

**UCHWAŁA NR XL/392/21
RADY MIEJSKIEJ W MIĘDZYRZECZU**

z dnia 3 sierpnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia „Lokalnego programu rewitalizacji dla gminy Międzyrzecz na lata 2021–2023”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713 ze zm.¹⁾) oraz art. 19 ust. 3b ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1057) Rada Miejska w Międzyrzeczu uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Lokalny program rewitalizacji dla gminy Międzyrzecz na lata 2021–2023”, stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Międzyrzecza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Międzyrzeczu

Katarzyna Budych

¹⁾Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2020 r., poz. 1378 i w Dz. U z 2021 r., poz. 1038.

Załącznik do uchwały Nr XL/392/21
Rady Miejskiej w Międzyrzeczu
z dnia 3 sierpnia 2021 r.

Lokalny program rewitalizacji gminy Międzyrzecz na lata 2021 - 2023

Międzyrzecz, marzec 2021 r.

Biuro Ekspertyz i Rozwoju Gospodarczego Sp. z o. o.
ul. Kokosowa 15/2
Zielona Góra

Zespół autorski w składzie:

1. Ewa Winnicka
2. Grzegorz Gorzechowski

Spis treści

1. Wprowadzenie	7
2. Uwarunkowania prawne i definicja rewitalizacji	8
2.1. Narodowy Plan Rewitalizacji (NPR)	9
2.2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014 – 2020	11
2.3. Ustawa o rewitalizacji	21
2.4. Wybór metody realizacji programu rewitalizacji	23
3. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	24
4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	38
4.1. Strefa społeczna	48
4.2. Strefa infrastrukturalno – gospodarcza	55
4.3. Strefa przestrzenno – funkcjonalna	57
4.4. Strefa środowiskowa	62
5. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji – określenie, w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium najbardziej wymagającego wsparcia	68
5.1. Metodologia delimitacji obszarów zdegradowanych	68
5.2. Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego	69
5.3. Określenie obszarów zdegradowanych	73
5.4. Obszar rewitalizacji wraz z uzasadnieniem jego wyboru	90
6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)	98
7. Cele rewitalizacji w nawiązaniu do zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacji, kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk	99
8. Charakterystyka podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	104
9. Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych	127
10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji	132
11. Orientacyjne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć rewitalizacyjnych	137
12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów oraz grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji	141
13. System realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji	149
14. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w odpowiedzi na zmiany w otoczeniu programu	150
15. Podsumowanie	153

Spis tabel

Tabela 1. Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych	14
Tabela 2. Przebieg administracyjny obszarów – obszary gminy poddane diagnozie	40
Tabela 3. Przebieg administracyjny obszarów – obszary gminy poddane diagnozie (powierzchnia i ludność).....	47
Tabela 4. Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera społeczna	48
Tabela 5. Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych kryteriów – sfera społeczna.....	50
Tabela 6. Skala punktacji dla poszczególnych parametrów – sfera społeczna	54
Tabela 7. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera społeczna.....	54
Tabela 8. Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera infrastrukturalno – gospodarcza	55
Tabela 9. Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera infrastrukturalno – gospodarcza	57
Tabela 10. Skala punktacji dla poszczególnych parametrów – sfera infrastrukturalno – gospodarcza.....	59
Tabela 11. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera infrastrukturalno – gospodarcza	59
Tabela 12. Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów – sfera przestrzenno – funkcjonalna	60
Tabela 13. Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera przestrzenno – funkcjonalna	61
Tabela 14. Skala punktacji dla poszczególnych parametrów – sfera przestrzenno – funkcjonalna.....	63
Tabela 15. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera przestrzenno – funkcjonalna.....	63
Tabela 16. Skala punktacji dla poszczególnych parametrów – sfera środowiskowa	64
Tabela 17. Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera środowiskowa ...	65
Tabela 18. Skala punktacji dla poszczególnych parametrów – sfera środowiskowa	66
Tabela 19. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera środowiskowa	67
Tabela 20. Gradacja wartości poszczególnych wskaźników – sfera społeczna	74
Tabela 21. Gradacja wartości poszczególnych wskaźników – sfera infrastrukturalno – gospodarcza.	77
Tabela 22. Gradacja wartości poszczególnych wskaźników – sfera przestrzenno – funkcjonalna	79
Tabela 23. Gradacja wartości poszczególnych wskaźników – sfera środowiskowa	81
Tabela 24. Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze społecznej	83
Tabela 25. Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze infrastrukturalno – gospodarczej.....	84
Tabela 26. Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze przestrzenno – funkcjonalnej	85
Tabela 27. Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze środowiskowej	86

Tabela 28. Liczba punktów wyliczona dla każdego z obszarów w odniesieniu do wszystkich analizowanych sfer	88
Tabela 29. Kryteria określające obszar rewitalizacji.....	91
Tabela 30. Charakterystyka obszaru rewitalizacji – obszar nr 1	95
Tabela 31. Charakterystyka obszaru rewitalizacji – obszar nr 4	96
Tabela 32. Charakterystyka obszaru rewitalizacji – obszar nr 12	97
Tabela 33. Cele programu rewitalizacji	101
Tabela 34. Przygotowanie i wdrożenie programu animacji środowiskowej	108
Tabela 35. Wdrożenie narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna	109
Tabela 36. Aktywizacja społeczna mieszkańców gminy – działania z zakresu aktywnej integracji ...	111
Tabela 37. Realizacja programu aktywizacji gospodarczej.....	113
Tabela 38. Profilaktyka prozdrowotna, aktywizacja i integracja osób starszych i niedołączonych	114
Tabela 39. Modernizacja i remont stadionu Obrzyce	116
Tabela 40. Budownictwo społeczne	118
Tabela 41. Dom opieki wytchnieniowej (Obrzyce).....	119
Tabela 42. Budowa budynku biurowego Urzędu Miejskiego	121
Tabela 43. Rewitalizacja obiektów folwarcznych (utworzenie muzeum)	122
Tabela 44. Budowa sali wiejskiej w Kęszycy	124
Tabela 45. Budowa sali wiejskiej w Nietoperku	125
Tabela 46. Budowa przedszkola w Międzyrzeczu – przedsięwzięcie uzupełniające	128
Tabela 47. Zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży – przedsięwzięcie uzupełniające	129
Tabela 48. Wymiana źródeł ciepła w budynkach wielorodzinnych i jednorodzinnych – przedsięwzięcie uzupełniające	130
Tabela 49. Orientacyjne ramy finansowe realizacji zadań podstawowych programu rewitalizacji ..	138
Tabela 50. Orientacyjne ramy finansowe realizacji zadań uzupełniających programu rewitalizacji	140
Tabela 51. Wskaźniki monitoringowe wdrażania – obszar 1	151
Tabela 52. Wskaźniki monitoringowe wdrażania – obszar 4	151
Tabela 53. Wskaźniki monitoringowe wdrażania – obszar 12	152

Spis rysunków

Rysunek 1. Cele Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030)	27
Rysunek 2. Cel strategiczny i cele szczegółowe Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.....	28
Rysunek 3. Cele główne Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	31
Rysunek 4. Cel główny i szczegółowy Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	33
Rysunek 5. Cele Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020	34
Rysunek 6. Cel główny i cele szczegółowe Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej.....	35
Rysunek 7. Granice wszystkich obszarów	41
Rysunek 8. Granice obszaru nr 1	41
Rysunek 9. Granice obszaru nr 2	42
Rysunek 10. Granice obszaru nr 3	42
Rysunek 11. Granice obszaru nr 4	43
Rysunek 12. Granice obszaru nr 5	43
Rysunek 13. Granice obszaru nr 6	44
Rysunek 14. Granice obszaru nr 7	44
Rysunek 15. Granice obszaru nr 8	45
Rysunek 16. Granice obszaru nr 9	45
Rysunek 17. Granice obszaru nr 10	46
Rysunek 18. Granice obszaru nr 11	46
Rysunek 19. Granice obszaru nr 12	47
Rysunek 20. Strefa społeczna – kryteria delimitacji.....	48
Rysunek 21. Strefa infrastrukturalno – gospodarcza – kryteria delimitacji	55
Rysunek 22. Strefa przestrzenno – funkcjonalna – kryteria delimitacji	60
Rysunek 23. Mapa gminy z zaznaczonymi obszarami rewitalizacji	92
Rysunek 24. Mapa z zaznaczonym obszarem nr 1	93
Rysunek 25. Mapa z zaznaczonym obszarem nr 4	93
Rysunek 26. Mapa z zaznaczonym obszarem nr 12	94

Spis wykresów

Wykres 1. Graficzna prezentacja wyników sfery społecznej.....	84
Wykres 2. Graficzna prezentacja wyników sfery infrastrukturalno – gospodarczej	85
Wykres 3. Graficzna prezentacja wyników sfery przestrzenno – funkcjonalnej	86
Wykres 4. Graficzna prezentacja wyników sfery środowiskowej.....	87
Wykres 5. Obliczenie wskaźnika granicznego służącego wyznaczeniu obszarów zdegradowanych ...	89

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja to proces przemian służących wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, którego realizacja odbywa się poprzez przedsięwzięcia kompleksowe i zintegrowane, uwzględniające istotne aspekty w sferach społecznej, funkcjonalno – przestrzennej, gospodarczej i środowiskowej. Rewitalizacja jest procesem wieloletnim, skoncentrowanym terytorialnie, inicjowanym i sterowanym przez jednostki samorządu terytorialnego (JST), prowadzonym w ścisłej współpracy z lokalną społecznością i na jej rzecz. Ze względu na różnorodność aspektów i interesów wszystkich uczestników procesu rewitalizacji konieczne jest stworzenie instrumentu, który pozwoli na prowadzenie procesu rewitalizacji w sposób skoordynowany, zintegrowany, zgodny z celami interesariuszy tego procesu. Takim instrumentem będzie Lokalny program rewitalizacji gminy Międzyrzecz na lata 2021 – 2023 (LPR); zwany dalej „Programem”. Priorytetami przy tworzeniu niniejszego „Programu” były następujące zagadnienia:

- kompleksowa i rzetelna diagnoza sytuacji obszarów wsparcia;
- wyznaczenie celów operacyjnych i głównych pól interwencji, w których skoncentrowane zostaną działania rewitalizacji, aby wywołane przez nie impulsy odniosły jak najlepszy skutek;
- zapewnienie kompleksowości działań rewitalizacji poprzez łączenie projektów o charakterze społecznym, gospodarczym, przestrzenno – funkcjonalnym;
- włączenie społeczności lokalnej do tworzenia LPR na każdym etapie jego realizacji, a przy wyborze projektów dążenie do trwałości działań i efektów;
- finansowanie z różnych źródeł.

Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji, prowadzone są w sposób zaplanowany, skoordynowany, komplementarny oraz zintegrowany wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) i zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych). W związku z różnorodnością zjawisk degradacji i różnorodnością ich przezwyciężenia, podstawową ideą prowadzenia rewitalizacji powinno być dążenie do programowania i prowadzenia działań, jak najbardziej adekwatnych do lokalnych uwarunkowań.

Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji, wskazanego w programie rewitalizacji oraz analizie odnoszących się do niego problemów. Diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno – funkcjonalne, techniczne lub środowiskowe;
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;

- właściwy dobór narzędzi oraz interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- realizacja zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów (w szczególności lokalnych społeczności, przedsiębiorców, a także innych interesariuszy procesu rewitalizacji i ekspertów w procesy programowania i realizacji działań rewitalizacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rewitalizacja ma dotyczyć.

Ponadto, rewitalizacja ma sprzyjać poprawie ładu przestrzennego, realizacji idei miasta zwartej, przeciwdziałaniu niekontrolowanej suburbanizacji, zwłaszcza na pograniczu obszar miejski – obszar wiejski.

2. Uwarunkowania prawne i definicja rewitalizacji

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Działania dotyczące rewitalizacji wpisują się także w szerszy kontekst działań Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju dotyczących polityki przestrzennej kraju, w szczególności Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020 i Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, m.in. w zakresie:

- przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego;
- przeciwdziałania suburbanizacji;
- optymalizacji gospodarowania przestrzenią i zasobami środowiskowymi, głównie poprzez nadanie priorytetu inwestycjom typu brownfield¹, zamiast greenfield², głęboką przebudowę i adaptację zdegradowanych obiektów do pełnienia nowych funkcji, np. kulturalnych, rekreacyjnych, społecznych, gospodarczych oraz rekultywację terenów zdegradowanych na cele przyrodnicze.

¹ Brownfield – rodzaj inwestycji realizowanych poprzez ponowne wykorzystanie terenów, budynków lub obiektów infrastruktury przemysłowej (często zdegradowanych), którym nadaje się nowe funkcje.

² Greenfield – inwestycje realizowane na terenie dotychczas niezabudowanym i bez infrastruktury, najczęściej rolniczym, leśnym czy rekreacyjnym.

2.1. Narodowy Plan Rewitalizacji

Narodowy Plan Rewitalizacji (NPR) został zaprojektowany jako zestaw rozwiązań na rzecz stworzenia korzystnych warunków do prowadzenia skutecznej rewitalizacji, w odniesieniu do przygotowanej przez samorząd gminy diagnozy lokalnych potrzeb i potencjałów. NPR zakłada działania w wielu płaszczyznach, obejmujących m.in. zmiany legislacyjne, narzędzia, informację i edukację oraz instrumenty finansowe. Mówi o kierunkach zmian, które stworzą przyjazne warunki dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce oraz upowszechnią i usystematyzują jej prowadzenie.

Horyzont czasowy systemu wsparcia rewitalizacji to 2023 rok. Wyznaczenie go związane jest z jednej strony ze środkami dostępnymi dla Polski z budżetu Unii Europejskiej (UE) w kolejnej perspektywie finansowej, a z drugiej umożliwi zbudowanie mocnych podstaw dla krajowych instrumentów, które będą nabierały coraz większego znaczenia, w miarę zmniejszania dofinansowania ze środków UE.

Wizja Narodowego Planu Rewitalizacji

Myślą przewodnią Narodowego Planu Rewitalizacji ma być zapewnienie mu możliwie powszechnego charakteru tak, aby jak najszersze grono obywateli i podmiotów mogło się utożsamiać z ideą poprawy środowiska miejskiego, włączając się lub podejmować z własnej inicjatywy działania w tym zakresie. Z tej perspektywy plan odnosić się ma zarówno do zagadnienia przywracania świetności dzielnicom śródmiejskim, uzdrawiania relacji społecznych i rozwiązywania problemów infrastrukturalno – technicznych w zaniedbanych dzielnicach „miasta XIX wiecznego” i blokowiskach, ponownego zagospodarowania terenów poprzemysłowych, powojkowych, pokolejowych i poportowych, jak i innych sytuacji, w których władze samorządowe lub mieszkańcy dochodzą do wniosku, że miasto powinno być na danym obszarze „uzdrowione”.

Cel główny Narodowego Planu Rewitalizacji i definicja rewitalizacji

Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i podkreślenie konieczności holistycznego, zintegrowanego podejścia do prowadzenia takich działań.

Rewitalizację należy rozumieć jako wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji.

Taka definicja rewitalizacji, wynikająca z projektu Krajowej Polityki Miejskiej, jest podstawą prac ustawowych w tym zakresie oraz elementem Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

Program rewitalizacji

Program rewitalizacji ma stanowić podstawę prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Jest instrumentem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych. Program rewitalizacji to opracowany i uchwalony przez samorząd lokalny wieloletni program działań, zmierzający do wyprowadzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenia warunków do ich dalszego rozwoju. Objęcie danego obszaru programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty/narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne i instrumenty krajowe) lub korzystania z preferencji w innych programach i działaniach sektorowych.

Program rewitalizacji – zakres i sposób przygotowania

Program rewitalizacji musi mieć charakter zintegrowany, wieloaspektowy, obejmujący zidentyfikowany obszar kryzysowy na podstawie przeprowadzonej diagnozy. W procesie przygotowania programu konieczne jest także sporządzenie pogłębionej diagnozy społecznej dla określenia ewentualnych potrzeb podjęcia wyprzedzających działań o charakterze społecznym (pobudzającym aktywność lokalną), przygotowujących w kolejnym etapie do przedsięwzięć rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu.

Procesy rewitalizacji muszą być określone przy założeniu precyzyjnego skoncentrowania na najbardziej zdegradowanych (problemowych) obszarach. Program rewitalizacji musi jednoznacznie wskazywać obszary w oparciu o zasadę, że rewitalizację należy prowadzić tam, gdzie występuje największe nasilenie niepożądanych zjawisk i gdzie koncentracja problemów jest największa.

Program rewitalizacji powinien, zawierać co najmniej:

- diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych;
- określenie terytoriów wymagających wsparcia;
- wizję wyprowadzenia obszaru zdegradowanego z sytuacji kryzysowej ze wskazaniem kierunków działań i wynikających z nich najważniejszych przedsięwzięć;
- mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na danym obszarze zdegradowanym;

- opis zaangażowania społeczności lokalnej oraz innych partnerów w przygotowanie i realizację programu;
- ramy finansowe, z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania tj. oprócz finansowania unijnego także finansowanie krajowe czy środki prywatne (z uwzględnieniem zróżnicowania wynikającego ze stopnia pewności co do uzyskania/zapewnienia danych środków);
- system monitorowania zmiany i skuteczności działań.

2.2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014 – 2020

W Wytycznych sformułowano warunki, jakie muszą spełnić projekty rewitalizacyjne, by zostały zakwalifikowane do wsparcia ze środków pozyskanych z Unii Europejskiej, a tym samym otrzymały preferencje (ułatwienia w konkursach, szanse na pozakonkursowe nabory, profilowanie kryteriów wyboru projektów). Szczególny akcent położono na odpowiednie przygotowanie programów rewitalizacji, aby w sposób kompleksowy (łączy sferę społeczną, gospodarczą, infrastrukturalną i środowiskową) i skoordynowany wyprowadzać obszary zdegradowane z zapaści oraz podnieść jakość życia osób na nich mieszkających.

Głównym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych (wynikających z programów rewitalizacji) są środki regionalnych programów operacyjnych (EFRR i EFS³), natomiast wsparcie z krajowych programów operacyjnych jest uzupełniające i odbywa się głównie poprzez formułowanie preferencji dla projektów wynikających z programów rewitalizacji.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w Programach Operacyjnych na lata 2014 – 2020 weszły w życie 03 lipca 2015 r., natomiast ich najbardziej aktualna wersja datowana jest na 02 sierpnia 2016 r.

Podstawowe definicje

Na potrzeby projektowania interwencji wspierających rewitalizację współfinansowaną ze środków programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2014 – 2020 zdefiniowano następujące zagadnienia:

- 1) *Rewitalizacja* – to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia,

³ **EFS** – Europejski Fundusz Społeczny jest jednym z pięciu głównych funduszy, poprzez które Unia Europejska wspiera rozwój społeczno – gospodarczy wszystkich krajów członkowskich. Jego zasoby finansowe inwestuje się w ludzi, szczególnie tych, którzy mają trudność ze znalezieniem pracy. **EFRR** – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ma na celu wzmacnianie spójności gospodarczej i społecznej Unii Europejskiej poprzez koordynowanie dysproporcji między poszczególnymi regionami.

obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno – funkcjonalne, lub techniczne, lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

- 2) *Stan kryzysowy* – stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:
 - a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
 - b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska);
 - c) przestrzenno – funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
 - d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych, umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).
- 3) *Obszar zdegradowany* – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

- 4) *Obszar rewitalizacji* – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.
- 5) *Program rewitalizacji* – inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 713 ze zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno – funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.
- 6) *Projekt rewitalizacyjny* – projekt w rozumieniu wyżej wspomnianej ustawy, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wyłonienie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji, oznacza, zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

Preferencje dla projektów rewitalizacyjnych w Krajowych Programach Operacyjnych (KPO)

- 1) W zakresie rewitalizacji głównym zadaniem KPO jest takie zaprojektowanie rozwiązań w systemie realizacji, które będą wspierać i promować realizację projektów rewitalizacyjnych, obejmujących różne sfery, a także przyczyniających się do kompleksowej i skoordynowanej rewitalizacji obszarów zdegradowanych.
- 2) Dla zapewnienia szerszego zaangażowania środków UE w działania rewitalizacyjne KPO zawiera system preferencji dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych.
- 3) Preferencje dla wsparcia rewitalizacji są wprowadzane poprzez:

- a) kryteria oceny projektów stosowane w konkursowym trybie wyboru projektów rewitalizacyjnych lub;
- b) konkursy dotyczące projektów realizowanych na obszarach (terytoriach) objętych programami rewitalizacji lub;
- c) profilowanie kryteriów dla projektów innych niż rewitalizacyjne wybieranych w trybie konkursowym lub pozakonkursowym.
- 4) Preferencje dla wsparcia projektów rewitalizacyjnych stosuje się w szczególności do projektów z priorytetów inwestycyjnych w poszczególnych programach operacyjnych, wskazanych w poniższej tabeli.

Tabela 1. Priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach krajowych programów operacyjnych

Program Operacyjny	Priorytety Inwestycyjne
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020	pkt 4iii Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym
	pkt 4v Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej ⁴ mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
	pkt 6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego
	pkt 6e (iv) Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację ⁵ terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu
	pkt 9a Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia, promowanie włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych oraz przejścia z usług instytucjonalnych na usługi na poziomie społeczności lokalnych
Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój	pkt 8ii Trwała integracja na rynku pracy ludzi młodych, w szczególności tych, którzy nie pracują, nie kształcą się ani nie szkolą, w tym ludzi młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym i ludzi młodych wywodzących się ze środowisk marginalizowanych, także poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży
Program Operacyjny Polska Wschodnia	pkt 4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu
Program Operacyjny Polska Cyfrowa	pkt 2a Poszerzanie zakresu dostępności łączy szerokopasmowych oraz wprowadzanie szybkich sieci internetowych oraz wspieranie wprowadzania nowych technologii i sieci dla gospodarki cyfrowej
	pkt 2c Wzmocnienie zastosowań TIK dla e-administracji, e-uczenia się, e-włączenia społecznego, e-kultury i e-zdrowia

Źródło: Wytyczne w zakresie rewitalizacji.

⁴ Multimodalny – to taki, który zapewnia różne środki i formy transportu; taki, który wykorzystuje lub obsługuje więcej niż jeden środek transportu.

⁵ Dekontaminacja – to proces, który polega na usunięciu i unieszkodliwieniu substancji potencjalnie toksycznych i niebezpiecznych dla zdrowia; takich jak chemikalia, materiały radioaktywne oraz materiały zanieczyszczone biologicznie. Dekontaminacji mogą być poddawani ludzie, zwierzęta oraz powierzchnie użytkowe i inne tereny.

5) W ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna na lata 2014 – 2020 możliwe będzie wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji w regionalnych i krajowych programach operacyjnych. Wsparcie procesu przygotowania i wdrażania rewitalizacji może mieć następujący charakter:

- a) wsparcie procesu programowania rewitalizacji poprzez doradztwo i pomoc w przygotowania programów rewitalizacji jako podstawy prowadzenia rewitalizacji, w tym identyfikacji projektów rewitalizacyjnych, które po spełnieniu warunków nałożonych przez programy operacyjne mogą starać się o dofinansowanie lub preferencje w dofinansowaniu środkami UE;
- b) wsparcie procesu przygotowywania do realizacji niektórych projektów rewitalizacyjnych ze względu na ich znaczenie lub charakter.

W Wytycznych Ministerstwa Rozwoju MliR jako elementy składowe wskazano:

1. Kompleksowość programu rewitalizacji

- 1) Program rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych, współfinansowanych ze środków EFRR, EFS, FS oraz innych publicznych lub prywatnych) tak, aby nie pomijać aspektu społecznego oraz gospodarczego lub przestrzenno – funkcjonalnego lub technicznego lub środowiskowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. W trakcie opracowywania i wdrażania programu rewitalizacji nie dopuszcza się możliwości planowania i realizacji tylko wybiórczych inwestycji, nastawionych jedynie na szybki efekt poprawy estetyki przestrzeni, skupionych tylko na działaniach remontowych czy modernizacyjnych, a które nie skutkują zmianami strukturalnymi na obszarze rewitalizacji.
- 2) Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to w każdym przypadku obowiązku jednoczesnej realizacji projektów, lecz synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

2. Koncentracja programu rewitalizacji

- 1) Koncentracja interwencji i potrzeba hierarchizacji wymagań powodują, że programy rewitalizacji dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla rozwoju gminy, obejmujących całość lub część zdiagnozowanego obszaru zdegradowanego i dotkniętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Działania rewitalizacyjne skierowane są na określony i zidentyfikowany dzięki diagnozie obszar rewitalizacji, przy założeniu zastosowania adekwatnych narzędzi oraz możliwości finansowania rewitalizacji.

- 2) Projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach rewitalizacji. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także projekty rewitalizacyjne, zlokalizowane poza tym obszarem, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji. Zwłaszcza dotyczy to inicjatyw społecznych, nakierowanych np. na aktywizację zawodową mieszkańców obszarów rewitalizacji, gdzie rozwiązania dedykowane ludności z obszaru rewitalizacji mogą być podejmowane poza obszarem rewitalizacji. Takie przypadki wymagają szerszego uzasadnienia i wskazania siły tych powiązań i efektywności oddziaływania danego projektu rewitalizacyjnego.

3. Komplementarność projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych (a także szerzej: przedsięwzięć rewitalizacyjnych) jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach. W szczególności dotyczy to komplementarności: przestrzennej, problemowej, proceduralno – instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

3.1. Komplementarność przestrzenna

- 1) Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji programu rewitalizacji wzajemnych powiązań pomiędzy projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, zarówno realizowanym na obszarze rewitalizacji, jak i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji.
- 2) Zapewnienie komplementarności przestrzennej projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma służyć temu, by program rewitalizacji efektywnie oddziaływał na cały dotknięty kryzysem obszar (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), poszczególne projekty rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii.
- 3) Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej interwencji jest także to, by prowadzone działania nie skutkowały przenoszeniem problemów na inne obszary lub nie prowadziły do niepożądanych efektów społecznych takich, jak segregacja społeczna i wykluczenie.
- 4) Komplementarność przestrzenna skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia (np. przeznaczanie nowych terenów pod zabudowę) dla skuteczności programu rewitalizacji.

3.2. Komplementarność problemowa

- 1) Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych

aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno – funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).

- 2) Zapewnienie komplementarności problemowej ma przeciwdziałać fragmentacji działań (np. tzw. „rewitalizacji technicznej”, „rewitalizacji społecznej” – określeń błędnie stosowanych, ponieważ rewitalizacja jest zawsze kompleksowa) koncentrując uwagę na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru.
- 3) W komplementarności problemowej konieczne jest określenie pożądanego stanu, do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, oraz jego parametryzacja. Tak postawione zadanie ułatwi później wybór odpowiednich mierników/wskaźników osiągnięcia celów programu rewitalizacji.
- 4) Skuteczna komplementarność problemowa oznacza konieczność powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań administracji.
- 5) Dla uzyskania lepszych efektów komplementarności problemowej przydatna jest pogłębiona i usystematyzowana analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa, przygotowana przez samorząd województwa. Analiza ta powinna obejmować m.in. sytuację społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz obserwowane zjawiska i trendy demograficzne.

3.3. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna

- 1) Komplementarność proceduralno – instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który pozwoli na efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. W tym celu niezbędne jest osadzenie systemu zarządzania programem rewitalizacji w przyjętym przez daną gminę systemie zarządzania w ogóle.
- 2) W tworzeniu wymogów proceduralnych IZ RPO⁶ skupia uwagę na określeniu adekwatnych dla potrzeb i oczekiwanych standardów w zarządzaniu i wdrażaniu programów rewitalizacji.

3.4. Komplementarność międzyokresowa

- 1) W celu zapewnienia komplementarności międzyokresowej IZ RPO opracowuje analizę i krytyczną ocenę oraz formułuje wnioski na temat dotychczasowego (w kontekście zaangażowania środków wspólnotowych, szczególnie w ramach polityki spójności 2007 – 2013), sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów

⁶ IZ RPO – Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym.

wdrażania projektów i programów rewitalizacji w województwie. Na tej podstawie dokonywane jest planowanie sposobu wspierania procesów rewitalizacji w ramach polityki spójności na lata 2014 – 2020.

- 2) W oparciu o dokonaną analizę możliwe jest uzupełnianie przedsięwzięć już zrealizowanych w ramach polityki spójności w latach 2007 – 2013 (np. o charakterze infrastrukturalnym) projektami komplementarnymi (np. o charakterze społecznym), realizowanymi w ramach polityki spójności na lata 2014 – 2020. Zachowanie ciągłości programowej (polegającej na kontynuacji lub rozwijaniu wsparcia z polityki spójności na lata 2007 – 2013) ma w procesach rewitalizacji kluczowe znaczenie. Zmiany wprowadzane w programach rewitalizacji wynikają głównie z ich ewaluacji, opartej na systematycznym monitoringu.
- 3) IZ RPO w projektowaniu wsparcia dla rewitalizacji wykorzystuje doświadczenia z poprzednich perspektyw, w tym wnioski z ewaluacji.

3.5. Komplementarność źródeł finansowania

- 1) Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności na lata 2014 – 2020, oznacza, że projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z programu rewitalizacji opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.
- 2) Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych, finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów rewitalizacji.
- 3) Koordynacja środków programów operacyjnych ze środkami polityk i instrumentów krajowych jest konieczna dla realizacji zasady dodatkowości środków UE.
- 4) Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie wewnętrznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądaných zmian.

4. Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja

- 1) Program rewitalizacji jest wypracowany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

- 2) W programie rewitalizacji znajduje się opis procesu jego przygotowania, dokumentujący udział w nim różnych grup interesariuszy w taki sposób, by możliwe było zweryfikowanie i ocena stopnia osiągniętego uspołecznienia, jak również określenie, w jaki sposób wybrana forma zarządzania programem rewitalizacji realizuje zasadę udziału w niej interesariuszy.
- 3) Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.
- 4) Partycypacja ukierunkowana jest na możliwie dojrzałe jej formy, a więc nieograniczające się jedynie do informacji czy konsultacji działań władz lokalnych, ale dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska.

5. Minimalna zawartość (elementy) programu rewitalizacji

- 1) Program rewitalizacji zawiera co najmniej:
 - a) opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
 - b) diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
 - c) zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
 - d) wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
 - e) cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
 - f) listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;
 - g) charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;
 - h) mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;

- i) indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z orientacyjnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014 – 2020 – publiczne i prywatne środki krajowe, w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);
 - j) mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów oraz grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;
 - k) system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji;
 - l) system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.
- 2) Diagnoza zawarta w programie rewitalizacji obejmuje analizę wszystkich sfer, a w szczególności pogłębioną analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia działań wyprzedzających o charakterze społecznym, co pozwoli na przygotowanie działań rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Takie działania mają na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców, co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.
- 3) Zasięgi przestrzenne obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonywane są przy założeniu, że dany program rewitalizacji może obejmować więcej niż jedno terytorium wymagające wsparcia. Zasięg każdego z tych obszarów wyznaczany jest przy założeniu, że jest to terytorium ograniczone przestrzennie, tj. obejmujące tereny o szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk istotne dla rozwoju danej gminy. Ustalenia zasięgu przestrzennego obszaru lub obszarów rewitalizacji dokonuje samorząd gminny, w oparciu o rozstrzygnięcia wynikające z innych dokumentów strategicznych lub planistycznych gminy, lub w oparciu o indywidualne kryteria i przy uwzględnieniu kryteriów wskazanych przez IZ RPO, jeśli IZ RPO takie określi. Program rewitalizacji łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy nie więcej niż 30% jej mieszkańców.
- 4) Opis planowanych działań rewitalizacyjnych, które będą realizowane w ramach danego programu rewitalizacji powinien zawierać przede wszystkim:
- a) identyfikację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, to znaczy takich, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji;
 - b) charakterystykę (zbiorczy opis) innych, uzupełniających rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych, to znaczy takich, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów

programu rewitalizacji. W opisie przedsięwzięć uzupełniających należy wskazać obszary tematyczne, istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji.

Zarówno przedsięwzięcia główne (podstawowe), jak i uzupełniające (pozostałe), są przedsięwzięciami zaplanowanymi/wynikającymi z programu rewitalizacji.

2.3. Ustawa o rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 485) stworzyła ramy prawne dla rewitalizacji w Polsce, a zawarte w niej regulacje mają zachęcać do prowadzenia tego procesu. Zgodnie z zapisami ustawy powinna być ona dobrze zaplanowana i uwzględniać sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną. Rewitalizacja nie jest jedynie remontem, modernizacją czy odbudową, ale kompleksowym, wielowymiarowym procesem, którego głównym celem jest trwałe podniesienie jakości życia na obszarze zdegradowanym. Musi więc zawierać przystosowane do danego miejsca działania aktywizacyjne, edukacyjne, kulturalne, integrujące lokalną społeczność.

Jednym z istotnych zapisów ustawy jest uregulowanie kwestii dotyczących gminnych programów rewitalizacji (GPR). Będą one podstawowym narzędziem prowadzenia rewitalizacji, zapewniającym jej kompleksowość oraz działania w ścisłej współpracy ze społecznością lokalną (a także realizowanych przez nią samą). Jego podstawą powinno być wyznaczenie obszarów wymagających działań oraz przedstawienie całościowej strategii ich prowadzenia.

Innym rozwiązaniem przewidującym uczestnictwo mieszkańców w procesach rewitalizacji jest przewidziana w ustawie instytucja Komitetu Rewitalizacji, czyli forum opiniującego i doradczego, w skład, którego wejdą przedstawiciele gminy i lokalnej społeczności. Komitet będzie współpracował z samorządem w czasie przygotowania i realizacji procesu rewitalizacji.

Założenia ustawy przewidują także dwa specjalne rozwiązania, ułatwiające prowadzenie rewitalizacji w gminie. Będą mogły być stosowane w zależności od potrzeb i charakterystyki zaplanowanych działań, którymi są:

- utworzenie na obszarach rewitalizowanych Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR). Status SSR umożliwi korzystanie ze szczególnych udogodnień (np. możliwość przyznania dotacji na remonty budynków), a także uprości procedury administracyjne związane z realizacją GPR;
- uchwalenie miejscowego planu rewitalizacji (szczególna forma miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego), który będzie podstawą realizacji przekształceń urbanistycznych oraz prac inwestycyjno – budowlanych ujętych w GPR. Regulacje cechujące tę specjalną postać planu miejscowego to np. możliwość zawarcia w planie miejscowym koncepcji urbanistycznych czy przypisania do nieruchomości szczegółowych warunków realizacji inwestycji przewidzianych w planie.

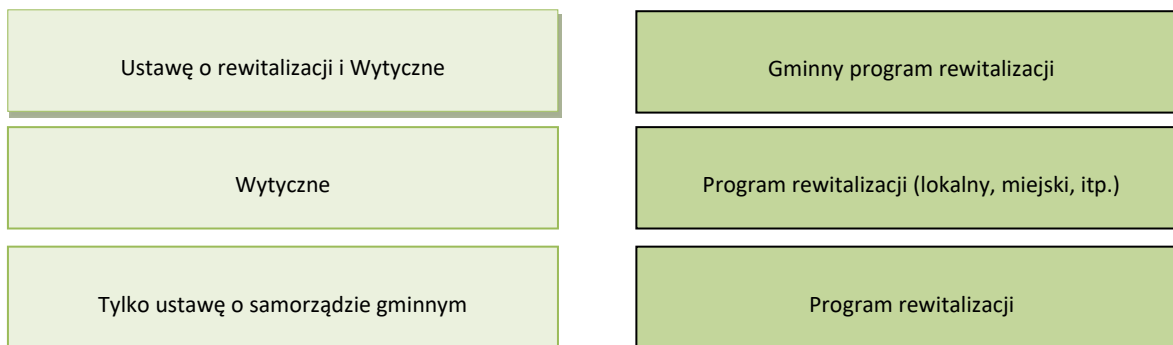
W związku z wątpliwościami dotyczącymi interpretacji przepisów ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w zakresie możliwości uchwalenia programu rewitalizacji poza jej reżimem po dniu jej wejścia w życie, poniżej zawarte zostało stanowisko Ministra Rozwoju w tej sprawie: *„Przepis art. 52 ustawy stanowi regulację przejściową, ustanawiającą dopuszczalny zakres działania gminy w sprawach z zakresu rewitalizacji poza reżimem ustawowym. Ustawa o rewitalizacji weszła bowiem w życie w momencie, w którym wiele gmin od lat prowadziło działania wpisujące się w definicję rewitalizacji, oparte o uchwały, które przyjmowano na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym, jako programy gospodarcze. Celem ustawy było utrzymanie możliwości podejmowania przez gminy działań poza reżimem ustawy o rewitalizacji w przypadku, gdy gmina chcąc realizować zespół działań, które można uznać za działania rewitalizacyjne, jednocześnie nie chce korzystać z udogodnień ustawowych, wchodząc w jej reżim. Z uwagi na to w art. 52 ust. 1 ustawy zawarto generalne uprawnienie gmin do realizacji – w okresie do końca 2023 r. – przedsięwzięć wynikających z programu rewitalizacji innego niż gminny program rewitalizacji, o którym mowa w art. 15 ustawy. Przepis ten, ustanawiając dopuszczalny okres realizacji przedsięwzięć, nie wskazuje jednocześnie, że mają one wynikać z programu rewitalizacji uchwalonego do dnia wejścia w życie ustawy.*

Zatem interpretacja przepisów art. 52 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji prowadzi do jednoznacznego stwierdzenia, że gmina jest uprawniona do uchwalenia po 18 listopada 2015 r. programu rewitalizacji na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym, jednak nie jest uprawniona do przekształcenia takiego programu w gminny program rewitalizacji na podstawie art. 52 ust. 2-4 ustawy o rewitalizacji.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym programie rewitalizacji prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Międzyrzecz oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gmin), dlatego też należy uznać, iż: cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel główny określony w ustawie – stworzenie ram prawnych dla rewitalizacji w Polsce, których obecnie brakuje, a także, poprzez zawarte w niej regulacje, zachęcać samorządy do prowadzenia tego procesu.

2.4. Wybór metody realizacji programu rewitalizacji

Do dnia 31 grudnia 2023 r. obowiązuje okres przejściowy, w którym możliwe jest prowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych poprzez następujące typy programów rewitalizacyjnych, sporządzanych w oparciu o:

Od przyjętego typu programu uzależnione jest korzystanie ze środków unijnych i krajowych (spełnienie wymogów Wytycznych) oraz narzędzi ustawowych (spełnienie dodatkowych wymogów ustawy o rewitalizacji).

Lokalny program rewitalizacji gminy Międzyrzecz na lata 2021 – 2023 realizowany będzie zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 z dnia 02 sierpnia 2016 r.

Uchwała w sprawie zatwierdzenia i przyjęcia do wdrożenia Lokalnego programu rewitalizacji (LPR)

Lokalny program rewitalizacji gminy Międzyrzecz na lata 2021 – 2023, zwany także programem rewitalizacji jest podstawowym narzędziem do prowadzenia rewitalizacji na obszarach zdegradowanych i stanowi kompleksową strategię przeprowadzenia na tych obszarach działań rewitalizacyjnych. Dokument ten uchwalany jest przez radę gminy, która go zatwierdza i przyjmuje do wdrożenia.

3. Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Program rewitalizacji nie jest jedynym dokumentem, dotyczącym planowania przyszłych działań na obszarze gminy. Istnieje wiele innych dokumentów, które dotyczą rozwoju danego terenu, określających jednocześnie sposoby na osiągnięcie zamierzonych celów. Program rewitalizacji jest zgodny z innymi dokumentami strategicznymi o zasięgu krajowym, wojewódzkim i lokalnym. Ta komplementarność wpływa znacząco na podniesienie efektywności podejmowanych działań w ramach procesu rewitalizacji, podnosi ogólną wartość i prawdopodobieństwo realizacji niniejszego dokumentu.

DOKUMENTY O CHARAKTERZE KRAJOWYM

EUROPA 2020. STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

Strategia „Europa 2020” jest zarówno kontynuacją śmiałej wizji rozwoju nakreślonej przez Strategię Lizbońską, jak i próbą odpowiedzi na słabości europejskiej gospodarki, jakie ze wzmożoną siłą ujawniły się podczas ostatniego kryzysu, który przyniósł największe od 80 lat załamanie gospodarcze oraz uwidocznili poważne słabości strukturalne gospodarek europejskich.

Do oceny postępów w realizacji strategii „Europa 2020” określono pięć wymiernych celów rozwojowych na poziomie unijnym do zrealizowania w roku 2020:

- 1) osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród osób w wieku 20 – 64 lata;
- 2) zwiększenie nakładów na działalność badawczo – rozwojową, w sektorze publicznym i prywatnym do poziomu 3% PKB;
- 3) poprawę efektywności energetycznej, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, oraz zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii, a także zwiększenie efektywności energetycznej o 20%;
- 4) podniesienie poziomu wykształcenia, zredukowanie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do 10%, zwiększenie do 40% odsetka osób w wieku 30 - 34 lata posiadających wyższe wykształcenie;
- 5) zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Działania ujęte w niniejszym programie prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (*Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Międzyrzecz oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji*

zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy), dlatego też należy uznać, iż:

- 1) cel programu pokrywa się, jest zbieżny i realizuje cel określony w ww. dokumencie – Cel nr 5 „zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym”;
- 2) program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym „Europa 2020” tj. promowanie włączenia społecznego i zwalczanie ubóstwa.

STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r. Dla tych dwóch dat, wyznaczających etapy realizacji Strategii, zostały określone wartości wskaźników. Obrazują one pożądane efekty realizacji przyjętych w dokumencie celów. Dodatkowo, dla niektórych działań współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, uwzględniony został rok 2023, jako końcowa data finansowania dostępnego w ramach wieloletniej perspektywy finansowej UE dla okresu programowania 2014-2020, zgodnie z obowiązującą regułą n+3.

Ze względu na swoją rolę i przypisane jej zadania Strategia stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi w kraju. Łączy w sobie wymiar strategiczny z wymiarem operacyjnym: wskazuje niezbędne działania oraz instrumenty realizacyjne – projekty flagowe i strategiczne, zapewniające jej wdrożenie. Ustala również system koordynacji i realizacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz społeczeństwem.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383, 1250, 1948 i 1954 oraz z 2017 r. poz. 5). Strategia uwzględnia główne elementy struktury wymagane przez tę ustawę dla tego typu dokumentów (art. 9 i art. 12a).

Cel główny: Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Cele szczegółowe:

I. Trwały wzrost gospodarczy oparty o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną.

- Obszar: Reindustrializacja: Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji.
- Obszar: Rozwój innowacyjnych firm: Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych.
- Obszar: Małe i średnie przedsiębiorstwa:
 - Przemiany strukturalne sektora;
 - Nowe formy działania i współpracy;
 - Nowoczesne instrumenty wsparcia.
- Obszar: Kapitał dla rozwoju: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych.
- Obszar: Ekspansja zagraniczna:
 - Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki.
 - Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie.

II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.

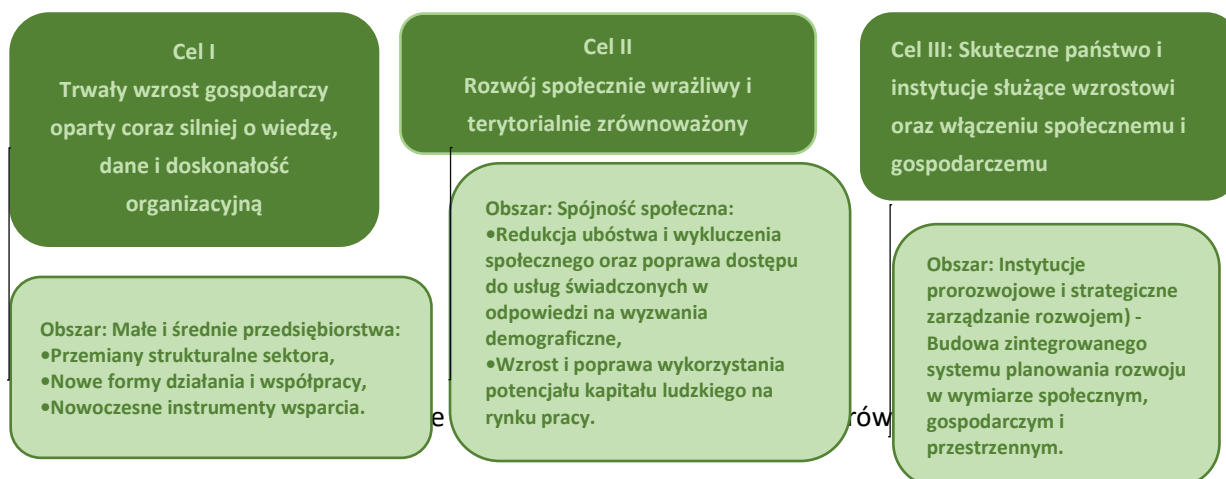
- Obszar: Spójność społeczna:
 - Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne;
 - Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy.
- Obszar: Rozwój zrównoważony terytorialnie:
 - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów;
 - Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
 - Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarstwu

- Obszar: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce: Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli.
- Obszar: Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem:
 - Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców;
 - Budowa zintegrowanego systemu planowania rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.
- Obszar: E-państwo: Cyfrowe państwo usługowe.
- Obszar: Finanse publiczne: Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne.

- Obszar: Efektywność wykorzystania środków UE - Wykorzystanie środków z budżetu UE w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

Rysunek 1. Cele Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030)

Wpisują się w cele Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Przeprowadzona rewitalizacja przyczyni się m.in. do wzmocnienia warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli (Cel I. 3), rozwoju kapitału ludzkiego (Cel II. 4) oraz integracji społecznej (Cel III. 1).

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.

- KSRR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.
- W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi

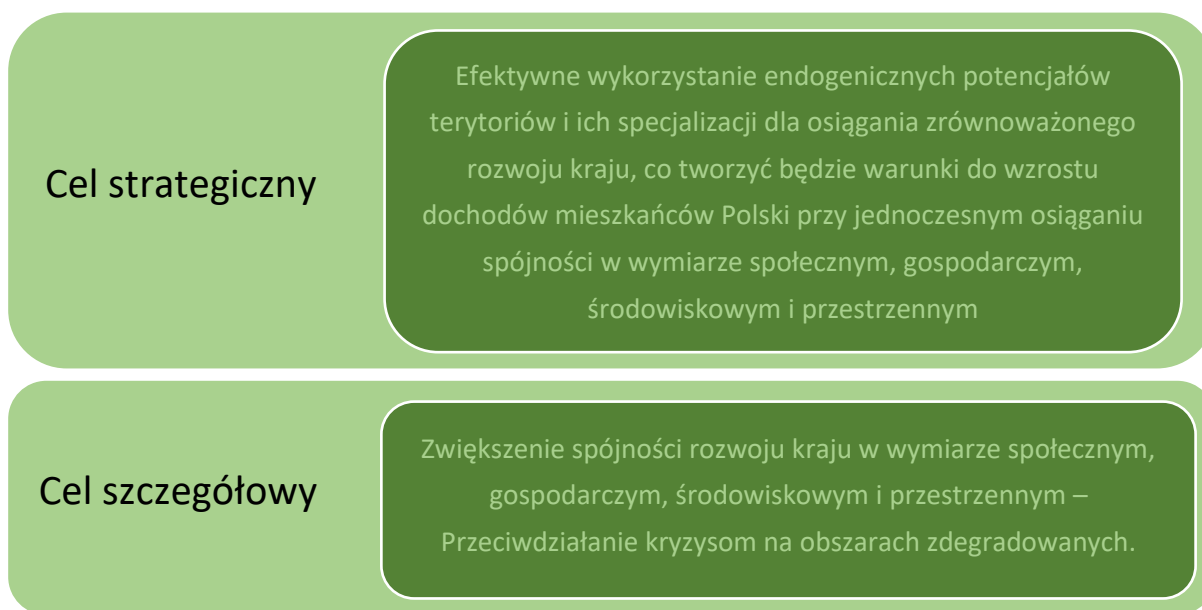
interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

- Jednym z celów KSRR 2030 jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano *obszary strategicznej interwencji* (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).
- Strategia wspiera konkurencyjność regionów, zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa.
- W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki.
- W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Ponadto KSRR 2030 prezentuje:

- jak dostosować się do zmian, które dzieją się wokół nas, by Polska była świadomym, odnoszącym korzyści uczestnikiem procesu globalizacji;
- jak wykorzystać atuty regionu – w tym zasoby ludzkie i naturalne, zalety lokalizacyjne i instytucjonalne do jego rozwoju;
- mechanizmy współpracy pomiędzy: rządem, samorządem regionalnym, lokalnym, które umożliwiają ukierunkowanie krajowych i regionalnych strumieni finansowych na realizację powstających oddolnie wizji i planów rozwoju.

Rysunek 2. Cel strategiczny i cele szczegółowe Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030

Źródło: opracowanie własne.

Zaplanowany proces rewitalizacji wyznaczonych obszarów gminy Międzyrzecz wpisuje się przede wszystkim w cel szczegółowy I. 4. dotyczący rewitalizacji jako procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych (tj. terytoria wewnętrzne gminy, na których zidentyfikowano stan kryzysowy w sferze, przede wszystkim, społecznej, a także gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej). Rewitalizacja będzie wykorzystana jako jeden z impulsów przyspieszających procesy restrukturyzacyjne na obszarach zurbanizowanych, zmagających się głównie z trudnościami przemian społecznych czy degradacją materialną. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 działania w powyższych obszarach powinny być ukierunkowane m.in. na dostosowanie kompetencji zawodowych osób tracących zatrudnienie w wyniku upadku lokalnych zakładów przemysłowych i zachodzących zmian na rynku pracy, rozwój inwestycji o charakterze innowacyjnym, wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości, poprawę jakości środowiska przyrodniczego, podnoszenie jakości przestrzeni i dbałości o ład przestrzenny. Istotne znaczenie w kontynuacji działań mających na celu poprawę stanu środowiska oraz obniżania zużycia energii w gospodarce i sferze publicznej, mają opracowywane przez samorządy plany gospodarki niskoemisyjnej.

KONCEPCJA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030) jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju.

Dokument został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 23 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju, służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady i mechanizmy koordynacji, wdrażania publicznych polityk rozwojowych, mających istotny wpływ terytorialny. Tym samym KPZK 2030 ma wiele cech strategii ogólnorozwojowej, łącząc elementy zagospodarowania przestrzennego z czynnikami rozwoju społeczno – gospodarczego.

Cele główne i szczegółowe KPZK 2030:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności:

- 1.1. Wspieranie rozwoju funkcji metropolitalnych największych polskich miast;
- 1.2. Intensyfikacja powiązań funkcjonalnych pomiędzy głównymi węzłami sieci osadniczej w układzie krajowym i międzynarodowym;
- 1.3. Integracja obszarów funkcjonalnych głównych ośrodków miejskich.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialnej, równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego:

- 2.1. Wspomaganie spójności w układzie krajowym;
- 2.2. Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej;
- 2.3. Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej:

- 1.1. Poprawa dostępności polskich miast i regionów;
- 1.2. Zmniejszenie zewnętrznych kosztów transportu;
- 1.3. Zarządzanie strategiczne i etapowanie inwestycji.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski:

- 4.1. Integracja działań w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych;
- 4.2. Przeciwdziałanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej;
- 4.3. Wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami Europejskiej Konwencji Krajobrazowej;
- 4.4. Racjonalizacja gospodarowania ograniczonymi zasobami wód powierzchniowych i podziemnych kraju, w tym zapobieganie występowaniu deficytu wody na potrzeby ludności i rozwoju gospodarczego;
- 4.5. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów;
- 4.6. Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby;
- 4.5. Zabezpieczenie cennych gospodarczo złóż kopalin i zwiększenie wykorzystania surowców wtórnych.

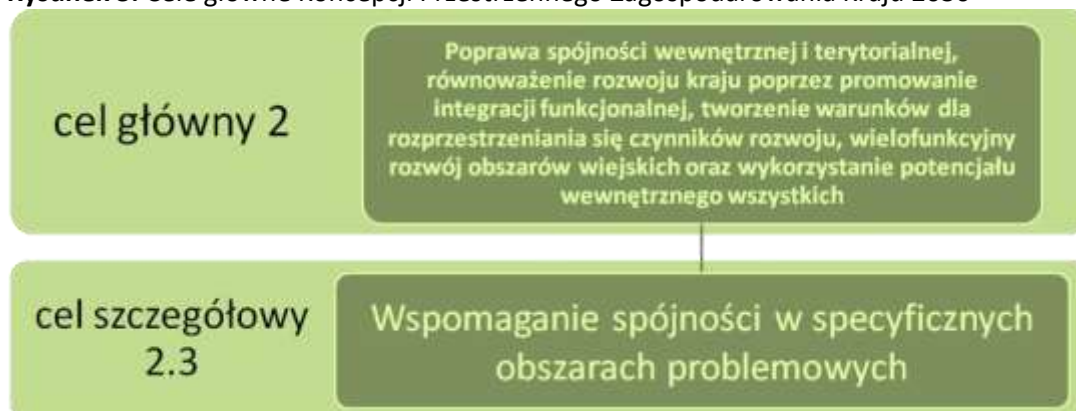
Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych, wspierających zdolności obronne państwa:

- 5.1. Przeciwdziałanie zagrożeniu utraty bezpieczeństwa energetycznego i odpowiednie reagowanie na to zagrożenie;
- 5.2. Zwiększenie poziomu zabezpieczenia przed ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi i antropogenicznymi;
- 5.3. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego:

- 6.1. Wprowadzenie zintegrowanego (spójnego i hierarchicznego) systemu planowania społeczno – gospodarczego i przestrzennego, zdolnego do efektywnej koordynacji działań podmiotów publicznych i polityk publicznych, mających największe znaczenie dla zagospodarowania przestrzennego na różnych poziomach zarządzania;
- 6.2. Uporządkowanie regulacji zapewniających sprawność i powszechność działania systemu planowania przestrzennego;
- 6.3. Wzmocnienie instytucjonalne i jakościowe planowania przestrzennego.

Rysunek 3. Cele główne Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Źródło: opracowanie własne.

Działania zaplanowane w procesie rewitalizacji wyznaczonych obszarów gminy Międzyrzecz wpisują się w cele KPZK 2030. Przeprowadzona rewitalizacja na terenie gminy przyczyni się m.in. do wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych (cel szczegółowy 2.3).

NARODOWY PLAN REWITALIZACJI 2022

Narodowy Plan Rewitalizacji (NPR 2022) stanowi szeroko rozumianą wykładnię dla prowadzenia procesów rewitalizacyjnych jako działań kompleksowych i zintegrowanych oraz definiuje programy rewitalizacji jako ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych, formułując zasady ich tworzenia i wdrażania.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym „Programie” prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (*Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Międzyrzecz oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy*), dlatego też należy uznać, iż:

- 1) cel programu realizuje cel główny – poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań;
- 2) program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym tj. zwiększenie liczby przedsięwzięć, mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację⁷ i dekontaminację terenów

⁷ Rekultywacja – przywracanie wartości użytkowych lub przyrodniczych terenom zniszczonym przez działalność człowieka.

poprzemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowania działań służących zmniejszaniu hałasu.

STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL 2020) jest jedną z dziewięciu strategii zintegrowanych. Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1057) jest ona spójna ze Strategią Rozwoju Kraju 2020. SRKL stanowi odpowiedź na konieczność podniesienia jakości życia w Polsce w perspektywie do 2020 r. Stanowi jednocześnie punkt wyjścia do rozbudowy i podnoszenia jakości kapitału ludzkiego w Polsce przez zastosowanie właściwych, często bardzo nowatorskich rozwiązań, dostosowanych do potrzeb osób na każdym etapie życia.

Spójna wizja przyszłości Polski pozwoliła ukierunkować SRKL na obszary wymagające interwencji przez określenie celów, które ma ona wypełniać. W związku z tym wyodrębniono cel główny i cele szczegółowe.

Celem głównym SRKL 2020 jest:

- rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjału osób tak, aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Natomiast cele szczegółowe to:

- Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia;
- Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Cel szczegółowy 4: Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej;
- Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.

Rysunek 4. Cel główny i szczegółowy Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Źródło: opracowanie własne.

Zaplanowany proces rewitalizacji wyznaczonych obszarów gminy Międzyrzecz wpisuje się przede wszystkim w cel szczegółowy 3, dotyczący poprawy sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zgodnie ze SRKL 2020 w procesie planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych należy wziąć pod uwagę przede wszystkim działania nakierowane na: wsparcie kapitału ludzkiego, modernizację i rozwój obiektów użyteczności publicznej oraz wsparcie kompleksowych programów rewitalizacyjnych.

DOKUMENTY O CHARAKTERZE WOJEWÓDZKIM

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2020

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 (SRWL 2020) - załącznik do Uchwały nr XXXII/319/12 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 listopada 2012 r.) stanowi najważniejszy dokument samorządu województwa, określający kierunki rozwoju regionalnego i wskazujący obszary szczególnej interwencji. Łączy w sobie diagnozę stanu regionu, stojące przed nim wyzwania rozwojowe i aspiracje jego mieszkańców. Strategia funkcjonować będzie, jako plan postępowania władz regionalnych, tak w procesie zarządzania województwem, jak i w inicjowaniu oraz rozwijaniu mechanizmów współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, sferą biznesową i mieszkańcami województwa.

Wizja województwa lubuskiego została określona w następujący sposób: „**W 2020 roku Województwo Lubuskie w pełni korzysta ze swojego położenia w Europie, walorów środowiska i dostępności komunikacyjnej. Rozwinęły się konkurencyjne i innowacyjne sektory gospodarki i turystyka, a Lubuszan można już zaliczyć do społeczeństw informacyjnych. Efektywne wykorzystanie środków unijnych, aktywność samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych zapewniły wysoki poziom życia mieszkańców i dostęp do usług o dobrym standardzie. Region postrzegany, jako miejsce zdrowego stylu życia zyskuje miano „zielonej krainy**

nowoczesnych technologii”. Cel główny i cele szczegółowe określone w dokumencie przedstawia poniżej przedstawiony rysunek.

Rysunek 5. Cele Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym „Programie” prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Międzyrzecz oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu realizuje cel określony w dokumencie SRWL 2020 – Cel szczegółowy nr 3 „Społeczna i terytorialna spójność regionu”;
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym SRWL 2020 – tj. przeciwdziałanie powstawaniu i zwalczaniu dotychczasowych oraz nowych form wykluczenia społecznego.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 (SRWL 2030) jest dokumentem wyznaczającym strategiczne cele i kluczowe kierunki działań oraz przewidywane instrumenty ich realizacji w rozwoju województwa lubuskiego w kolejnej dekadzie.

W procesie aktualizacji został zapewniony szeroki udział środowisk regionalnych, zaangażowanych w politykę rozwoju województwa, tj. radnych województwa, jednostek lokalnego samorządu terytorialnego, samorządów gospodarczych i zawodowych, administracji rządowej, szczególnie wojewody, organizacji pozarządowych, szkół wyższych i jednostek naukowo-badawczych oraz parlamentarzystów. Możliwość włączenia się w prace aktualizacyjne istniała na każdym etapie

prac, m.in. poprzez udział w konsultacjach społecznych, prowadzonych zarówno w trybie zorganizowanych spotkań oraz poprzez zgłaszanie uwag drogą pisemną i mailową w trybie ciągłym, do czasu przyjęcia przez Zarząd Województwa Lubuskiego ostatecznej wersji projektu SRWL. Informacje o przebiegu prac nad aktualizacją SRWL zamieszczano na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego.

Diagnoza społeczno-gospodarcza województwa lubuskiego została opracowana, jako osobny dokument stanowiąc podstawę do aktualizacji dotychczas obowiązującej strategii rozwoju regionu. Obejmuje ona obszerną diagnozę stanu województwa w czterech sferach tj.: społecznej, gospodarczej, przestrzennej i zarządzania rozwojem regionu. Główne wnioski z diagnozy mają za zadanie wskazać potencjały i problemy stanowiące bariery rozwojowe w regionie. Najistotniejsze wyzwania rozwojowe sformułowane w strategii przyjętej w roku 2012, jak: innowacyjna gospodarka, zrównoważony rozwój, spójność społeczna i terytorialna, sprawne zarządzanie rozwojem - wciąż pozostają aktualne. Jednak w ciągu ostatnich kilku lat zaistniały także nowe uwarunkowania, m.in.: niekorzystne trendy demograficzne, migracja młodych, starzenie się społeczeństwa, konieczność zwrócenia większej uwagi na postępujące zmiany klimatyczne i gospodarkę odpadami, wprowadzanie „zielonej gospodarki” oraz zwiększenie aktywizacji mieszkańców do włączenia się w budowanie wspólnoty regionalnej. Nową jakością w kontekście wymienionych wyzwań jest także aktualny etap rewolucji naukowo-technicznej. Wiąże się on z wpływem sztucznej inteligencji na gospodarkę regionalną i rynek pracy oraz powstawaniem nowych tzw. inteligentnych (smart) instrumentów zarządzania rozwojem.

SRWL 2030 wskazuje na następujące wyzwania najbliższej dekady w sferze społecznej:

1. Przeciwdziałanie niekorzystnym trendom demograficznym:

- działania na rzecz zwiększenia dzietności, skuteczna polityka prorodzinna;
- rozwój polityki młodzieżowej, ukierunkowanej na zwiększenie atrakcyjności województwa dla tej grupy wiekowej;
- aktywizacja osób starszych na rynku pracy i w życiu społecznym;
- przeciwdziałanie emigracji z regionu, w szczególności powstrzymanie odpływu młodzieży;
- efektywna polityka imigracyjna.

2. Wysokiej jakości usługi publiczne i włączenie społeczne:

- kreowanie atrakcyjnej oferty kształcenia, na wszystkich poziomach edukacji oraz odpowiedni rozwój infrastruktury;
- wzrost dostępności do wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi;
- integracja społeczna osób wykluczonych oraz imigrantów;

- rozwój infrastruktury społecznej (domy pomocy społecznej, warsztaty terapii zajęciowej) i jednostek reintegracji społeczno-zawodowej;
- wzmocnienie sektora ekonomii społecznej w regionie;
- dostosowanie opieki zdrowotnej i usług medycznych do potrzeb seniorów/starzejącego się społeczeństwa (w tym rozwój i modernizacja infrastruktury m.in. domów dziennego pobytu dla osób starszych, klubów seniora itp.);
- poprawa dostępu do wysokiej jakości usług medycznych oraz skuteczna profilaktyka (przeciwdziałanie chorobom cywilizacyjnym);
- rozwój infrastruktury i usług kulturalnych oraz popularyzacja dziedzictwa kulturowego i efektywniejsze wykorzystanie go w ramach rozwoju turystyki kulturowej;
- promocja i tworzenie infrastruktury oraz oferty sportowo – rekreacyjnej dla aktywnego i zdrowego stylu życia.

3. Aktywni mieszkańcy:

- wzmocnienie i wzrost kapitału społecznego poprzez stymulowanie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;
- rozwój działalności organizacji III sektora;
- kreowanie silnych więzi wspólnoty regionalnej, budowanie poczucia tożsamości lubuskiej;
- budowanie zaufania mieszkańców do instytucji publicznych.

Diagnoza społeczna zawarta w niniejszym „Programie” w znacznym stopniu pokrywa się z trendami zdiagnozowanymi na terenie całego województwa, natomiast zaplanowane działania rewitalizacyjne wpisują się w realizację wymienionych w strategii wyzwań. „Program” przyczyni się zwłaszcza do aktywizacji osób starszych na rynku pracy i w życiu społecznym, integracji społecznej osób wykluczonych oraz wzmocnienia sektora ekonomii społecznej w regionie.

WOJEWÓDZKI PROGRAM POMOCY SPOŁECZNEJ

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej (WPPS) określa wyzwania i założenia pomocy społecznej w stosunku do możliwości, zasobów i zdiagnozowanych potrzeb województwa lubuskiego. Program przedstawia główne problemy społeczne, które dotyczą mieszkańców województwa lubuskiego. Wyznacza także kierunki działań związanych z poprawą życia mieszkańców województwa lubuskiego oraz z zapobieganiem ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Cele WPPS uwzględniają potrzeby wynikające z diagnozy problemów społecznych mieszkańców województwa lubuskiego oraz założenia dokumentów unijnych i krajowych, odnoszących się do działań na rzecz włączenia społecznego.

Celem głównym WPPS jest: „Zmniejszenie skali ubóstwa mieszkańców województwa lubuskiego”.

W związku z realizacją celu głównego wyznaczono również następujące cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1: Zapobieganie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży;
- Cel szczegółowy 2: Doskonalenie systemu wsparcia dla osób starszych;
- Cel szczegółowy 3: Poprawa jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wykluczonych społecznie;
- Cel szczegółowy 4: Wspieranie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej;
- Cel szczegółowy 5: Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

Rysunek 6. Cel główny i cele szczegółowe Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej

Źródło: opracowanie własne.

Ze względu na to, iż celem głównym „Programu” jest poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Międzyrzecz oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy, jednoznacznie należy uznać, iż cel „Programu” jest spójny z założeniami dokumentu tj. Celem szczegółowym nr 3: „Poprawa jakości usług świadczonych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz wykluczonych społecznie”, w którym jednym z działań jest „Wspieranie przedsięwzięć w zakresie integracji społecznej osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” oraz „Prowadzenie badań społecznych, mających na celu identyfikowanie grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych społecznie”. Program jest także odpowiedzią na problemy zidentyfikowane w dokumencie tj. długotrwałe bezrobocie, skrajne ubóstwo i bezdomność. Powoduje to konieczność wdrożenia nowych i bardziej skutecznych instrumentów, które byłyby dostosowane do poprawy sytuacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO NA LATA 2014 – 2020

Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014 – 2020 (SPSWL) jest ważnym elementem polityki regionalnej, uwzględniającej zapisy dokumentów krajowych oraz zasady europejskiej polityki regionalnej, mające wpływ na politykę społeczną województwa lubuskiego. W Strategii wyznaczono karty strategiczne, zawierające cztery cele główne, stanowiące ich kontynuację ze strategii przyjętej w 2005 r. Cele główne realizowane będą w oparciu o założone cele strategiczne oraz kierunki interwencji wpisujące się w założenia krajowych oraz regionalnych dokumentów strategicznych.

Cele główne Strategii:

1. Wyrównywanie szans rozwojowych dzieci i młodzieży.
2. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem.
3. Doskonalenie systemu wsparcia społecznego.
4. Wspieranie społeczeństwa obywatelskiego.

Działania rewitalizacyjne ujęte w niniejszym „Programie” prowadzą do poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizowanego (Cel główny: Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Międzyrzecz oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy), dlatego też należy uznać, iż:

1. cel programu realizuje cel główny określony w dokumencie (SPSWL) – Cel główny: Karta strategiczna II-1: *„Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin oraz ich integracja ze społeczeństwem”*, Cel strategiczny *„Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez zatrudnianie i likwidację barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się”*;
2. program jest odpowiedzią na problemy i potrzeby zidentyfikowane w dokumencie planistycznym tj. wysokie zagrożenie wykluczeniem społecznym mieszkańców województwa lubuskiego.

DOKUMENTY GMINNE

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO GMINY MIĘDZYRZECZ NA LATA 2011 – 2020

Strategia rozwoju jest kluczowym elementem planowania rozwoju lokalnego i podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości w poczynaniach władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Strategia

umożliwia również efektywne gospodarowanie własnymi, najczęściej ograniczonymi zasobami gminy, takimi jak: środowisko przyrodnicze, zasoby ludzkie, zasoby techniczne czy też środki finansowe.

SRSR wskazuje, że rozwój gminy nastąpi między innymi w oparciu o ożywienie gospodarcze (przy poszanowaniu środowiska naturalnego), co zapewni ciągły wzrost potencjału ekonomicznego w przyszłych latach. Jednocześnie poszerzone zostanie spektrum usług oferowanych mieszkańcom. Rozwój gospodarczy gminy niewątpliwie wymaga inwestycji w zakresie infrastruktury i świadczenia usług na rzecz ludności.

W dokumencie tym wyznaczone zostały następujące nadrzędne cele strategiczne:

1. Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społeczno – kulturalnej.
2. Wspieranie rozwoju mieszkańców – działania społeczne.
3. Rozwój potencjału turystycznego gminy.
4. Rozwój i wspieranie przedsiębiorczości.

W Strategii na pierwszy plan wysuwają się zagadnienia związane z rozwiązywaniem problemów społecznych. Zarówno cele nadrzędne, jak i opisane szeroko cele szczegółowe nakierowane są na poprawę jakości życia mieszkańców gminy. Przyczynić się do tego mają inwestycje infrastrukturalne, środowiskowe, kulturalne, społeczne, jak i instytucjonalne, stymulujące rozwój przedsiębiorczości w gminie.

„Program” doskonale wpisuje się w zapisy obowiązującej strategii gminy, gdyż pozwoli skonsolidować działania rewitalizacyjne o charakterze społecznym i urbanistycznym, wpływając na koncentrację interwencji i dzięki temu zwiększając efekty planowanych działań strategicznych. Strategiczny dokument branżowy za jaki można uznać program rewitalizacji w połączeniu z głównym dokumentem strategicznym umożliwi włodarzom gminy właściwe kreowanie postępu społeczno – gospodarczego i wyciąganie obszarów zmarginalizowanych w gminie ze stanu kryzysowego.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY MIĘDZYRZECZ NA LATA 2014-2020

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do integracji społecznej.

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Międzyrzecz na lata 2014-2020, jest następująca: Gmina Międzyrzecz stwarza mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju oraz skutecznie przeciwdziała zjawiskom marginalizacji i wykluczenia społecznego. Dokument wskazuje następujące cele do zrealizowania:

Cel strategiczny 1.: Przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu oraz zapobieganie ich skutkom.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie osobom doświadczającym ubóstwa i nim zagrożonym bezpieczeństwa socjalnego.
2. Wsparcie bezrobotnych, zagrożonych utratą pracy i poszukujących zatrudnienia.

Cel strategiczny 2.: Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania.
2. Pomoc rodzinom będącym w kryzysie; rozwijanie systemu wsparcia.
3. Wsparcie dzieci i młodzieży w kształceniu i wszechstronnym rozwoju.

Cel strategiczny 3.: Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym.

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Aktywizacja psychofizyczna i społeczna osób starszych.
3. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
4. Inicjowanie i wspieranie działań umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych i niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 4.: Zapewnienie mieszkańcom równego dostępu do służby zdrowia oraz wspieranie rodzin i osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne:

1. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
2. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Cel strategiczny 5.: Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

Cel strategiczny 6.: Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

1. Wzmacnianie kadry pomocy społecznej oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Pobudzanie i wzmacnianie aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy.
3. Inicjowanie i wspieranie aktywności społeczności lokalnej.

Wszystkie wymienione powyżej cele w mniejszym lub większym stopniu wpisują się także w cele rewitalizacji oraz odpowiadają na zdiagnozowane problemy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Międzyrzecz na lata 2014-2020 oraz zaplanowane w niej działania mają na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez rozwiązywanie problemów społecznych i stałego zwiększania poczucia bezpieczeństwa i komfortu życia mieszkańców gminy. „Program” jest niejako kontynuacją tych działań, ponieważ cele rewitalizacji to także poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Międzyrzecz, a zaplanowane w nim działania rewitalizacyjne przyczynią się w sposób kompleksowy do realizacji celów zapisanych w Strategii.

ZGODNOŚĆ Z KRYTERIUM FORMALNYM

Podsumowując zapisy rozdziału 3 Opis powiązań programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy, można stwierdzić, iż w „Programie” wskazano powiązania działań rewitalizacyjnych z założeniami wynikającymi z dokumentów strategicznych.

4. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

„Program” poprzedziła pogłębiona analiza kwestii społecznych i identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych. W poniższym rozdziale zdiagnozowano czynniki i zjawiska kryzysowe, występujące na terenie gminy w podziale na poszczególne obszary wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych. Ponadto, szczegółowo określono charakter potrzeb rewitalizacyjnych przy uwzględnieniu również innych dokumentów strategicznych gminy.

Punktem wyjścia była diagnoza kwestii społecznych, niezbędnych dla określenia działań o charakterze społecznym (dotyczących rozwiązywania problemów społecznych oraz pobudzającym aktywność lokalną). Przyjęto, iż diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych zostanie przeprowadzona w układzie czterech sfer: społecznej, infrastrukturalno – gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej oraz środowiskowej.

Przyjęta w niniejszym opracowaniu metoda delimitacji⁸ opiera się na procedurze stworzonej przez Instytut Rozwoju Miast i spełnia wymogi Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020, oraz składa się z następujących po sobie etapów:

- ETAP I polega na wyznaczeniu tzw. jednostek urbanistycznych (zamieszkałych), które zgodnie z definicją określa się jako najmniejsze, niepodzielne na kolejnych etapach postępowania obszary gminy, dla których możliwe jest pozyskanie danych dotyczących w szczególności zjawisk społecznych, a także gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno – funkcjonalnych oraz technicznych;
- ETAP II pozyskanie niezbędnych danych statystycznych oraz przeprowadzenie analizy wskaźnikowej wyznaczonych uprzednio jednostek urbanistycznych. Analiza dotyczyła przede wszystkim sfery społecznej, jednak zgodnie z regulacjami zebrano również informacje dotyczące negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej oraz technicznej.

ANALIZA WSKAŹNIKOWA I METODOLOGIA DELIMITACJI OBSZARÓW DYSFUNKCYJNYCH

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 definiują obszar zdegradowany jako taki, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Z kolei stan

⁸ Delimitacja – procedura wytyczania granic obszaru jednorodnego pod względem określonej cechy albo zestawu cech, w oparciu o przyjęte na wstępie założenia i sposoby analizy.

kryzysowy to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami, w co najmniej jeden z następujących sfer:

- społecznej (kluczowej);
- gospodarczej, infrastrukturalno – gospodarczej;
- przestrzenno – funkcjonalnej;
- środowiskowej.

Ww. sfery zostały poddane pogłębionej analizie wskaźnikowej w podziale na zdefiniowane obszary gminy. W toku przeprowadzonych konsultacji, gminę Międzyrzecz podzielono na **12 obszarów**. Obszary wyodrębniono przy założeniu, że obejmują one tereny zamieszkałe oraz w oparciu o funkcjonujące podziały urbanistyczne, bazujące na utrwalonych związkach przestrzennych, funkcjonalnych i społeczno – ekonomicznych. Przyjęcie takiej metodologii (demarkacja⁹ całego obszaru gminy), pozwoliło wytypować konkretne obszary o szczególnym natężeniu negatywnych zjawisk społecznych.

Zaproponowany w „Programie” podział na jednostki urbanistyczne (**12 obszarów**) pozwala na zaprezentowanie nieformalnych struktur i powiązań pomiędzy poszczególnymi obszarami oraz umożliwia opracowanie pełniejszej diagnozy tych obszarów, gdyż sytuacje kryzysowe oraz problemy poszczególnych sfer przenikają się w gminie w obrębie miejsc powiązanych ze sobą pod względem społecznym, funkcjonalnym i przestrzennym. Cechą charakterystyczną wskazanych obszarów jest to, że obejmują one wyłącznie obszary zamieszkałe, roztaczające się na tereny, których główną cechą jest koncentracja zabudowy mieszkaniowej jako podstawowej formy użytkowania.

W konsekwencji prowadzonych prac ukierunkowanych na elementy związane z rewitalizacją i nałożenie ich na mapę gminy otrzymano podział ujęty w „Programie”.

Z uwagi na fakt, iż rewitalizacja ma przede wszystkim służyć społeczności objętej Programem rewitalizacji, wyznaczanie obszarów zarówno w mieście Międzyrzecz, jak i na obszarze wiejskim pozwoliło na skoncentrowanie się szczególnie na terenach, na których zachodzą procesy społeczne. Miasto Międzyrzecz, z uwagi na największą liczbę mieszkańców zostało podzielone na 6 obszarów. Taki podział gminy pozwala porównać ze sobą obszary, aby jak najrzetelniej przeanalizować sytuację mieszkańców na danym obszarze i wskazać działania, które przyniosą korzyści społeczności go zamieszkującej. Ponadto z uwagi na fakt, że nie jest możliwe dokonanie podziału danej gminy na obszary o równym obszarze i liczbie mieszkańców, wskaźniki przyjęte w metodologii badane są w ujęciu na 100 mieszkańców.

⁹ Demarkacja – służy tworzeniu stref buforowych, które oddzielać mają obszary.

Podział na obszary wynika także z kierunków rozwoju w okresie powojennym oraz w ostatnich latach. Wszystkie obszary łączono w oparciu o podobną charakterystykę i istniejące na danym obszarze problemy.

Powiązanie poszczególnych obszarów wiejskich wynikało z ich spójności terytorialnej (położenie geograficzne, podobna odległość od centrum rozwoju gminy, podobne problemy społeczne, związane z uwarunkowaniami przestrzennymi w poszczególnych miejscowościach).

Tabela 2. Przebieg administracyjny obszarów – obszary gminy poddane diagnozie

Numer obszaru	Przebieg administracyjny obszaru
1	MIĘDZYRZECZ I ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kiszmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce)
2	MIĘDZYRZECZ II ulice: Kilińskiego, Dąbrowskiego, Głowackiego, Dr T. Podbielskiego, Kazimierza Wielkiego nr 2-53, Bolesława Chrobrego, Ks. Skargi, Ściegiennego, Hugo Kołłątaja, Szkolna, Staszica, M. Mikuły, Sportowa, Pl. Powstańców Wlkp.
3	MIĘDZYRZECZ III ulice: Mahatmy Gandhiego, Zakaszewskiego, Kazimierza Wielkiego nr 55-69, Budowlanych, Fabryczna, Rokitniańska, Przemysłowa, Reymonta, Hanki, Antka, Boryny, Lipce, Rocha, Piastowska, Krótka
4	MIĘDZYRZECZ IV ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła
5	MIĘDZYRZECZ V ulice: Chłodna, Młyńska, Garncarska, Jacka Malczewskiego, Józefa Chełmońskiego, Krasińskiego, Zachodnia, Kopernika, B. Prusa, Kossaka, Wita Stwosza, Słowackiego, Matejki, C.K. Norwida, Wyspiańskiego, Mickiewicza, Wojska Polskiego, Chopina, Szymanowskiego, Moniuszki, Mieszka I
6	MIĘDZYRZECZ VI ulice: 30-go Stycznia, Spokojna, Różana, os. Centrum, Stoczniovców Gd. 1970, Pamiątkowa, Rzemieśnicza, Słoneczna, Sienkiewicza, Konstytucji 3 Maja, os. Gen. W. Sikorskiego, Łąkowa, Polna, Marcinkowskiego, Kwiatowa, Rolna
7	Wysoka, Pniewo, Kaława, Młyn-Smolno, Szumiąca
8	Czarny Bocian, Wyszczanowo, Bukowiec
9	Bobowicko, Karolewo, Kuligowo, Kuźnik, Łęgowiskie, Marianowo, Międzyrzecz-Wybudowanie, Skoki, Żółwin
10	Brzozowy Ług, Głębokie, Jagielnik, Jeleniogłowy, Kałsko, Kęszycza-Kolonia, Żółwin, Kwiecie, Lubosinek, Porąbka, Rojewo, Święty Wojciech, Wojciechówek
11	Gorzycza, Kursko, Pieski, Zamostowo
12	Kęszycza Leśna, Kęszycza, Nietoperek

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej diagnozy oraz konsultacji społecznych.

Rysunek 7. Granice wszystkich obszarów

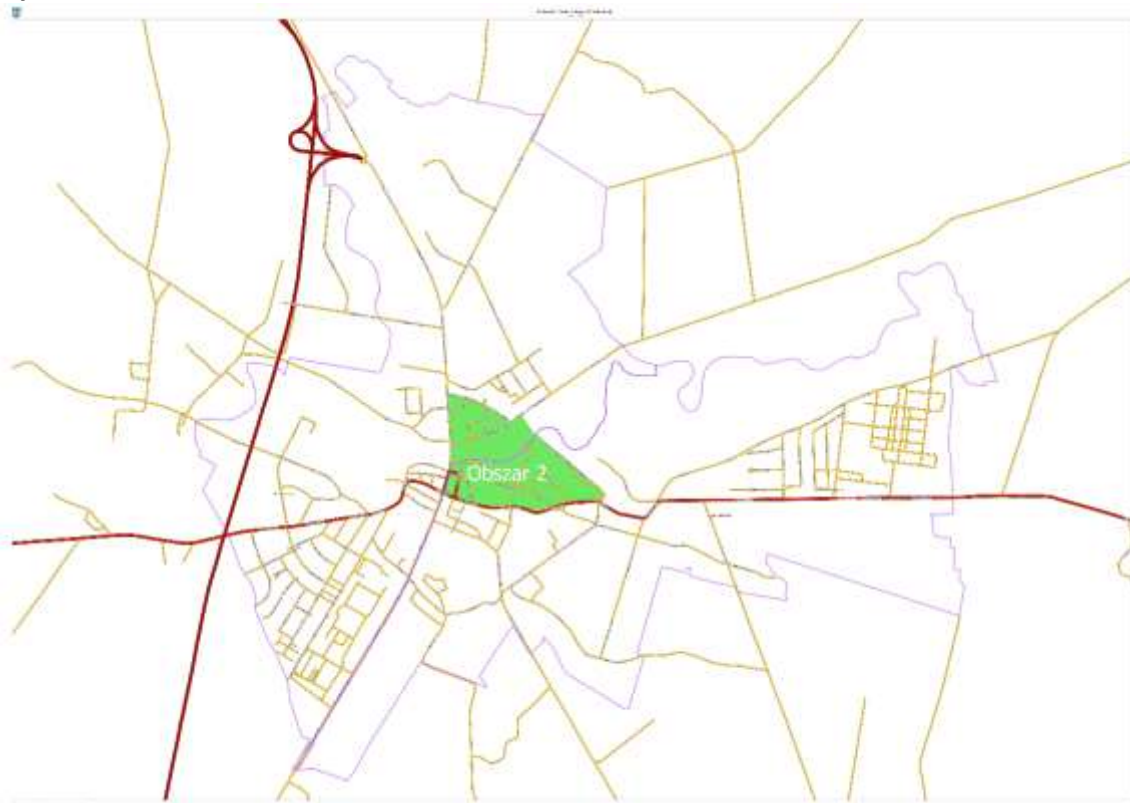
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 8. Granice obszaru nr 1

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 9. Granice obszaru nr 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 10. Granice obszaru nr 3

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 11. Granice obszaru nr 4

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 12. Granice obszaru nr 5

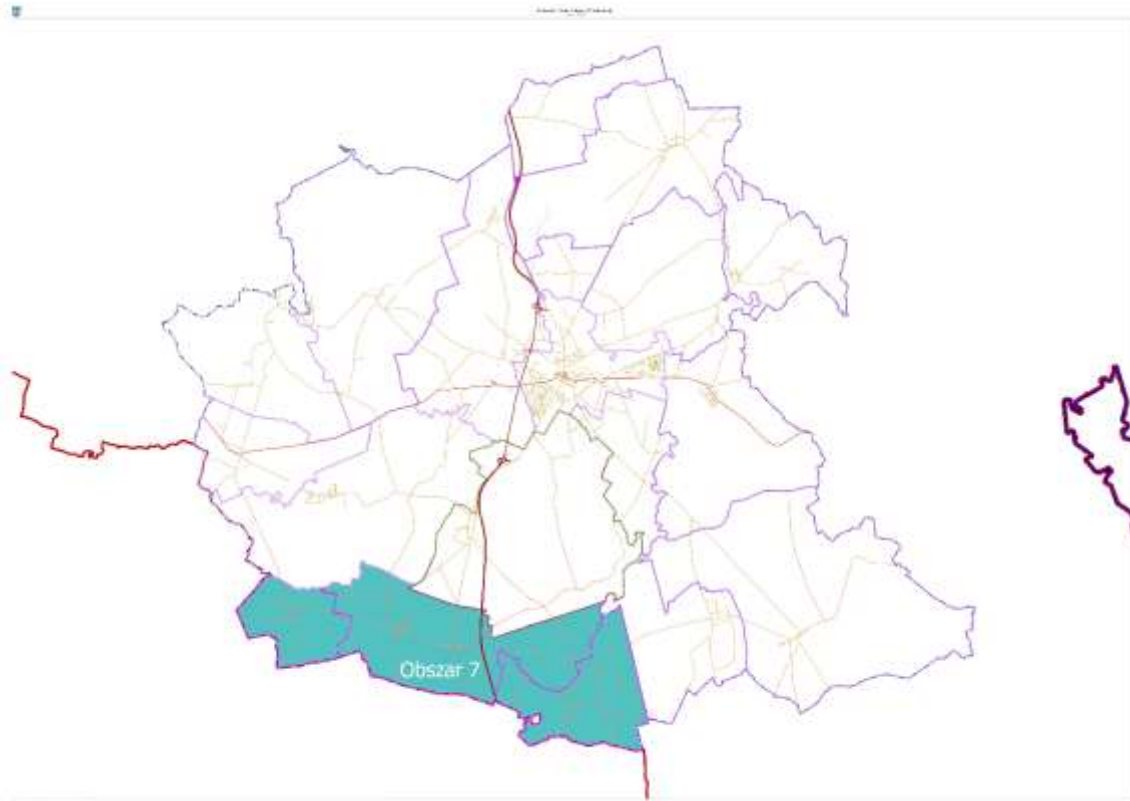
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 13. Granice obszaru nr 6

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 14. Granice obszaru nr 7

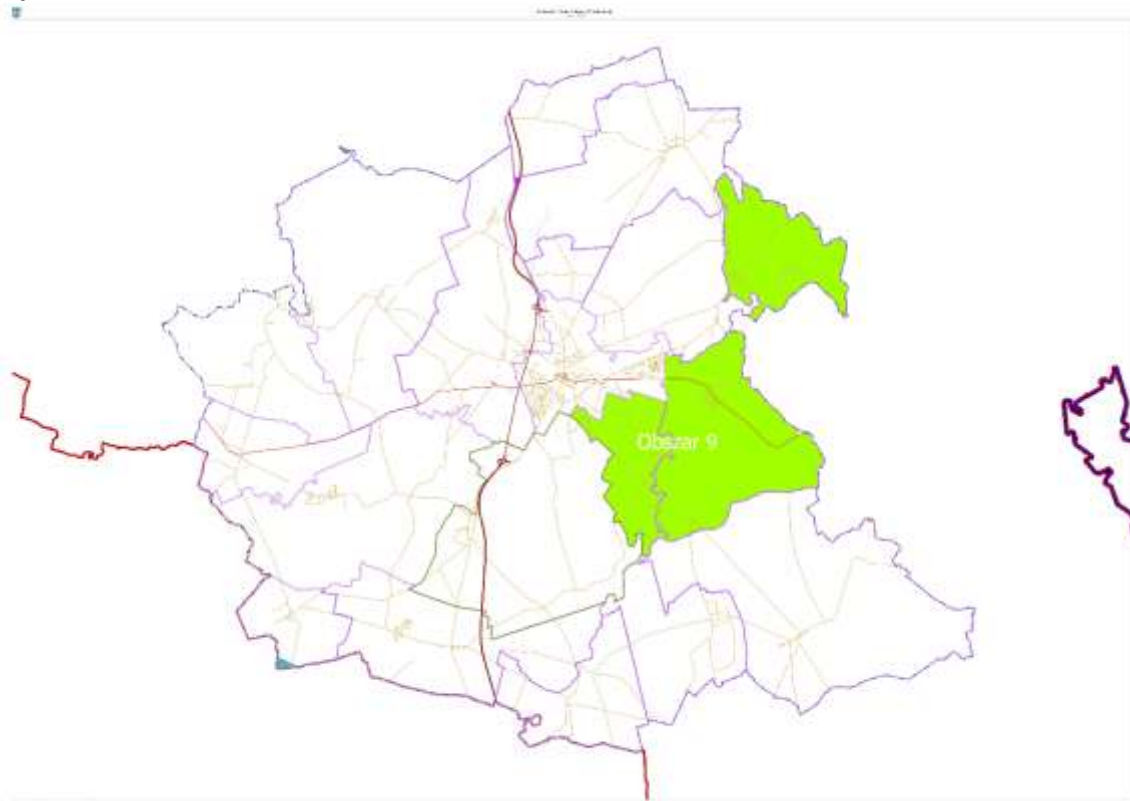
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 15. Granice obszaru nr 8

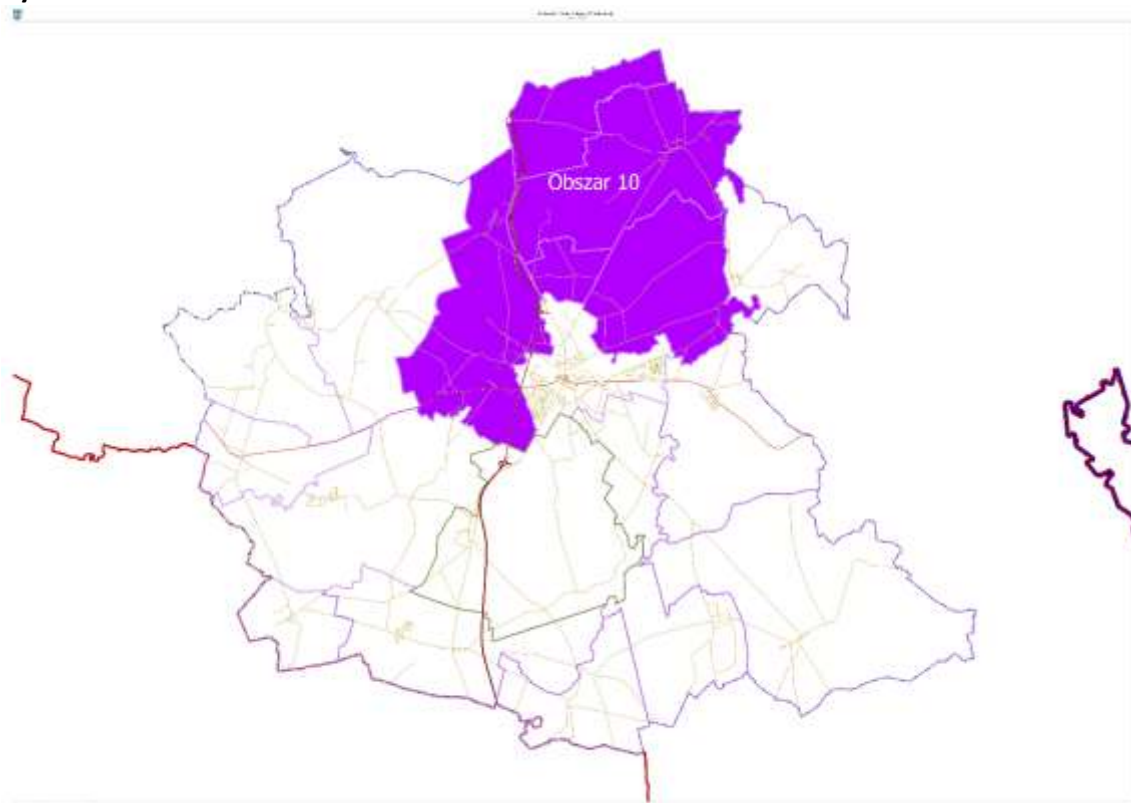
Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 16. Granice obszaru nr 9

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 17. Granice obszaru nr 10

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 18. Granice obszaru nr 11

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 19. Granice obszaru nr 12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Tabela 3. Przebieg administracyjny obszarów – obszary gminy poddane diagnozie (powierzchnia i ludność)

Wartość	Wartość dla całej gminy (obszar zabudowany)	Dane dla poszczególnych obszarów											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Liczba ludności	23.884	1.971	2.027	1.527	2.104	5.740	3.524	982	1.042	1.631	1.547	865	924
Powierzchnia obszaru w ha	31 500	82	43	425	106	99	274	3352	4536	5303	7114	4586	5580

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu.

4.1. Sfera społeczna

Na poniższym rysunku przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w analizowanej w tym rozdziale sferze społecznej. Ponadto, dla każdego z kryteriów określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr. Na podstawie zebranych danych wskaźnikowych w końcowym fragmencie podrozdziału opisano skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w zakresie każdego z rozpatrywanego kryterium delimitacji.

Rysunek 20. Sfera społeczna – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4. Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Poziom ubóstwa	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba dzieci objętych pomocą szkolną – stypendia szkolne/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców)	Urząd Miejski w Międzyrzeczu
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
Poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym	Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu

	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba osób uzależnionych od alkoholu/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw/100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Międzyrzeczu
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich/100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Międzyrzeczu

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery społecznej. W ten sposób określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Tabela 5. Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera społeczna

Kryterium	Dane	Wartość dla gminy (obszar zabudowany)	Dane dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	liczba ludności	23.884	1.971	2.027	1.527	2.104	5.740	3.524	982	1.042	1.631	1.547	865	924
	powierzchnia obszaru - ha	31 500	82	43	425	106	99	274	3.352	4.536	5.303	7.114	4.586	5.580
Sfera społeczna														
Poziom obciążenia demograficznego	ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym	5.630	476	490	369	509	1.388	854	190	246	387	352	166	203
Poziom aktywności społecznej	ogólna liczba inicjatyw lokalnych	67	3	7	5	4	15	11	4	4	5	4	3	2
Poziom ubóstwa	ogólna liczba korzystających z zasiłków pomocy społecznej	1.625	136	133	97	149	392	239	64	64	115	107	57	72
	ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS	659	57	49	38	62	156	92	29	30	47	39	25	35
Poziom zagrożenia wykluczeniem	ogólna liczba dzieci objętych pomocą szkolną	102	8	10	5	12	21	16	5	5	5	5	5	5
	ogólna liczba osób z niepełnosprawnością	209	16	20	14	17	46	30	11	10	13	13	9	10
	ogólna liczba rodzin dysfunkcyjnych	146	14	11	10	21	26	24	4	6	9	10	4	7
	ogólna liczba rodzin korzystających z asystenta rodziny	36	5	2	2	4	7	4	2	2	3	2	1	2
	ogólna liczba przypadków przemocy w rodzinie	70	5	7	3	7	16	11	3	3	4	5	2	4

Kryterium	Dane	Wartość dla gminy (obszar zabudowany)	Dane dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
			liczba ludności	23.884	1.971	2.027	1.527	2.104	5.740	3.524	982	1.042	1.631	1.547
powierzchnia obszaru - ha	31 500	82	43	425	106	99	274	3.352	4.536	5.303	7.114	4.586	5.580	
Sfera społeczna														
Poziom zagrożenia wykluczeniem	liczba osób uzależnionych od alkoholu	123	12	10	8	13	29	17	5	4	8	7	4	6
	liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	ogólna liczba zarejestrowanych przestępstw (bez wykroczeń drogowych)	506	46	44	34	51	115	72	19	21	31	34	16	23
	ogólna liczba czynów karalnych osób nieletnich (bez wykroczeń drogowych)	12	2	0	1	2	2	2	0	0	1	0	0	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu, Komendy Powiatowej Policji w Międzyrzeczu.

SFERA SPOŁECZNA

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w sferze społecznej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące potencjały oraz problemy:

POTENCJAŁY:

Do potencjałów zaliczyć można liczne organizacje pozarządowe działające na obszarze gminy Międzyrzecz tj.:

- 1) Stowarzyszenie „Kontakt”, ul. Rynek 1, 66-300 Międzyrzecz;
- 2) Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajoznawcze, ul. Rynek 9, 66-300 Międzyrzecz;
- 3) Stowarzyszenie Abstynenckie Wzajemnej Pomocy „OAZA”, ul. Spacerowa 1, 66-300 Międzyrzecz;
- 4) Stowarzyszenie „Chirurgia Międzyrzecka”, ul. Konstytucji 3 Maja 35, 66-300 Międzyrzecz;
- 5) Stowarzyszenie Rozwoju Kardiologii Ziemi Międzyrzeckiej „Cordis”, ul. Konstytucji 3 Maja 35, 66-300 Międzyrzecz;
- 6) Stowarzyszenie Rozwoju Ginekologii i Perinatologii, ul. Konstytucji 3 Maja 35, 66-300 Międzyrzecz;
- 7) Stowarzyszenie Amazonek SP ZOZ Międzyrzecz Zakład Rehabilitacji;
- 8) Międzyrzeckie Stowarzyszenie Rozwoju Pediatrii Międzyrzeckiej, ul. Konstytucji 3 Maja 35, 66-300 Międzyrzecz;
- 9) Międzyrzeckie Stowarzyszenie „Szansa” na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Uzdolnionej Artystycznie, ul. Staszica 9, 66-300 Międzyrzecz;
- 10) Wolne Dobroczynne Stowarzyszenie „Dary Serca” w Międzyrzeczu, ul. Poznańska 109/17b, 66-300 Międzyrzecz;
- 11) Towarzystwo Miłośników Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego w Międzyrzeczu, ul. Księdza Skargi 6, 66-300 Międzyrzecz;
- 12) Stowarzyszenie „Zdrowie i Wypoczynek”, ul. Poznańska 105b/7, 66-300 Międzyrzecz;
- 13) Stowarzyszenie Noclegownia – Przytulisko im. Najświętszej Marii Panny, ul. Chrobrego 26/3, 66-300 Międzyrzecz;
- 14) Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym, ul. Konstytucji 3 Maja 60, 66-300, Międzyrzecz;
- 15) Towarzystwo Historyczne Ziemi Międzyrzeckiej, Wyszanowo 65, 66-300 Międzyrzecz.

Ponadto do potencjałów należy zaliczyć także:

- 1) działalność placówek oświatowych;
- 2) grupy społeczne i zaangażowani animatorzy;

- 3) Ochotnicza Straż Pożarna – zaangażowani w działania społeczne;
- 4) działalność Miejskiego Ośrodka Kultury w Międzyrzeczu;
- 5) działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Międzyrzeczu;
- 6) dużą liczbę akcji promocyjnych oraz imprez okolicznościowych.

PROBLEMY:

Do problemów zaliczyć można:

- 1) postępującą bierność młodzieży;
- 2) wyludnienie, migrację do większych miast i obszarów metropolitalnych;
- 3) patologie społeczne;
- 4) znaczący odsetek osób korzystających z pomocy społecznej;
- 5) słabnącą współpracę i integrację międzypokoleniową;
- 6) rosnącą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym, osób starszych, po 75 roku życia – brak wystarczającej opieki, wsparcia, zajęć dla seniorów;
- 7) niskie dochody osób w wieku senioralnym (niskie emerytury);
- 8) brak Domu Dziennego Pobytu dla seniorów;
- 9) małą liczbę organizacji pozarządowych zrzeszających i angażujących młodzież, brak klubów młodzieży.

Ponadto do problemów należy zaliczyć:

- 1) niską frekwencję mieszkańców podczas wyborów – mała aktywność obywatelska;
- 2) niedostosowane budynki użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych;
- 3) małą promocję działań społecznych i ekonomii społecznej;
- 4) niewystarczającą liczbę mieszkań socjalnych i komunalnych;
- 5) rosnącą liczbę osób niepełnosprawnych, wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników OPS-u;
- 6) zwiększającą się w gminie liczbę osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających wsparcia;
- 7) bariery utrudniające osobom niepełnosprawnym codzienne życie – niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne.

Dodatkowo, w poniższym zestawieniu tabelarycznym określono skalę problemu i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów, w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną liczbę punktów w poszczególnych kryteriach. Wyznaczonym parametrom określono punktację w następującej skali:

Tabela 6. Skala punktacji dla poszczególnych parametrów

SKALA PROBLEMU		CHARAKTER PROBLEMU	
nieistotna	0 punktów	brak	0 punktów
niewielka	1 punkt	niewielki	1 punkt
umiarkowana	2 punkty	umiarkowany	2 punkty
istotna	3 punkty	znaczący	3 punkty
bardzo istotna	4 punkty	bardzo znaczący	4 punkty

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

Kolejnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania wybranych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie im ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo przedstawiono przeprowadzoną analizę sporządzoną, na podstawie pozyskanych danych podczas przeprowadzonych warsztatów z mieszkańcami gminy Międzyrzecz.

Tabela 7. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera społeczna

Kryterium/Numer obszaru	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Poziom ubóstwa												
Skala problemów	2	3	3	2	3	4	2	2	3	1	2	2
Charakter potrzeb	2	3	2	2	3	4	2	3	2	2	2	2
Poziom obciążenia demograficznego												
Skala problemów	2	2	3	1	3	3	2	2	1	2	2	2
Charakter potrzeb	2	2	3	1	3	3	2	2	1	2	2	2
Poziom aktywności społecznej												
Skala problemów	3	3	2	2	3	2	2	3	2	1	2	2
Charakter potrzeb	3	3	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2
Poziom zagrożenia wykluczeniem												
Skala problemów	2	3	2	1	3	3	2	2	1	1	2	2
Charakter potrzeb	2	3	2	1	3	2	3	2	2	1	3	2
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)												
Skala problemów	1	2	1	1	3	3	2	2	1	2	2	1
Charakter potrzeb	1	2	1	1	2	3	2	2	2	2	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

4.2. Sfera infrastrukturalno – gospodarcza

Poziom życia mieszkańców gminy Międzyrzecz w dużej mierze zależy od rozwoju przedsiębiorstw zlokalizowanych na jej terenie. Poprzez działalność produkcyjną i usługową wpływają one na wzrost zatrudnienia w gminie (a tym samym ograniczenie poziomu bezrobocia), a także wysokość dochodów gminy – część podatku dochodowego od osób prawnych CIT (19%) trafia jako subwencja do budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

Na poniższym rysunku przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w analizowanej sferze infrastrukturalno – gospodarczej. Ponadto, dla każdego z kryteriów określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr. Na podstawie zebranych danych wskaźnikowych w końcowym fragmencie podrozdziału opisano skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w zakresie każdego z rozpatrywanego kryterium delimitacji.

Rysunek 21. Sfera infrastrukturalno – gospodarcza – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

Tabela 8. Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Poziom aktywności gospodarczej	ogólna liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki/100 mieszkańców	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
Szczególnie zniszczone otoczenie	liczba budynków bez wodociągów oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze
	udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze
	udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze
	ogólna liczba budynków/liczba budynków wybudowanych przed 1989 r./udział tych budynków ogółem	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników w odniesieniu do badanej sfery infrastrukturalno – gospodarczej. W ten sposób określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Tabela 9. Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera infrastrukturalno – gospodarcza

Kryterium	Dane	Wartość dla gminy (powierzchnia zabudowana)	Dane dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	liczba ludności	23.884	1.971	2.027	1.527	2.104	5.740	3.524	982	1.042	1.631	1.547	865	924
	powierzchnia obszaru - ha	31 500	82	43	425	106	99	274	3.352	4.536	5.303	7.114	4.586	5.580
Sfera infrastrukturalno – gospodarcza														
Poziom aktywności gospodarczej	ogólna liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych	1.683	130	146	107	147	409	259	67	74	114	108	60	62
Szczególnie zniszczone otoczenie	udział budynków bez wodociągów do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	11,87	12,33	10,67	14,29	12,99	11,37	10,77	8,33	10,53	10,00	14,04	12,50	14,71
	udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	18,32	22,02	23,63	23,77	23,48	23,85	23,85	13,65	13,15	12,81	13,19	13,41	13,10
	udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	29,66	30,14	30,67	28,57	28,57	28,91	30,00	27,78	26,32	33,33	28,07	31,25	32,35
	udział budynków wybudowanych przed 1989 r. w budynkach ogółem	63,39	68,49	62,67	62,50	63,64	62,09	61,54	63,89	65,79	61,67	61,40	59,38	67,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu, Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w sferze społecznej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące potencjały oraz problemy:

POTENCJAŁY

Do potencjałów zaliczyć można:

- 1) położenie w niedalekiej odległości od drogi ekspresowej S3;
- 2) ulgi inwestycyjne/podatkowe dla nowych przedsiębiorców i na nowe miejsca pracy;
- 3) niedaleka odległość do centrum wzrostu gospodarczego;
- 4) otwartość samorządu gminnego na współpracę z przedsiębiorcami;
- 5) tereny zielone, sprzyjające rozwojowi działań turystycznych i agroturystycznych;
- 6) liczne, czyste i atrakcyjne akweny wodne oraz rzeka Obra;
- 7) małe przedsiębiorstwa – zakłady rzemieślnicze i usługowe;
- 8) wysoki poziom edukacji;
- 9) zabytki i atrakcje turystyczne na terenie gminy.

PROBLEMY

Do problemów zaliczyć można:

- 1) brak nowych miejsc pracy – zastój na lokalnym rynku;
- 2) trudność w znalezieniu zatrudnienia młodzieży po studiach, wyjazdy młodych do innych miast oraz za granicę;
- 3) brak specjalistów i wykwalifikowanych pracowników, brak pracowników do pracy np. w handlu, rzemiośle;
- 4) mała liczba podmiotów gospodarczych – dużych zakładów pracy;
- 5) niskie wynagrodzenia za pracę;
- 6) niedogodności komunikacyjne – brak obwodnicy miasta na osi wschód–zachód, drugiej przeprawy mostowej i dogodnych ciągów komunikacyjnych do obszarów przemysłowych;
- 7) zły stan techniczny budynków zabytkowych;
- 8) zły stan techniczny infrastruktury drogowej;
- 9) niewystarczająca liczba ścieżek rowerowych;
- 10) brak spójnej koncepcji produktów turystycznych;
- 11) brak komunikacji publicznej zaspokajającej potrzeby mieszkańców;
- 12) niewystarczająca liczba atrakcyjnych miejsc spotkań i integracji mieszkańców.

Ponadto, w poniższym zestawieniu tabelarycznym określono skalę problemów i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną liczbę punktów w wybranych kryteriach. Poszczególnym parametrom określono punktację w następującej skali:

Tabela 10. Skala punktacji dla poszczególnych parametrów – sfera przestrzenno – gospodarcza

SKALA PROBLEMU		CHARAKTER PROBLEMU	
nieistotna	0 punktów	brak	0 punktów
niewielka	1 punkt	niewielki	1 punkt
umiarkowana	2 punkty	umiarkowany	2 punkty
istotna	3 punkty	znaczący	3 punkty
bardzo istotna	4 punkty	bardzo znaczący	4 punkty

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

Kolejnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania wybranych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie im ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo przedstawiono przeprowadzoną analizę, sporządzoną na podstawie danych pozyskanych podczas przeprowadzonych warsztatów z mieszkańcami gminy Międzyrzecz.

Tabela 11. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera przestrzenno – gospodarcza

Kryterium/Numer obszaru	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Poziom aktywności gospodarczej												
Skala problemów	2	3	2	3	2	2	3	2	1	3	2	2
Charakter potrzeb	2	4	3	3	2	2	3	2	2	2	1	2
Szczególnie zniszczone otoczenie												
Skala problemów	3	2	3	3	2	3	3	3	3	4	2	3
Charakter potrzeb	3	3	3	4	1	2	3	4	3	3	3	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

4.3. Sfera przestrzenno – funkcjonalna

Na poniższym rysunku przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w analizowanej sferze przestrzenno – funkcjonalnej. Ponadto, dla każdego z kryteriów określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr. Na podstawie zebranych danych wskaźnikowych w końcowym fragmencie podrozdziału opisano skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w zakresie każdego rozpatrywanego kryterium delimitacji.

Rysunek 22. Sfera przestrzenno – funkcjonalna

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 12. Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów – sfera przestrzenno – funkcjonalna

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	mieszkańcy gminy
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Urząd Miejski w Międzyrzeczu
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych	Urząd Miejski w Międzyrzeczu

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery przestrzenno – funkcjonalnej.

Tabela 13. Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera przestrzenno – funkcjonalna

Kryterium	Dane	Wartość dla gminy (powierzchnia zabudowana)	Dane dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	liczba ludności	23.884	1.971	2.027	1.527	2.104	5.740	3.524	982	1.042	1.631	1.547	865	924
	powierzchnia obszaru - ha	31 500	82	43	425	106	99	274	3.352	4.536	5.303	7.114	4.586	5.580
Sfera infrastrukturalno – gospodarcza														
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	udział zaniedbanych podwórek do ogólnej liczby podwórek (w %)	30,25	41,00	30,00	21,00	39,00	21,00	32,00	29,00	27,00	22,00	28,00	28,00	45,00
	udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych do ogólnej powierzchni obszarów zielonych (w %)	39,75	53,00	27,00	29,00	65,00	27,00	29,00	44,00	51,00	31,00	34,00	32,00	55,00
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych	18	2	3	2	1	2	3	1	1	1	1	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu, Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze, konsultacji społecznych przeprowadzonych podczas warsztatów w dniu 27.06.2019 r. w Bukowcu oraz w dniu 03.07.2019 r. w Międzyrzeczu.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w sferze przestrzenno – funkcjonalnej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące problemy oraz potencjały:

POTENCJAŁY

Do potencjałów zaliczyć można:

- 1) walory przyrodniczo – krajobrazowe – zalesienie i dostęp do jezior oraz rzeki;
- 2) atrakcje turystyczne, w tym Międzyrzecki Rejon Umocniony;
- 3) wysoki poziom bazy turystycznej gminy;
- 4) dogodne połączenia komunikacyjne;
- 5) atrakcyjne tereny na cele budownictwa mieszkaniowego, w tym także dla firm deweloperskich;
- 6) rozwój funkcji rekreacyjno – wypoczynkowych na bazie dostępnych zasobów przestrzennych, przyrodniczych i krajobrazowych.

PROBLEMY

Do problemów zaliczyć można:

- 1) zły stan techniczny wielu obiektów zabytkowych;
- 2) zły stan dróg;
- 3) niski poziom bazy noclegowej i gastronomicznej;
- 4) mała estetyka obiektów użyteczności publicznej oraz ich niska efektywność energetyczna;
- 5) bariery fizyczne osób niepełnosprawnych w dostępie do budynków użyteczności publicznej (schody w ratuszu i kamienicy Rynek 7);
- 6) brak wystarczających tras, ścieżek rowerowych – konieczna rozbudowa, brak połączeń między istniejącymi ścieżkami rowerowymi.

Ponadto, w poniższym zestawieniu tabelarycznym określono skalę problemów i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną ilość punktów w wybranych kryteriach. Poszczególnym parametrom określono punktację w następującej skali:

Tabela 14. Skala punktacji dla poszczególnych parametrów – sfera przestrzenno – funkcjonalna

SKALA PROBLEMU		CHARAKTER PROBLEMU	
nieistotna	0 punktów	brak	0 punktów
niewielka	1 punkt	niewielki	1 punkt
umiarkowana	2 punkty	umiarkowany	2 punkty
istotna	3 punkty	znaczący	3 punkty
bardzo istotna	4 punkty	bardzo znaczący	4 punkty

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

Kolejnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania wybranych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie im ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo przedstawiono przeprowadzoną analizę, sporządzoną na podstawie danych pozyskanych podczas zorganizowanych warsztatów z mieszkańcami gminy Międzyrzecz.

Tabela 15. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera przestrzenno – funkcjonalna

Kryterium/Numer obszaru	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna												
Skala problemów	2	3	2	1	3	2	3	3	2	3	2	2
Charakter potrzeb	2	3	1	1	4	3	2	3	2	2	2	2
Funkcjonalność przestrzeni publicznych												
Skala problemów	2	2	2	3	2	3	3	3	2	2	3	1
Charakter potrzeb	2	2	2	3	2	3	3	4	2	2	3	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

4.4. Sfera środowiskowa

Na poniższym rysunku przedstawiono kryteria delimitacji obszarów w analizowanej sferze środowiskowej. Ponadto, dla każdego z kryteriów określono katalog wskaźników charakteryzujących dany parametr. Na podstawie zebranych danych wskaźnikowych opisano skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w zakresie każdego rozpatrywanego kryterium delimitacji.

Rysunek 23. Sfera środowiskowa – kryteria delimitacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

Tabela 16. Wskaźniki delimitacji dla poszczególnych kryteriów

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Jakość powietrza	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności do ogólnej liczby budynków (%)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze mieszkańcy
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze mieszkańcy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

W poniższej tabeli przedstawiono zebrane dane dla poszczególnych wskaźników specyficznych dla badanej sfery środowiskowej. W ten sposób określono czynniki i zjawiska kryzysowe występujące na poszczególnych obszarach wraz z określeniem w każdym z przypadków skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Tabela 17. Wartości wskaźników delimitacji dla poszczególnych obszarów – sfera przestrzenno – funkcjonalna

Kryterium	Dane	Wartość dla gminy (powierzchnia zabudowana)	Dane dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	liczba ludności	23.884	1.971	2.027	1.527	2.104	5.740	3.524	982	1.042	1.631	1.547	865	924
	powierzchnia obszaru - ha	31 500	82	43	425	106	99	274	3.352	4.536	5.303	7.114	4.586	5.580
Sfera przestrzenno – funkcjonalna														
Jakość powietrza	liczba budynków o niskiej termoizolacyjności	685	41	55	63	54	66	64	55	72	45	34	47	89
	udział niskoemisyjnych źródeł ciepła do instalacji ogółem (w %)	23,00	16,00	19,00	22,00	14,00	29,00	21,00	31,00	21,00	29,00	34,00	22,00	18,00
	udział instalacji OZE do instalacji ogółem (w %)	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,77	0,00	0,40	0,00	0,00	0,40	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zebranych podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych podczas warsztatów w dniu 27.06.2019 r. w Bukowcu oraz w dniu 03.07.2019 r. w Międzyrzeczu oraz z Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

SFERA ŚRODOWISKOWA

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w strefie środowiskowej autorzy dokumentu zidentyfikowali następujące problemy oraz potencjały:

POTENCJAŁY

Do potencjałów zaliczyć można:

- 1) połączenia komunikacyjne – obwodnica miasta, dostęp do drogi ekspresowej S3;
- 2) rozwinięta sieć wodociągowa, kanalizacyjna i gazowa;
- 3) duża liczba jezior i lasów;
- 4) możliwości rozwoju agroturystyki;
- 5) użytki rolne i tradycje rolnicze, możliwość ekologicznych upraw;
- 6) tereny zielone.

PROBLEMY

Do problemów zaliczyć można:

- 1) niski poziom stosowania OZE w obiektach użyteczności publicznej oraz w obiektach prywatnych;
- 2) niewystarczającą liczbę ścieżek rowerowych – konieczność rozbudowy ścieżek rowerowych;
- 3) zbyt mało zieleni w miejscowościach przy ulicach (proponowane nasadzenia nowych drzew);
- 4) zanieczyszczenie środowiska dymem z pieców (palenie niewłaściwym paliwem);
- 5) znacząca ilość źródeł ciepła generujących niską emisję.

Ponadto, w poniższym zestawieniu tabelarycznym określono skalę problemów i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych w odniesieniu do każdego ze zdefiniowanych kryteriów w podziale na poszczególne obszary terytorialne. Dla obu parametrów (skala problemów i potrzeby rewitalizacyjne) określono maksymalną i minimalną liczbę punktów w poszczególnych kryteriach. Punktację poszczególnym parametrom nadawano w następującej skali:

Tabela 18. Skala punktacji dla poszczególnych parametrów

SKALA PROBLEMU		CHARAKTER PROBLEMU	
nieistotna	0 punktów	brak	0 punktów
niewielka	1 punkt	niewielki	1 punkt
umiarkowana	2 punkty	umiarkowany	2 punkty
istotna	3 punkty	znaczący	3 punkty
bardzo istotna	4 punkty	bardzo znaczący	4 punkty

Źródło: opracowanie własne na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

Kolejnym etapem analizy było określenie jakościowego oddziaływania wybranych parametrów na poszczególne kryteria i przypisanie im ocen punktowych. W poniższej tabeli szczegółowo przedstawiono przeprowadzoną analizę, sporządzoną na podstawie danych pozyskanych podczas przeprowadzonych warsztatów z mieszkańcami gminy Międzyrzecz.

Tabela 19. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych – sfera środowiskowa

Kryterium/Numer obszaru	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Jakość powietrza												
Skala problemów	3	3	2	3	3	2	2	3	2	2	2	2
Charakter potrzeb	3	3	1	3	4	2	2	2	3	3	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

5. Zasięg przestrzenny obszaru rewitalizacji – określenie, w oparciu o diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium najbardziej wymagającego wsparcia

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 485) oraz „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” (Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 r., MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015) rewitalizacja stanowi proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Obszar zdegradowany to przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne) oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Obszar rewitalizacji obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację. Nie może on obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. Określenie obszarów wymagających interwencji w ramach programu rewitalizacji następuje po przeprowadzeniu wieloczynnikowej analizy ilościowej i jakościowej. Następnie wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

W niniejszym opracowaniu wyznaczono administracyjny przebieg obszarów gminy Międzyrzecz, a także dokonano identyfikacji występujących na jej terenie problemów, czynników i zjawisk kryzysowych w odniesieniu do sfery społecznej, infrastrukturalno – gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej. Efektem przeprowadzonej diagnozy jest wskazanie obszaru o największej kumulacji zjawisk kryzysowych. Analizę poszczególnych obszarów oparto na zestawie przedstawionych w opracowaniu wskaźników, pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno – gospodarczego poszczególnych stref.

5.1. Metodologia delimitacji obszarów zdegradowanych

Na potrzeby procesu wyznaczenia obszarów zdegradowanych przyjęto podział terytorium gminy na 12 obszarów funkcjonalnych, które zostały przedstawione w poprzednim rozdziale.

Mając na uwadze specyfikę gminy i uwarunkowania występujące głównie na terenach zurbanizowanych oraz możliwości dostępu do danych statystycznych obrazujących zmiany społeczno – ekonomiczne, a także stan infrastruktury technicznej, przyjęto w badaniu następujące kryteria w odniesieniu do poszczególnych sfer:

Społeczna

- poziom obciążenia demograficznego;
- poziom aktywności społecznej;
- poziom ubóstwa;
- poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym;
- poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń).

Infrastrukturalno – gospodarcza

- poziom aktywności gospodarczej;
- szczególnie zniszczone otoczenie.

Przestrzenno – funkcjonalna

- szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna;
- funkcjonalność przestrzeni publicznych.

Środowiskowa

- jakość powietrza.

5.2. Metodologia wyznaczania obszaru zdegradowanego

Ocena sytuacji kryzysowej w badanych sferach odbywała się poprzez analizę wskaźników ilościowych. Za obszary kwalifikujące się do wsparcia uznano te, dla których wartości wskaźników były gorsze niż wartości referencyjne dla gminy oraz opisów jakościowych opartych na wynikach dwustu ankiet, przeprowadzonych wśród mieszkańców badanych obszarów w pierwszej połowie lipca 2019 r. Przyjęta metodologia została opracowana na podstawie wskazówek zawartych w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020. Na początku określono wartość referencyjną dla wskaźnika w odniesieniu do całej gminy, a następnie porównywano wartość wskaźnika obliczoną dla ustalonego obszaru z wartościami referencyjnymi. Dla lepszego przedstawienia wyników w niżej prezentowanych tabelach użyto kolorów, których intensywność jest skorelowana z wartością danego wskaźnika. Im kolor jest ciemniejszy tym „gorszy” wynik analizowanego aspektu.

Po wyliczeniu wszystkich wartości przyznano punkty w skali od 1 do 3, dla tych obszarów, w których wartość wskaźnika wskazywała na kumulację negatywnych zjawisk. Według przyjętej metodologii obszar z najgorszym wynikiem otrzymywał 3 punkty, drugi w kolejności 2 punkty oraz trzeci 1 punkt. Pozostałe obszary nie były punktowane. Następnie sumowano liczbę zdobytych punktów i według tej gradacji uporządkowywano obszary od najgorszego do najlepszego w danej sferze. W celu umożliwienia rzetelnego porównywania wyników obszarów dla poszczególnych sfer i uniknięcia błędu uzależniającego wyniki od ilości przyjętych wskaźników, ponownie każdemu obszarowi przyznano punkty, tym razem w skali od 1 do 10, zgodnie z kolejnością wcześniej zdobytych punktów.

Na koniec każdej ze sfer przyporządkowano wagę, która oddaje istotę analizowanych problemów w kontekście aktualnej definicji rewitalizacji. W uproszczeniu można stwierdzić, że dla autorów programu najważniejszym elementem przy wyznaczaniu obszarów kryzysowych był człowiek i problemy społeczne, a kwestie infrastrukturalne, gospodarcze, czy środowiskowe plasowały się na dalszych miejscach. Stąd przyjęto następujący podział wag:

1. Sfera społeczna – 0,4;
2. Sfera infrastrukturalno – gospodarcza – 0,2;
3. Sfera przestrzenno – funkcjonalna – 0,3;
4. Sfera środowiskowa – 0,1.

Przyporządkowane na drugim etapie dla każdego z obszarów punkty w poszczególnych sferach były mnożone przez przyjętą wagę i dopiero ostatecznie wyliczona wartość pozwoliła wskazać obszary, w których występuje szczególne nagromadzenie negatywnych zjawisk, świadczących o poziomie degradacji danego obszaru pod każdym z analizowanych czynników. Ostatecznie, jako obszar zdegradowany przyjęto ten teren, dla którego wyliczona wartość **przekracza o 130 % wartość średnią dla wszystkich obszarów**. Bezsprzecznie należy przyjąć, że przekroczenie tak przyjętego poziomu świadczy o potrzebie interwencji i podjęciu działań zaradczych, zapobiegających degradacji, której skutki w najbliższym czasie mogą stać się nieodwracalne.

W poniższej tabeli zaprezentowano wskaźniki dla poszczególnych sfer. Ponadto pokazano sposób wyliczenia wskaźnika dla poszczególnych obszarów oraz sposób wyliczenia wartości referencyjnej.

SFERA SPOŁECZNA

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Poziom ubóstwa	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej – (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba dzieci objętych pomocą szkolną – stypendia szkolne/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym (liczba os./100 mieszkańców)	Urząd Miejski w Międzyrzeczu
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością (liczba os./100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba rodzin dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu

	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
	Liczba osób uzależnionych od alkoholu/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw/100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Międzyrzeczu
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich/100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Międzyrzeczu

SFERA INFRASTRUKTURALNO – GOSPODARCZA

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (ogółem/100 mieszkańców)	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
Szczególnie zniszczone otoczenie	Liczba budynków bez wodociągów oraz udział tych budynków do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze
	Liczba budynków ogólnie/liczba budynków wybudowanych przed 1989 r./udział tych budynków w budynkach ogółem	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze

SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	mieszkańcy gminy
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Urząd Miejski w Międzyrzeczu
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych	Urząd Miejski w Międzyrzeczu

SFERA ŚRODOWISKOWA

Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika
Jakość powietrza	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności do ogólnej liczby budynków (%)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, mieszkańcy
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, mieszkańcy

Przyjęty w badaniu katalog wskaźników, dających możliwość przeprowadzenia analizy porównawczej obszarów, został dostosowany do specyfiki społeczności zamieszkującej gminę Międzyrzecz oraz skonsultowany z pracownikami m.in. Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu, Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu, Komendy Powiatowej Policji w Międzyrzeczu, Powiatowego Urzędu Pracy w Międzyrzeczu, Urzędu Skarbowego w Międzyrzeczu oraz Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze. Analiza polegała na zebraniu danych zagregowanych dla poszczególnych obszarów i ich odpowiedniej interpretacji. W poprzednim rozdziale podano także źródła danych dla analizowanych wskaźników.

5.3. Określenie obszarów zdegradowanych

Przedstawiona w poprzednim rozdziale metodologia prowadzonej analizy wskaźnikowej pozwala określić takie przestrzenie funkcjonalne, które aktualnie są najbardziej zdegradowane. Zaniechanie podejmowania działań zaradczych na tych obszarach spowoduje ich dalszą dewastację oraz stałe obniżanie poziomu życia zamieszkujących je osób. W każdej z weryfikowanych sfer poszczególne obszary zostały zaprezentowane wg natężenia skali zjawisk kryzysowych występujących na danym terenie.

Sfera społeczna

Tabela 20. Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze społecznej

Sfera społeczna															
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość referencyjna dla całej gminy	Obszary											
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Poziom obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym/100 mieszkańców	Urząd Miejski w Międzyrzeczu	22,97	24,15	24,17	24,17	24,19	24,18	24,23	19,35	23,61	23,73	22,75	19,19	21,97
Poziom aktywności społecznej	Liczba inicjatyw lokalnych (przez mieszkańców danego obszaru)/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu	0,29	0,15	0,35	0,33	0,19	0,26	0,31	0,41	0,38	0,31	0,26	0,35	0,22
Poziom ubóstwa	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu	6,79	6,90	6,56	6,35	7,08	6,83	6,78	6,52	6,14	7,05	6,92	6,59	7,79
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu	2,83	2,89	2,42	2,49	2,95	2,72	2,61	2,95	2,88	2,88	2,52	2,89	3,79
	Liczba dzieci objętych pomocą szkolną – stypendia szkolne/100 mieszkańców	Urząd Miejski w Międzyrzeczu	0,43	0,41	0,49	0,33	0,57	0,37	0,45	0,51	0,48	0,31	0,32	0,46	0,54
Poziom zagrożenia wykluczeniem	Liczba osób z niepełnosprawnością /100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu	0,91	0,81	0,99	0,92	0,81	0,80	0,85	1,12	0,96	0,80	0,84	1,04	1,08

	Liczba rodzin dysfunkcyjnych/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu	0,62	0,71	0,54	0,65	1,00	0,45	0,68	0,41	0,58	0,55	0,65	0,46	0,76
	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu	0,16	0,25	0,10	0,13	0,19	0,12	0,11	0,20	0,19	0,18	0,13	0,12	0,22
	Liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu	0,29	0,25	0,35	0,20	0,33	0,28	0,31	0,31	0,29	0,25	0,32	0,23	0,43
	Liczba osób uzależnionych od alkoholu/100 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu	0,51	0,61	0,49	0,52	0,62	0,51	0,48	0,51	0,38	0,49	0,45	0,46	0,65
	Liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych/100 mieszkańców	Urząd Miejski w Międzyrzeczu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń)	Liczba zarejestrowanych przestępstw/100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Międzyrzeczu	2,13	2,33	2,17	2,23	2,42	2,00	2,04	1,93	2,02	1,90	2,20	1,85	2,49
	Liczba czynów karalnych osób nieletnich/100 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Międzyrzeczu	0,05	0,10	0,00	0,07	0,10	0,03	0,06	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	0,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu, Urzędu Skarbowego w Międzyrzeczu, Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu oraz Komendy Powiatowej Policji w Międzyrzeczu.

Podsumowanie analizy w sferze społecznej

W sferze społecznej za obszar kryzysowy uznano te tereny, które wykazały kumulację negatywnych zjawisk, w co najmniej sześciu z trzynastu wykorzystanych w badaniu wskaźników. Wskaźniki badano m. in. dla następujących kryteriów: poziom ubóstwa, poziom obciążenia demograficznego, poziom aktywności społecznej, poziom zagrożenia wykluczeniem społecznym, poziom przestępczości i naruszeń prawa (wykroczeń).

Obszary znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji to:

- **Obszar nr 12 (w 11 wskaźnikach);**
- **Obszar nr 4 (w 10 wskaźnikach);**
- **Obszar nr 1 (w 6 wskaźnikach)**

Wskazane wyżej obszary zawierały najwięcej negatywnych zjawisk w stosunku do badanych cech i przyjmowały dla nich najwyższe (lub odpowiednio najniższe) wartości liczbowe w odniesieniu do całej gminy. **W najtrudniejszej sytuacji znajduje się obszar nr 12**, co potwierdzają wartości wskaźników, w przypadku, których aż dla jedenastu miał wyniki gorsze niż referencyjne.

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarami zdegradowanymi o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze społecznej są: Obszar nr 12, a także obszary nr 1 i 4.

Sfera infrastrukturalno – gospodarcza

Tabela 21. Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze infrastrukturalno – gospodarczej

Sfera infrastrukturalno – gospodarcza															
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary											
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki 100 mieszkańców	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej	6,98	6,60	7,20	7,01	6,99	7,13	7,35	6,82	7,10	6,99	6,98	6,94	6,71
Szczególnie zniszczone otoczenie	Udział budynków bez wodociągów do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze	11,87	12,33	10,67	14,29	12,99	11,37	10,77	8,33	10,53	10,00	14,04	12,50	14,71
	Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze	18,30	22,02	23,63	23,77	23,48	23,85	23,58	13,65	13,15	12,81	13,19	13,41	13,10
	Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze	29,66	30,14	30,67	28,57	28,57	28,91	30,00	27,78	26,32	33,33	28,07	31,25	32,35
	Udział budynków wybudowanych przed 1989 r. w budynkach ogółem	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze	63,39	68,49	62,67	62,50	63,64	62,09	61,54	63,89	65,79	61,67	61,40	59,38	67,65

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu, Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

Podsumowanie analizy w sferze infrastrukturalno – gospodarczej

W sferze infrastrukturalno – gospodarczej analizowano wskaźniki odwołujące się do ilości i jakości infrastruktury technicznej oraz poziomu rozwoju gospodarczego na danym terenie. Za obszary zdegradowane w tej sferze uznano te tereny, które wypadły najgorzej w minimum trzech spośród pięciu analizowanych kryteriów. Taka sytuacja zaistniała w obszarach **nr 1, nr 5, nr 9 oraz nr 12.**

Zaprezentowane zestawienie pozwala uznać, że to na obszarach nr 1 oraz 12 mamy do czynienia z najtrudniejszą sytuacją, dotyczącą poziomu rozwoju gospodarczego i niską jakością infrastruktury technicznej. Mieszkańcy tej części gminy Międzyrzecz w dużym stopniu korzystają z tradycyjnych źródeł energii. Ponad 22,02% budynków w obszarze nr 1 nie posiada dostępu do sieci gazowej, a także ponad 30% mieszkańców wciąż korzysta z bezodpływowych zbiorników na ścieki. Blisko 70% mieszkańców wymienionych obszarów zamieszkuje w starym budownictwie. Na terenie tym funkcjonuje stosunkowo mniej przedsiębiorstw niż w pozostałej części gminy Międzyrzecz, co przekłada się na niewielką ilość ofert pracy dostępnych dla mieszkańców.

Przeprowadzona analiza pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarami zdegradowanymi o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze infrastrukturalno – gospodarczej są obszary nr 1 i 12, a także obszary nr 5 i 9.

Sfera przestrzenno – funkcjonalna

Tabela 22. Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze przestrzenno – funkcjonalnej

Sfera przestrzenno - funkcjonalna															
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary											
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna	Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	mieszkańcy gminy	30,25	41,00	30,00	21,00	39,00	21,00	32,00	29,00	27,00	22,00	28,00	28,00	45,00
	Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	Urząd Miejski w Międzyrzeczu	39,75	53,00	27,00	29,00	65,00	27,00	29,00	44,00	51,00	31,00	34,00	32,00	55,00
Funkcjonalność przestrzeni publicznych	Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych	Urząd Miejski w Międzyrzeczu, Urząd Statystyczny w Zielonej Górze	18,00	2,00	3,00	2,00	1,00	2,00	3,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych z Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu, Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze, konsultacji społecznych przeprowadzonych podczas warsztatów w dniu 27.06.2019 r. w Bukowcu oraz w dniu 03.07.2019 r. w Międzyrzeczu.

Podsumowanie analizy sfery przestrzenno – funkcjonalnej

Analiza sfery przestrzenno – funkcjonalnej oparta była na ocenie skali kryzysu dotyczącego dwóch wskaźników, tj.: szczególnie zdegradowana przestrzeń publiczna, weryfikowana udziałem zaniedbanych podwórek w ilości podwórek ogółem oraz udziałem powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych oraz funkcjonalność przestrzeni publicznych (liczba miejsc publicznych, służących realizacji działań integracyjnych). Za obszary kryzysowe uznano takie, które przyjmują jedne z najniższych wartości obydwu kryteriów. **Są to obszary nr 1 i nr 12.**

W przypadku tej sfery mamy do czynienia ze zróżnicowaniem poziomu zagospodarowania przestrzenno – funkcjonalnego poszczególnych obszarów. **W najtrudniejszej sytuacji znajduje się obszar nr 12,** który zamieszkuje jest w dużej mierze przez osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, a także z uwagi na brak inwestycji infrastrukturalnych na tym terenie. Problemy natury przestrzenno – funkcjonalnej najczęściej identyfikowane są w małych miejscowościach. Podobna sytuacja ma miejsce na terenach, na których występuje stara zabudowa – w tym przypadku mamy z nią do czynienia zarówno na terenie obszaru 1, jak i 12.

Przeprowadzona analiza pozwala jednoznacznie wskazać, że obszarami zdegradowanymi o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno – funkcjonalnej są obszary nr 1 i 12.

Sfera środowiskowa

Tabela 23. Gradacja wartości poszczególnych wskaźników w sferze środowiskowej

Sfera środowiskowa															
Kryterium	Wskaźnik	Źródło wskaźnika	Wartość dla całej gminy	Obszary											
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Jakość powietrza	Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze	57,08	41,00	55,00	63,00	54,00	66,00	64,00	55,00	72,00	45,00	34,00	47,00	89,00
	Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, mieszkańcy	23,00	16,00	19,00	22,00	14,00	29,00	21,00	31,00	21,00	29,00	34,00	22,00	18,00
	Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	Urząd Statystyczny w Zielonej Górze, mieszkańcy	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,77	0,00	0,40	0,00	0,00	0,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zebranych podczas konsultacji społecznych przeprowadzonych podczas warsztatów w dniu 27.06.2019 r. w Bukowcu oraz w dniu 03.07.2019 r. w Międzyrzeczu oraz z Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze.

Podsumowanie analizy w sferze środowiskowej

W sferze środowiskowej przyjęto kryteria bezpośrednio związane z czynnikami wpływającymi niekorzystnie na środowisko przyrodnicze badanych obszarów (jakość powietrza, jakość i stan terenów zielonych). Wybrano wskaźniki tj. liczba budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%), udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%), udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%).

Uznanie danego terenu za obszar kryzysowy następowało w przypadku, gdy na badanym obszarze co najmniej dwa wskaźniki prezentowały najmniej korzystne wyniki. Taką sytuację odnotowano w następujących lokalizacjach: **obszar nr 8, obszar nr 12, w których aż 89% budynków charakteryzuje się niską termoizolacyjnością.**

Przeprowadzenie powyższych analiz pozwala jednoznacznie wskazać, że obszary zdegradowane o szczególnie wysokim natężeniu zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej **to obszar nr 8 i obszar nr 12.**

Podsumowując analizę wskaźników dla każdej ze sfer poniżej zaprezentowano liczbę punktów, jakie otrzymały obszary w odniesieniu do poszczególnych wskaźników.

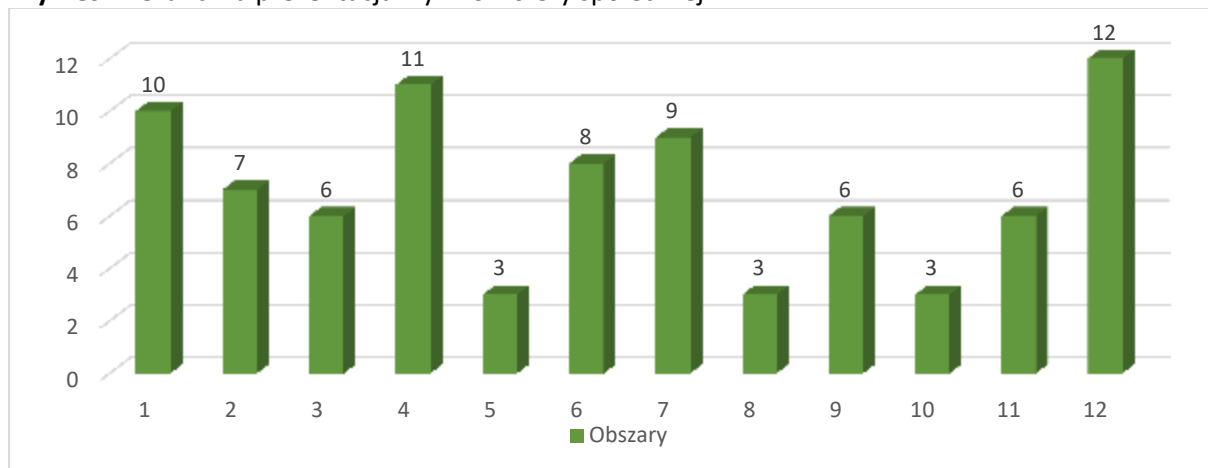
Sfera społeczna

Tabela 24. Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze społecznej

Wskaźnik	Obszary											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
liczba osób w wieku poprodukcyjnym/100 mieszkańców	0	0	1	2	0	3	0	0	0	0	0	0
liczba inicjatyw lokalnych (przez mieszkańców danego obszaru)/100 mieszkańców	3	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1
liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej/100 mieszkańców	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	3
liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS/100 mieszkańców	0	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	3
liczba dzieci objętych pomocą szkolną – stypendia szkolne/100 mieszkańców	0	0	0	3	0	0	1	0	0	0	0	2
Liczba osób z niepełnosprawnością/100 mieszkańców	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	1	2
liczba rodzin dysfunkcyjnych/100 mieszkańców	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	2
liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny (ogółem)/100 mieszkańców	3	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
liczba zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie/100 mieszkańców	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3
liczba osób uzależnionych od alkoholu/100 mieszkańców	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	3
liczba rodzin korzystających z mieszkań socjalnych/100 mieszkańców	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
liczba zarejestrowanych przestępstw/100 mieszkańców	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	3
liczba czynów karalnych osób nieletnich/100 mieszkańców	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	3
	11	2	1	21	0	3	7	0	1	0	1	27

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Wykres 1. Graficzna prezentacja wyników sfery społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

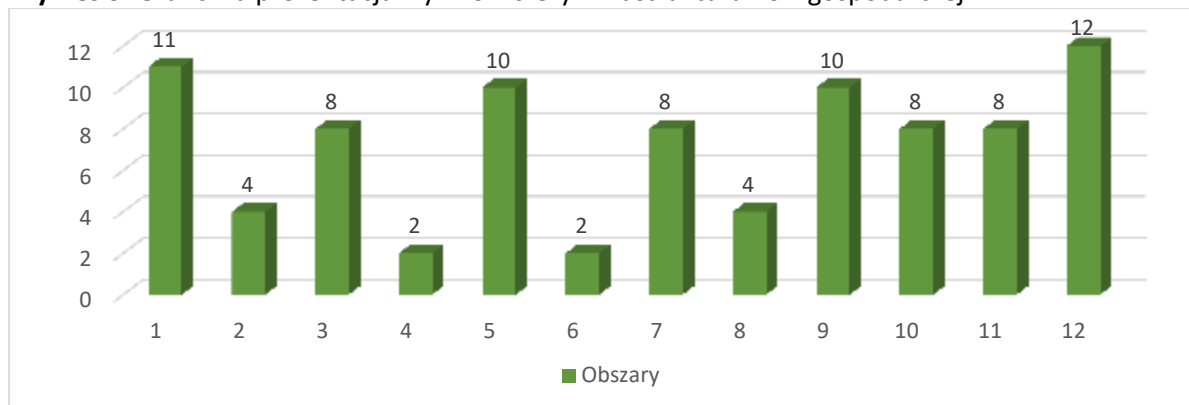
Sfera infrastrukturalno – gospodarcza

Tabela 25. Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze infrastrukturalno – gospodarczej

Wskaźnik	Obszary											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych/100 mieszkańców	3	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1
Udział budynków bez wodociągów do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	3
Udział budynków bez dostępu do sieci gazowej (w %) do ogólnej liczby budynków na danym obszarze	0	1	2	0	3	0	0	0	0	0	0	0
Udział budynków bez dostępu do sieci kanalizacyjnej do ogólnej liczby budynków na danym obszarze (w %)	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	1	2
Udział budynków wybudowanych przed 1989 r. w budynkach ogółem	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
	6	1	2	0	3	0	2	1	3	2	2	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Wykres 3. Graficzna prezentacja wyników sfery infrastrukturalno – gospodarczej

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Sfera przestrzenno – funkcjonalna

Tabela 26. Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze przestrzenno – funkcjonalnej

Wskaźnik	Obszary											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3
Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	2
Liczba miejsc publicznych służących realizacji działań integracyjnych	0	0	0	2	0	0	2	2	2	2	2	3
	3	0	0	6	0	0	2	2	2	2	2	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Wykres 3. Graficzna prezentacja wyników sfery przestrzenno – funkcjonalnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

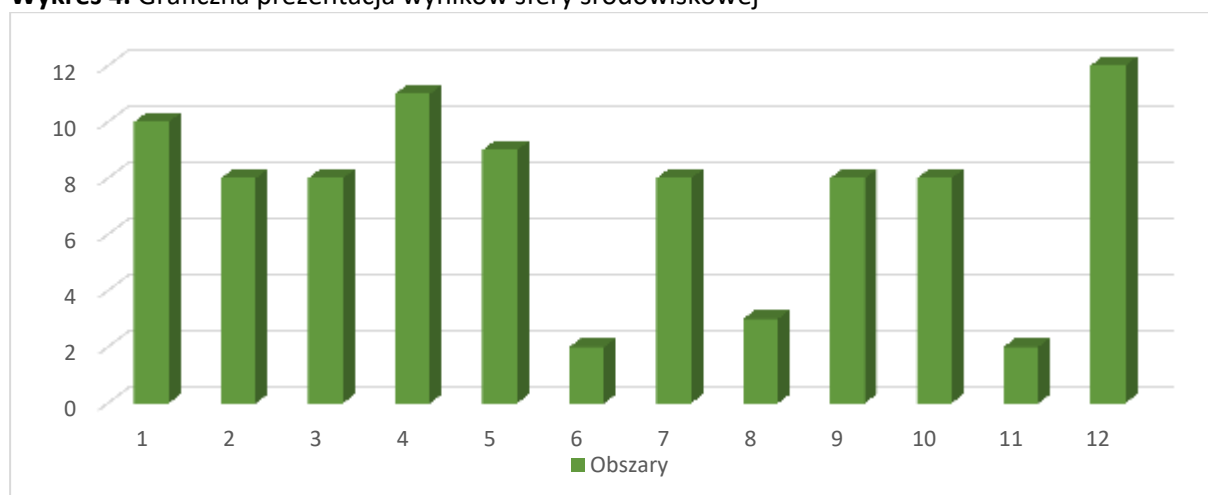
Sfera środowiskowa

Tabela 27. Liczba punktów przyznanych każdemu z obszarów w zależności od wartości wskaźnika dla danego kryterium w sferze środowiskowej

Wskaźnik	Obszary											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	0	3
Udział niskoemisyjnych źródeł ciepła w instalacjach ogółem (%)	2	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	1
Udział instalacji OZE w instalacjach ogółem (%)	3	3	3	3	3	0	3	0	3	3	0	3
	5	3	3	6	4	0	3	2	3	3	0	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Wykres 4. Graficzna prezentacja wyników sfery środowiskowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego nastąpiło poprzez wykonanie działań arytmetycznych, polegających na przemnożeniu otrzymanych wcześniej punktów przez wagi przyporządkowane poszczególnym sferom i zsumowaniu otrzymanych wyników. Wykonane obliczenia zaprezentowane zostały w poniższej tabeli.

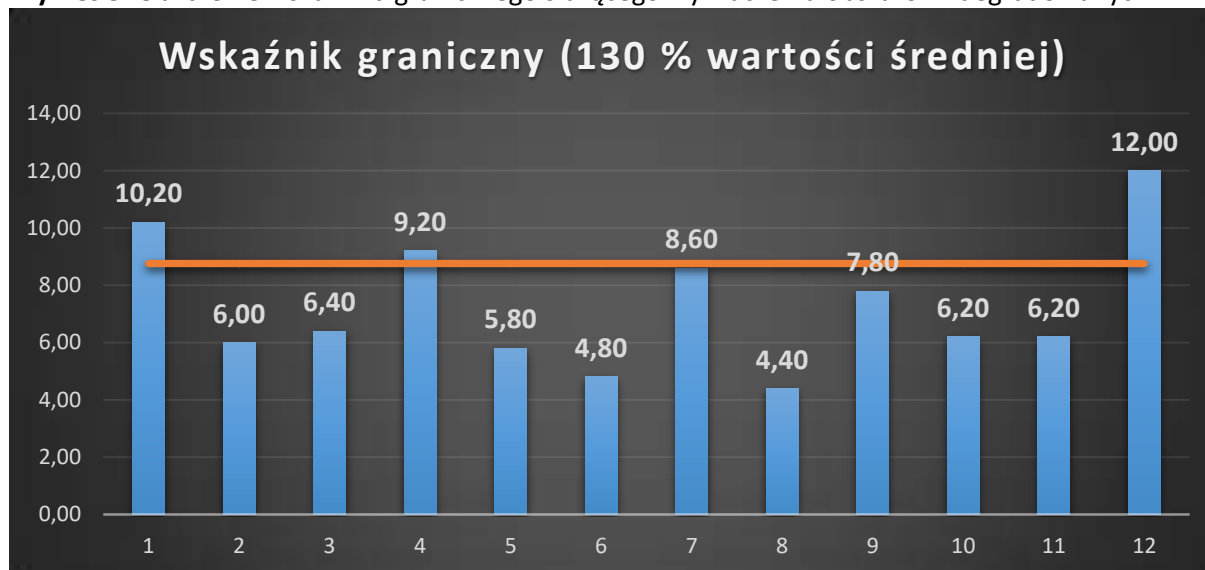
Tabela 28. Liczba punktów wyliczona dla każdego z obszarów w odniesieniu do wszystkich analizowanych sfer

	Obszary											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Sfera społeczna	4,00	2,80	2,40	4,40	1,20	3,20	3,60	1,20	2,40	1,20	2,40	4,80
Sfera infrastrukturalno – gospodarcza	2,20	0,80	1,60	0,40	2,00	0,40	1,60	0,80	2,00	1,60	1,60	2,40
Sfera przestrzenno – funkcjonalna	2,00	0,80	0,80	2,20	0,80	0,80	1,80	1,80	1,80	1,80	1,80	2,40
Sfera środowiskowa	2,00	1,60	1,60	2,20	1,80	0,40	1,60	0,60	1,60	1,60	0,40	2,40
	10,20	6,00	6,40	9,20	5,80	4,80	8,60	4,40	7,80	6,20	6,20	12,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Średnia liczba punktów dla obszarów	7,30
Wskaźnik graniczny (130 % wartości średniej)	9,49

Wykres 5. Obliczenie wskaźnika granicznego służącego wyznaczeniu obszarów zdegradowanych

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

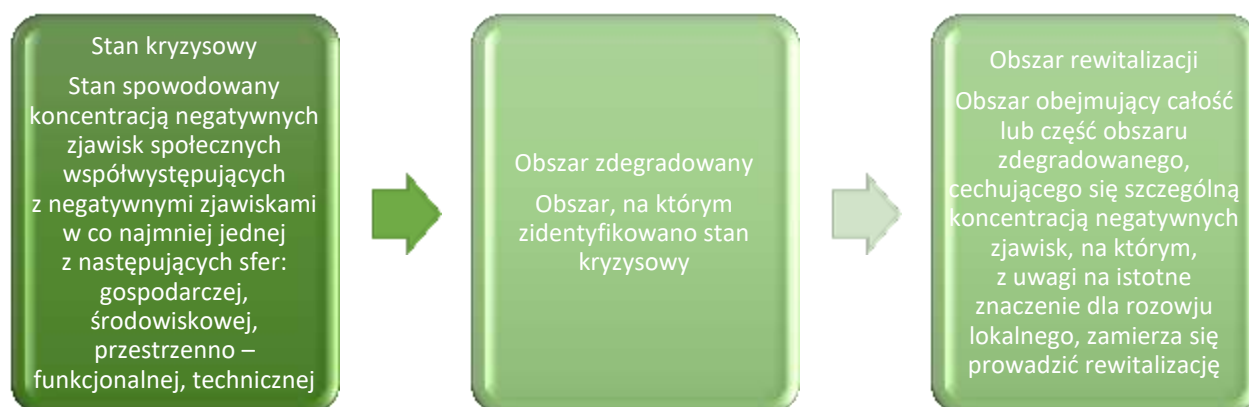
Analizowane obszary nr 1, nr 4 i nr 12 wykazały relatywnie największą liczbę negatywnych zjawisk oraz osiągnęły najwyższe wartości wskaźników w poszczególnych kryteriach. Ponadto wyliczono próg, od którego dany obszar należy traktować, jako zdecydowanie zdegradowany. Jest to min. 130% wartości średniej, obliczonej dla wszystkich obszarów. **Wartość ta wynosi 7,30 punktów.** Wymienione powyżej obszary przewyższają tę wartość, co świadczy, o tym że nagromadzenie na ich terenie zjawisk kryzysowych jest szczególnie wysokie. Przeprowadzone badania pozwalają określić, że w przypadku gminy Międzyrzecz **obszary nr 1, nr 4 i nr 12 należy uznać za zdegradowane.** W ramach poszukiwania na analizowanym obszarze szczególnej koncentracji zjawisk kryzysowych pogłębiono diagnozę o kwestie jakościowe, trudne do przedstawienia w wymiarze liczbowym, lecz wynikające głównie z postrzegania danego obszaru przez samych jego mieszkańców.

Prowadzone w ramach partycypacji społecznej badania wykazały, że w obszarze nr 1, 4, i 12 stwierdzono występowanie dodatkowych czynników niemierzalnych, lecz silnie oddziałujących negatywnie na jakość życia na tym obszarze. Należały do nich m.in. poczucie bezsilności mieszkańców w zakresie możliwości poprawy jakości życia, brak motywacji do zmian.

Obszar zdegradowany, jaki został wyłoniony w toku diagnozy, poddany zostanie działaniom rewitalizacyjnym, które są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy o charakterze społecznym, przestrzenno – funkcjonalnym, infrastrukturalno – gospodarczym i środowiskowym. Diagnoza zawarta w „Programie” obejmuje charakterystykę wszystkich sfer, a w szczególności pogłębioną analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb podjęcia wyprzedzających działań, co pozwoli na przygotowanie projektów rewitalizacyjnych o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i oddziaływaniu. Taka strategia ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców, co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym „Programem”.

5.4. Obszar rewitalizacji wraz z uzasadnieniem jego wyboru

Zgodnie z obowiązującą obecnie definicją obszar rewitalizacji to obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, zamieszkałego przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy, cechujący się koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację.

Źródło: opracowanie na podstawie Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020.

W okresie programowania funduszy UE w latach 2007 – 2013 środki na rewitalizację skierowane były przede wszystkim na współfinansowanie inwestycji infrastrukturalnych (remonty lub renowacje zdegradowanych budynków, ulic, przestrzeni publicznych itp.). Sfera społeczna, w większości przypadków, stanowiła jedynie dodatek do działań inwestycyjnych. Nowe podejście do zagadnienia rewitalizacji na lata 2014 – 2020 przewiduje, że to właśnie aspekt społeczny jest najistotniejszy w działaniach na danym obszarze. Inwestycje infrastrukturalne mają być realizowane jedynie w kontekście rozwiązania problemu społecznego. Nie mogą być celem samym w sobie. Realizowane działania muszą być kompleksowe, wielowymiarowe, skoncentrowane terytorialnie i wzajemnie ze sobą powiązane, integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki. Ich celem jest realizacja zapisów Strategii Europa 2020 dotyczących zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Na podstawie analizy uwarunkowań wyłaniania obszarów kryzysowych dokonano delimitacji terenu uznanego za szczególnie wymagający wsparcia. **Jako obszary rewitalizacji zarekomendowano:**

- **obszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kizmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce);**

- **obszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła;**
- **obszar nr 12: Kęszyca Leśna, Kęszyca, Nietoperek.**

Autorzy programu rewitalizacji po konsultacjach z władzami samorządowymi oraz mieszkańcami uznali, że wsparcie należy ukierunkować przede wszystkim na obszary **nr 1, 4 i 12**. Przemawiającym za tym argumentem, jest racjonalne podejście do planowania finansowego (nie jest możliwa równoległa realizacji inwestycji i działań miękkich na wszystkich obszarach przy uwzględnieniu obciążenia finansowego lidera rewitalizacji – samorządu gminnego oraz partnerów społeczno – gospodarczych), a także konieczność koncentracji działań na tych obszarach zdegradowanych, które mają największe oddziaływanie na teren całej jednostki i w sposób skumulowany mogą efektywnie przyczynić się do wyjścia z sytuacji kryzysowej.

Obszary nr 1 i 4 położone są w granicach administracyjnych miasta Międzyrzecz, które jest lokalnym centrum działalności kulturalnej, edukacyjnej, społecznej, gospodarczej i administracyjnej. Kumulacja działań rewitalizacyjnych właśnie na tych obszarach pozwoli osiągnąć w okresie realizacji programu najlepszy efekt społeczno – gospodarczy, który będzie jednocześnie spójny z już rozpoczętymi działaniami rewitalizacyjnymi na terenie gminy.

Obszar rewitalizacji wg danych z 2018 r. obejmuje powierzchnię 5 768,00 ha i jest zamieszany przez 4.999 osób. Pokrywa się on ze zidentyfikowanym obszarem zdegradowanym.

Tabela 29. Kryteria określające obszar rewitalizacji

	Obszar rewitalizowany	Gmina
Powierzchnia (ha)	5 768,00	31 500,00
W stosunku do powierzchni obszaru gminy (%)	18,31%	
Liczba ludności	4.999	23.884
W stosunku do liczby ludności całej gminy	20,93%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu.

Rysunek 23. Mapa gminy z zaznaczonymi obszarami rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 24. Mapa z zaznaczonym obszarem nr 1

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 25. Mapa z zaznaczonym obszarem nr 4

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Rysunek 26. Mapa z zaznaczonym obszarem nr 12

Źródło: opracowanie własne na podstawie geoportal.gov.pl.

Tabela 30. Charakterystyka obszaru rewitalizacji – obszar nr 1

	Obszar rewitalizowany
Terytorium obszaru	<u>MIĘDZYRZECZ I</u> <u>ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kizmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce)</u>
Dominująca funkcja obszaru	Obszar pełni funkcję społeczną i mieszkalną, znaczącą funkcję integracji mieszkańców. Charakteryzuje się zabudową przewidzianą dla terenu miasta
Uzasadnienie wyboru obszaru do rewitalizacji	<p>Wybór obszaru rewitalizacji wynika z występowania w jego granicach zjawisk kryzysowych. Sytuacja kryzysowa obszaru charakteryzuje się stosunkowo wysoką wartością wskaźników, odnoszących się do poziomu obciążenia demograficznego, poziomu ubóstwa, przestępczości, aktywności gospodarczej, stanu infrastruktury technicznej, kwestii przestrzennych i środowiskowych. Wartość wymienionych wskaźników w wyznaczonym obszarze przewyższa w większości z nich stan odnotowywany na terenie całej gminy. Dodatkowo na opisywanym obszarze dochodzi do znacznej koncentracji problemów społecznych, wynikających z dużego zagęszczenia osób go zamieszkujących. Dla rewitalizowanego obszaru sformułowano przyczyny występowania sytuacji kryzysowej w odniesieniu do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relacji społecznych: m.in. problem społeczny z uzależnieniami – można spotkać osoby nadmiernie spożywające alkohol, szczególnie w okresie letnim i świątecznym, brak miejsca spotkań dla młodzieży, mało kół zainteresowań dla dzieci i atrakcyjnych zajęć dla młodzieży, brak lokalnych liderów, którzy mogliby zająć się pisaniem wniosków i pozyskiwaniem środków na rozwój i integrację mieszkańców; - kwestii gospodarczych: m.in. niski rozwój gospodarczy obszaru i mała liczba przedsiębiorców, brak miejsc do rozwijania sfery kulturalnej i rekreacyjnej, niewykorzystany potencjał turystyczny obszaru, długotrwałe bezrobocie wśród mieszkańców; - funkcjonalności otoczenia i układu przestrzennego: zniszczona i wymagająca poprawy infrastruktura drogowa (jezdnie, chodniki, drogi wewnętrzne, parkingi), niezagospodarowane tereny zielone, zaniedbane budynki; - dbałości o środowisko przyrodnicze: m.in. zanieczyszczone powietrze – obiekty emitujące dużą ilość CO₂ ze względu na brak termicznych izolacji budynków i kotłownie na paliwo stałe, niespełniające obowiązujących norm; piece w indywidualnych budynkach mieszkalnych, potrzeba rewitalizacji od poziomu infrastruktury podziemnej (kanały burzowe, kanalizacyjne, ciepłownicze) po parkingi, brak wystarczającego oznakowania obiektów i walorów turystycznych. <p>Obszar zamieszkuje znaczący w gminie odsetek osób korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu.</p> <p>Pogłębione obserwacje wskazują także na występowanie takich cech przedsiębiorczości w strefie rewitalizacji, które stanowią o jej niekorzystnym charakterze. W centrum miejscowości znajduje się większość lokali handlowo – usługowych. Uwagę zwraca jednak wielkość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Są to przede wszystkim przedsiębiorstwa małe, funkcjonujące w obszarze samozatrudnienia ze wszystkimi negatywnymi skutkami takiego stanu (niskie dochody, nieznaczny wpływ na poziom zatrudnienia, ograniczone możliwości inwestowania i rozwoju). Poza tym często dochodzi do sytuacji, gdy nowo otwarty podmiot funkcjonuje zaledwie kilka miesięcy i jest zamykany z powodu przewagi kosztów jego utrzymania nad realnymi dochodami.</p> <p>Na badanym terenie występuje wysoki odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 r. Wiele z nich wymaga natychmiastowych remontów i działań poprawiających ich termoizolacyjność. Niska jakość infrastruktury ma swoją przyczynę w tym, że obszar zamieszkuje osoby w trudnej sytuacji materialnej z problemami społecznymi, którzy nie potrafią sami zmienić otoczenia, w którym funkcjonują</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych.

Tabela 31. Charakterystyka obszaru rewitalizacji – obszar nr 4

	Obszar rewitalizowany
Terytorium obszaru	<u>MIĘDZYRZECZ IV</u> <u>ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesola</u>
Dominująca funkcja obszaru	Obszar pełni funkcję społeczną, a także funkcję mieszkalną oraz rekreacyjną – znajduje się na nim hala widowiskowo – sportowa. Posiada także duże znaczenie turystyczne
Uzasadnienie wyboru obszaru do rewitalizacji	<p>Wybór obszaru rewitalizacji wynika z występowania w jego granicach zjawisk kryzysowych. Sytuacja kryzysowa obszaru oznacza się stosunkowo wysoką wartością wskaźników odnoszących się do poziomu obciążenia demograficznego, poziomu ubóstwa, bezrobocia, przestępczości, aktywności gospodarczej, stanu infrastruktury technicznej, kwestii przestrzennych i środowiskowych. Wartość wymienionych wskaźników w wyznaczonym obszarze przewyższa w większości z nich stan odnotowywany na terenie całej gminy. Ponadto na opisywanym obszarze dochodzi do znacznej koncentracji problemów społecznych, wynikających z dużego zagęszczenia osób go zamieszkujących. Dla rewitalizowanego obszaru sformułowano przyczyny występowania sytuacji kryzysowej w odniesieniu do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relacji społecznych: m.in. niewystarczająca integracja starszych mieszkańców, zwłaszcza z młodszym pokoleniem. Na obszarze występuje największy w gminie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Brak jest domów opieki, domów dziennego pobytu lub udostępnienia jakichkolwiek innych możliwości spędzania czasu osobom starszym oraz poprawy komfortu ich życia; - kwestii gospodarczych: m.in. niski rozwój gospodarczy obszaru i mała liczba przedsiębiorców, niewykorzystany potencjał turystyczny obszaru, ograniczony rozwój infrastruktury turystycznej, zły stan dróg; - funkcjonalności otoczenia i układu przestrzennego: zniszczona i wymagająca poprawy infrastruktura drogowa (jezdnie, chodniki, drogi wewnętrzne, parkingi), niezagospodarowane tereny zielone, niewykorzystane w pełni obiekty turystyczne, które wymagają modernizacji/renowacji; - dbałości o środowisko przyrodnicze: m.in. zanieczyszczone powietrze - obiekty emitujące dużą ilość CO₂ ze względu na brak termicznych izolacji budynków i kotłownie na paliwo stałe, niespełniające obowiązujących norm; piece w indywidualnych budynkach mieszkalnych, brak udziału OZE w wytwarzaniu energii elektrycznej i ciepłej, potrzeba rewitalizacji od poziomu infrastruktury podziemnej (kanały burzowe, kanalizacyjne, ciepłownicze) po parkingi, drogi wewnętrzne, skwery i tereny zielone, brak oznakowania obiektów i walorów turystycznych, brak infrastruktury – drogi, ścieżki, alejki, bazy gastronomicznej i noclegowej, media, komunikacja. <p>Obszar zamieszkuje znaczący w gminie odsetek osób korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu. Obszar w ogólnym porównaniu z gminą wyróżnia się niekorzystnie z uwagi na wysoki odsetek osób z trudnościami ze znalezieniem mieszkania. Na badanym terenie występuje wysoki odsetek budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 r. Wiele z nich wymaga natychmiastowych remontów i działań poprawiających ich termoizolacyjność. Niska jakość infrastruktury ma swoją przyczynę w tym, że obszar zamieszkuje osoby w trudnej sytuacji materialnej z problemami społecznymi, osoby w wieku poprodukcyjnym, które nie potrafią same zmienić otoczenia, w którym funkcjonują</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych.

Tabela 32. Charakterystyka obszaru rewitalizacji – obszar nr 12

	Obszar rewitalizowany
Terytorium obszaru	<u>Kęszycza Leśna, Kęszycza, Nietoperek</u>
Dominująca funkcja obszaru	Obszar pełni funkcję mieszkalną i społeczną. Charakteryzuje się zabudową właściwą dla wsi, oraz dużym zalesieniem. Na jego terenie znajduje się Międzyrzecki Rejon Umocniony i rezerwat przyrody
Uzasadnienie wyboru obszaru do rewitalizacji	<p>Wybór obszaru rewitalizacji wynika z występowania w jego granicach zjawisk kryzysowych. Dla rewitalizowanego obszaru sformułowano przyczyny występowania sytuacji kryzysowej w odniesieniu do:</p> <ul style="list-style-type: none">- relacji społecznych: m.in. niewystarczająca integracja starszych mieszkańców, zwłaszcza z młodszym pokoleniem, brak miejsca rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców, brak atrakcyjnej oferty dla młodzieży (spędzającej czas na przystankach), pojawiający się problem alkoholowy, wysoki poziom ubóstwa, spowodowany niską jakością ofert pracy (najczęściej sezonowej), uzależnienie mieszkańców od pomocy społecznej, duży odsetek osób ze stwierdzonymi niepełnosprawnościami;- kwestii gospodarczych: m.in. brak wsparcia dla rozwoju agroturystyki – bazy noclegowej, gastronomicznej, promocji wśród turystów, niewystarczające eksponowanie walorów środowiskowych, zaniedbania komunikacyjne mające wpływ na wybór przedsiębiorców lokalizacji dla swoich firm, potrzeba stworzenia szerszej oferty małej gastronomii w miejscowości. <p>Na terenie obszaru w najtrudniejszej sytuacji finansowej znajdują się osoby najstarsze, a także występuje koncentracja osób, które doświadczały przemocy w rodzinie, oraz wysoki odsetek czynów karalnych. Problemy alkoholowe i trudna sytuacja materialna przekłada się na złe relacje w rodzinach. Obszar przeznaczony do rewitalizacji wyróżnia się niekorzystnie także z powodów ekonomicznych. Na terenie miejscowości zlokalizowano nieliczne podmioty gospodarcze.</p> <p>Obszar dotknięty jest wieloletnimi zaniedbaniami w sferze technicznej. Występuje ograniczony dostęp do sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i gazowej. Powszechne jest palenie drewnem, niskiej jakości węglem, a także częściowo śmieciami. Występuje tutaj także najwyższy odsetek budynków o niskiej termoizolacyjności</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych.

W obszarze rewitalizowanym planowane do realizacji są działania infrastrukturalne, służące kompleksowemu rozwiązaniu problemów tej części gminy Międzyrzecz. Powstała infrastruktura będzie służyła przeprowadzeniu projektów „miękkich”, mających na celu niwelowanie największych problemów społecznych obszaru, związanych z aktywizacją społeczno – gospodarczą, podniesieniem jakości życia społeczności lokalnych oraz jakości i dostępności usług społecznych. Projekty „miękkie” będą skierowane do wszystkich osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu obszaru.

Przewidziane do realizacji na obszarze rewitalizowanym działania obejmują, aspekt społeczny, oraz będą dotyczyły kwestii gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Inwestycje prowadzone będą w całości na obszarze rewitalizowanym, a tym samym zdegradowanym, który charakteryzuje się skupieniem dużej liczby niekorzystnych zjawisk świadczących o sytuacji kryzysowej na wyznaczonym obszarze.

6. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji)

W oparciu o zdiagnozowane problemy wg wskazanych metod delimitacji wyznaczono obszar zdegradowany, który w szczególności powinien być objęty działaniami rewitalizacyjnymi. Obszar ten wyznaczono w oparciu o zdiagnozowane problemy natury społecznej, infrastrukturalno – gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej. W jego skład wchodzi następujący obszar zdegradowany, stanowiący jednocześnie obszar rewitalizacji.

Numer obszaru	Przebieg administracyjny obszaru zdegradowanego
1	MIĘDZYRZECZ I ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kizmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce)
4	MIĘDZYRZECZ IV ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeckich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła
12	Kęszycza Leśna, Kęszycza, Nietoperek

Wizja stanu obszaru:

Gmina Międzyrzecz jest przyjaznym miejscem do pracy i życia. Niekorzystne wskaźniki dla zdiagnozowanych obszarów zdegradowanych uległy poprawie. Obszar zmarginalizowany w miejscowościach Międzyrzecz, Kęszycza Leśna, Kęszycza, Nietoperek ze swoimi silnymi i zintegrowanymi społecznościami lokalnymi, stanowią atrybut gminy w zakresie rozwoju gospodarczego i społecznego. Zdiagnozowane sytuacje kryzysowe, dzięki umiejętnie realizowanym programom i działaniom społecznym nie przeniosły się na obszary sąsiednie. Teren i zabudowania są zagospodarowane wg potrzeb mieszkańców – realizuje się tutaj aktywność społeczna mieszkańców.

Zrewitalizowane obiekty pozwoliły na zwiększenie atrakcyjności gminy i pośrednio przyczyniły się do uruchomienia działalności usługowej, tworząc nowe miejsca pracy. Obszary zdegradowane zyskały nową jakość, nadano im funkcje, które pozwalają na realizację ambicji społecznych oraz na aktywność gospodarczą mieszkańców gminy. Opanowano sytuacje kryzysowe w każdej ze zdiagnozowanych sfer problemowych.

Przyjazne środowisko pracy i życia sprzyja rozwojowi poszczególnych jednostek oraz całej społeczności, a także pozwala na stabilny rozwój lokalnego rynku pracy.

Gmina Międzyrzecz umiejętnie zarządza problemami społecznymi, w czym łączy dbałość o gminę i mieszkańców, a wraz ze zrewitalizowaną przestrzenią stanowi nową jakość, dzięki

uruchomionym, odkrytym funkcjom, pozwalającym lepiej wykorzystać zaniedbaną do tej pory infrastrukturę i przestrzeń na potrzeby mieszkańców. Jest miejscem gdzie mieszkańcy, jak również osoby przyjezdne chętnie spędzają czas.

Zmodernizowana, zadbane przestrzeń, docieplone budynki mieszkalne i użyteczności publicznej, zrewitalizowane zabudowania zaspokajają potrzeby kulturalne i bytowe mieszkańców obszaru. Powstała infrastruktura, pozwalająca na intensyfikację aktywności społeczno – gospodarczej, pozwoliła na wygodną realizacją działań prospołecznych, sprzyjających rozwojowi społeczności lokalnej. Działania podejmowane przez służby miejskie oraz przez organizacje pozarządowe z wykorzystaniem zmodernizowanej i rozbudowanej infrastruktury, stały się ciekawą alternatywą dla młodych mieszkańców gminy w zakresie spędzania wolnego czasu.

Działalność społeczna realizowana przez stowarzyszenia i instytucje publiczne poprawiła znacznie aktywność społeczną. Mieszkańcy wiedzą jak się integrować i w jaki sposób przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom. Motywem przewodnim działań stał się rozwój społeczny i gospodarczy w oparciu o inwestycje w infrastrukturę i zintensyfikowane działania miękkie.

Społeczność lokalna tworzy trwałą, zwartą strukturę, angażującą się w lokalne inicjatywy rozwojowe i aktywizacyjne, stwarzając sobie warunki do dalszego rozwoju społeczno – gospodarczego.

7. Cele rewitalizacji, kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk

„Program” zbudowany został w oparciu o hierarchiczną strukturę celów, w tym celu strategicznego i celów głównych, a także podlegających im celów szczegółowych, a także kierunków działań rewitalizacyjnych. Cel strategiczny oraz cele główne nawiązują bezpośrednio do wizji obszaru rewitalizacji, stanowiąc jej rozwinięcie. Hierarchiczna struktura celów porządkuje sposób działań związanych z rewitalizacją, wskazując poszczególnym kierunkom działań ich nadrzędny cel.

Na podstawie przeprowadzonej w poprzednich rozdziałach diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych, w tym sformułowanych na jej podstawie problemów, zdefiniowano listę celów projektu, którą przedstawiono w formie rozbudowanego diagramu logicznych powiązań między nimi – „drzewo celów”. Przedstawione drzewo celów obrazuje zależności między celem strategicznym, celami głównymi i szczegółowymi, a środkami niezbędnymi do ich osiągnięcia.

Strategicznym celem rewitalizacji jest **„Poprawa jakości życia mieszkańców obszarów zdegradowanych w gminie Międzyrzecz oraz kompleksowe przeciwdziałanie marginalizacji zdegradowanych społecznie, infrastrukturalnie, gospodarczo, przestrzennie i środowiskowo obszarów gminy”**.

Do celów głównych, ściśle powiązanych z celem strategicznym należą:

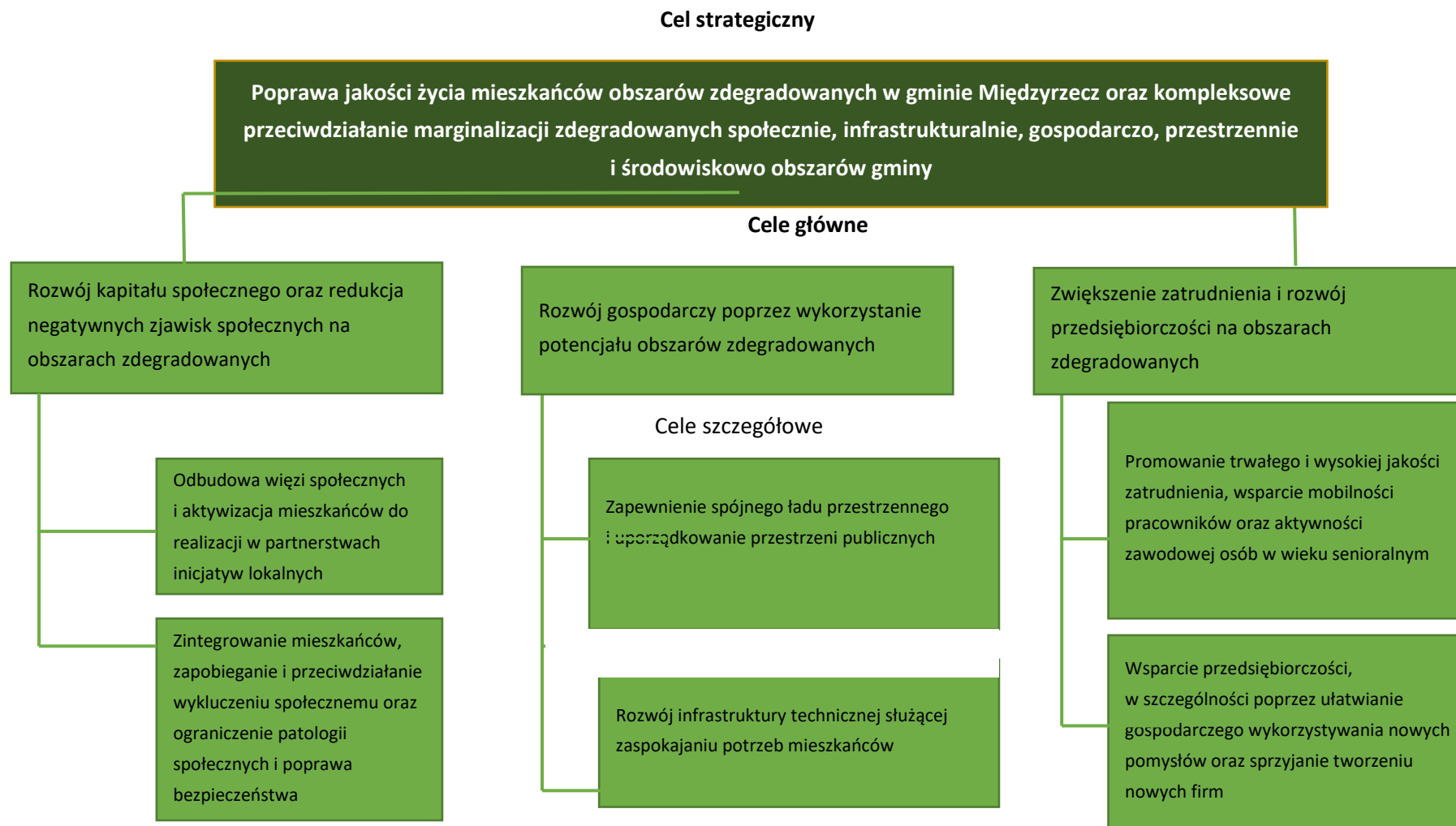
- rozwój kapitału społecznego oraz redukcja negatywnych zjawisk społecznych na obszarach zdegradowanych gminy Międzyrzecz;
- rozwój gospodarczy poprzez wykorzystanie potencjału obszarów zdegradowanych gminy Międzyrzecz;
- zwiększenie zatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości na obszarach zdegradowanych.

Cele główne realizuje katalog celów szczegółowych zdefiniowanych jako:

- odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych;
- zintegrowanie mieszkańców, zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie patologii społecznych i poprawa bezpieczeństwa;
- zapewnienie spójnego ładu przestrzennego i uporządkowanie przestrzeni publicznych;
- rozwój infrastruktury technicznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców;
- wsparcie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm;

- promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia, wsparcie mobilności pracowników oraz aktywności zawodowej osób w wieku senioralnym.

Tabela 33. Cele programu rewitalizacji

W opracowaniu, skrupulatnie przedstawiono realne problemy społeczności lokalnej, w odniesieniu do zdefiniowanych celów szczegółowych programu, które zostaną rozwiązane w wyniku działań rewitalizacyjnych. Ponadto, pod każdym opisem jakościowym negatywnych zjawisk, wskazano kierunki działań odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym.

Cel szczegółowy nr 1 - Odbudowa więzi społecznych i aktywizacja mieszkańców do realizacji w partnerstwach inicjatyw lokalnych

oraz

Cel szczegółowy nr 2 - Zintegrowanie mieszkańców, zapobieganie i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz ograniczenie patologii społecznych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- wdrożenie działań animacyjnych, ukierunkowanych na ograniczenie zjawisk wykluczenia społecznego;
- budowanie postaw społecznych wśród dzieci i młodzieży poprzez zachęcanie do zaangażowania w sprawy społeczne i życie gminy (głównie młodzież szkolną), a także zachęcanie do działalności w organizacjach pozarządowych;
- zwiększanie poziomu integracji i tożsamości lokalnej;
- zwiększanie dynamiki rozwoju społeczeństwa obywatelskiego skierowane do dzieci i młodzieży celu ich aktywizacji społecznej;
- aktywizowanie osób starszych poprzez zajęcia kulturalne i artystyczne, jak również w zakresie zdrowia publicznego.

Cel szczegółowy nr 3 - Zapewnienie spójnego ładu przestrzennego i uporządkowanie przestrzeni publicznych

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- nadające nowe funkcje obszarom zdegradowanym – zagospodarowanie przestrzeni celem stworzenia miejsc spotkań i integracji;
- poprawiające wizerunek i estetykę obiektów pełniących funkcje publiczne.

Cel szczegółowy nr 4 – Rozwój infrastruktury technicznej służącej zaspokajaniu potrzeb mieszkańców

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- zagospodarowanie zdegradowanej przestrzeni publicznej w obszarze rewitalizacji, na cele publiczne i społeczne, co pozwoli na wydobycie potencjału przestrzeni wspólnej;
- wymiana źródeł ciepła na bardziej efektywne energetycznie w obszarze zdegradowanym;
- zagospodarowanie przestrzeni celem stworzenia miejsc spotkań i integracji.

Cel szczegółowy nr 5 – Wsparcie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm oraz

Cel szczegółowy nr 6 – Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia, wsparcie mobilności pracowników oraz aktywności zawodowej osób w wieku senioralnym

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- związane z realizacją warsztatów, podczas których osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą, nauczą się jakie kroki należy podjąć celem rozpoczęcia działalności, pozyskania klientów i utrzymania się na rynku;
- szkolenia dla młodych przedsiębiorców, dla osób poszukujących zatrudnienia – w zakresie zakładania i prowadzenia własnej działalności gospodarczej, kursy przedsiębiorczości;
- dzielenie się wiedzą i wymiana doświadczeń biznesowych – np. lokalni doświadczeni przedsiębiorcy spotykają się z początkującymi;
- wsparcie lokalnych przedsiębiorców;
- promowanie ekonomii społecznej i spółdzielczości socjalnej (możliwości aktywizacji społecznej i zawodowej oraz stworzenia miejsc pracy dla bezrobotnych kobiet).

8. Charakterystyka, podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Obszar zdegradowany, jaki został wyłoniony w toku diagnozy, obejmującej całą gminę poddany zostanie działaniom rewitalizacyjnym, które są odpowiedzią na zdiagnozowane problemy o charakterze społecznym, przestrzenno – funkcjonalnym, infrastrukturalno – gospodarczym i środowiskowym.

Obszar zdegradowany to część gminy, która działaniom rewitalizacyjnym jest poddawana już od lat. Działania te odnosiły się przede wszystkim do działań miękkich, związanych z aktywizacją mieszkańców zagrożonych wkluczeniem, złączone były również z działaniami rozwojowymi w zakresie gospodarczym, a także poprawiającymi efektywność energetyczną. W zakresie efektywności energetycznej w obszarze budynków użyteczności publicznej zrealizowano m.in. następujące inwestycje:

- 1) termomodernizacja obiektów Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego: (warsztaty szkolne, budynek kotłowni, budynek szkoły wraz z salą gimnastyczną przy ul. Marcinkowskiego oraz sala gimnastyczna przy ul. Libelta 4 w Międzyrzeczu);
- 2) termomodernizacja wraz z montażem OZE Szkoły Podstawowej nr 3 w Międzyrzeczu;
- 3) termomodernizacja wraz z montażem OZE Gimnazjum nr 2 w Międzyrzeczu;
- 4) termomodernizacja Międzyrzeckiego Ośrodka Kultury w Międzyrzeczu.

Ponadto podejmowano działania w zakresie modernizacji infrastruktury sportowej i rekreacyjnej – powstały m.in. boiska w ramach Programu Orlik. Zrealizowano także inwestycje w infrastrukturę społeczną i gospodarczą w ramach dofinansowania ze środków EFRR Unii Europejskiej tj.:

- 1) kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych w powiecie międzyrzeckim;
- 2) rozwój i zagospodarowanie zieleni miejskiej i terenów rekreacyjnych w Międzyrzeczu;
- 3) utworzenie nowych miejsc przedszkolnych dla dzieci z obszaru gminy Międzyrzecze;
- 4) rozbudowa szkoły podstawowej o oddział przedszkolny wraz z łącznikiem i niezbędną infrastrukturą przy ul. Wojska Polskiego w Międzyrzeczu;
- 5) budowa krytej pływalni w Międzyrzeczu;
- 6) poprawa warunków edukacyjnych w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Międzyrzeczu;
- 7) modernizacja, przebudowa i rozbudowa budynku I Liceum Ogólnokształcącego i Gimnazjum nr 1 w Międzyrzeczu – etap I;
- 8) modernizacja Szpitalnego Oddziału Ratunkowego wraz z wyposażeniem w sprzęt i aparaturę medyczną w Szpitalu Międzyrzeckim Sp. z o.o.;

- 9) zakup specjalistycznego ambulansu z wyposażeniem dla potrzeb ratownictwa medycznego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Międzyrzeczu;
- 10) budowa systemu e-usług dla ludności w Międzyrzeczkim Przedsiębiorstwie Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Ze środków własnych realizowano również inwestycje polegające na budowie lokalnych placów zabaw i miejsc integracji. Ponadto inwestowano w bezpieczeństwo i ochronę środowiska, w tym w zakresie rozwoju infrastruktury wodno – kanalizacyjnej, jak również w zakresie poprawy warunków funkcjonowania Ochotniczych Straży Pożarnych. Ze środków UE zrealizowano m.in.:

- uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej na terenie aglomeracji Międzyrzecz z zapewnieniem wysokiej efektywności eksploatacyjnej systemu wodno – ściekowego oraz jego adaptacji do zmian klimatu (FS);
- stworzenie systemu ratownictwa i ochrony przed pożarami, powodzią i innymi zagrożeniami poprzez doposażenie OSP w samochody ratowniczo – gaśnicze i specjalistyczny sprzęt ratowniczy (EFRR).

Miało też miejsce szereg innych pomniejszych inwestycji w obszarze infrastruktury komunalnej, w tym modernizacja i budowa krótkich odcinków sieci wodociągowej.

Realizowano również przedsięwzięcia tzw. „miękkie” o charakterze społecznym, środowiskowym i aktywizacyjnym, w tym m.in.:

- dobry start w edukację – indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I – III szkół podstawowych w gminie Międzyrzecz (EFS);
- zintegrowana koncepcja rozwoju turystyki w gminie Międzyrzecz (EFS);
- aktywność szansą na zmianę (EFS);
- wdrożenie usprawnień organizacyjnych w Ośrodku Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu przez działania ukierunkowane na poprawę obsługi klienta (EFS – POWER);
- rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji osób bezrobotnych na terenie gminy Międzyrzecz przez Ośrodek Pomocy Społecznej (EFS);
- razem raźniej – zajęcia edukacyjne dla uczniów ich rodziców i nauczycieli (EFS);
- szlifiernia talentów (EFS);
- kreatywni, twórczy, aktywni – zajęcia edukacyjne dla uczniów i ich nauczycieli (EFS);
- droga do sukcesu – projekt edukacyjny dla uczniów (EFS);
- utworzenie nowych miejsc opieki nad dzieckiem do lat 3 w gminie Międzyrzecz (EFS);
- wdrażanie i certyfikacja systemu zarządzania środowiskiem, zgodnie z normą PN-EN ISO 14001:2005 w firmie Promens Międzyrzecz Sp. z o.o. (EFRR);

- aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie międzyrzeczkiem (EFS);
- wsparcie osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym – „Poradzę sobie” (EFS);
- wsparcie dla osób bezrobotnych – „Aktywni mogą więcej” (EFS);
- rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu (EFS);
- modernizacja kształcenia zawodowego w powiecie międzyrzeczkiem (EFS).

Podejmowane działania związane były z realizacją strategii rozwoju, mającej na celu ogólny rozwój obszaru gminy oraz powiatu międzyrzeczkiego, w tym również poprawę aspektów społecznych, infrastrukturalno – gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych i środowiskowych. Powyższe przedsięwzięcia w dużej mierze odnosiły się też do Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Terenów Wiejskich Gminy Międzyrzecz na lata 2008 – 2013, który od 2013 r. nie był uaktualniany.

Przez cały czas realizowana jest także współpraca ze społecznością lokalną, co odbywa się za pośrednictwem Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu.

Pomimo podejmowanych działań niezmiennie diagnozuje się obszar zdegradowany na terenie gminy, oraz znajdujący się w sytuacji kryzysowej, który w wyniku obecnie podejmowanych działań został doprecyzowany. Konieczne jest zatem podejmowanie dalszych działań inwestycyjnych, poprawiających sytuację w zakresie przestrzenno – funkcjonalnym, infrastrukturalno – gospodarczym i środowiskowym, jak również kompleksowe inicjatywy rewitalizacyjne o charakterze miękkim, wpływającym na poprawę sytuacji kryzysowej w sferze społecznej.

Obecnie rozpoczęte zostały prace nad rewitalizacją, w ramach, której działania koncentrować się będą wokół problemów i celów wskazanych w programie rewitalizacji. Niezwykle istotnym elementem w zakresie planowanych do realizacji inicjatyw rewitalizacyjnych jest to, aby lokalna społeczność stała się częścią tego procesu, nie tylko jako przedmiot tych działań, ale przede wszystkim jako podmiot, współdecydujący o kształcie strategii wychodzenia z kryzysu.

Planowane przedsięwzięcia zostały wypracowane wspólnie w ramach realizowanych działań partycypacyjnych. Ustalono, że należy podjąć skonsolidowane działania w obszarze zdegradowanym. Istnieje pilna potrzeba nadania dynamiki rozwojowej temu obszarowi, co musi odbywać się na drodze kontynuacji procesów modernizacyjnych, rozpoczętych w poprzednich okresach. Bezpośrednio proces ten wiąże się z realizacją całej serii inicjatyw, oddziałujących

zarówno na sferę urbanistyczną, jak również na tkankę społeczną – co ostatecznie doprowadzi do poprawy szeregu aspektów tego obszaru, zdiagnozowanych jako kryzysowe. Planowane działania są komplementarne względem siebie i łącznie będą stanowić intensywne bodźce rozwojowe.

Przewidziane w ramach „Programu” działania obejmują aspekt społeczny (warunek konieczny) oraz przestrzenno – funkcjonalny, techniczny i gospodarczy (przedstawiony łącznie jako infrastrukturalno – gospodarczy) oraz środowiskowy. W sferach tych zdiagnozowano sytuację problemową, której planowane działania mają przeciwdziałać. Oczekiwane efekty przyszłych projektów rewitalizacyjnych są wzajemnie powiązane i skutkować będą poprawą sytuacji kryzysowej obszaru zdegradowanego w każdej ze sfer.

Przewidziane działania mają charakter kompleksowy, są skoncentrowane i skupione na obszarze rewitalizacji, dotkniętym największą koncentracją problemów i negatywnych zjawisk, który został wyznaczony w wyniku diagnozy (3 podobszary).

Poniżej przedstawiono planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne podstawowe, bez których wizja rewitalizacji obszaru zdegradowanego nie ma szans na realizację.

Wykaz przedsięwzięć podstawowych:

1. Przygotowanie i wdrożenie programu animacji środowiskowej.
2. Wdrożenie narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna.
3. Aktywizacja społeczna mieszkańców gminy – działania z zakresu aktywnej integracji.
4. Realizacja programu aktywizacji gospodarczej.
5. Profilaktyka prozdrowotna, aktywizacja i integracja osób starszych i niedołączonych.
6. Modernizacja i remont stadionu Obrzyce.
7. Budownictwo społeczne.
8. Dom opieki wytchnieniowej (Obrzyce).
9. Budowa budynku biurowego Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu.
10. Rewitalizacja obiektów folwarcznych (utworzenie muzeum).
11. Budowa sali wiejskiej w Kęszycy.
12. Budowa sali wiejskiej w Nietoperku.

W poniższych tabelach zostały przedstawione karty poszczególnych przedsięwzięć.

Tabela 34. Przygotowanie i wdrożenie programu animacji środowiskowej

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Przygotowanie i wdrożenie programu animacji środowiskowej
Charakter/rodzaj działania	Działanie organizacyjno – administracyjne/średnionakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania, który otrzyma dofinansowanie), OPS, gmina Międzyrzecz (partnerzy do realizacji projektu)
Pozostali interesariusze działań	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku uruchomienia animacji środowiskowej osoby zagrożone wykluczeniem zyskują możliwość integracji i aktywizacji społecznej i gospodarczej, pozwoli to na odciążenie społeczności lokalnej od osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej. Osoby te, dzięki działaniom animatora zwiększą swoją zdolność do integracji, uwierzą w siebie i poprawią swoje kompetencje interpersonalne.</p> <p>Lokalni przedsiębiorcy – dzięki animacji środowiskowej i możliwości aktywizacji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem, poprawi się jakość kapitału ludzkiego, poszukującego pracy. Animatorzy zmotywują mieszkańców, dotkniętych sytuacją kryzysową do pracy nad sobą, w związku z czym wzrosną kompetencje interpersonalne i zawodowe tych osób. Dzięki czemu będzie się również rozwijał lokalny rynek pracy. Lokalni przedsiębiorcy wiedząc, że osoby zagrożone wykluczeniem brały udział w działaniach animacyjnych, zwiększą swoje zaufanie do tych osób, co generalnie wpłynie na poprawę lokalnego rynku pracy</p>
Zakres realizowanego zadania	<p>Działanie zakłada zaangażowanie w realizację organizacji pozarządowej, która zostanie wyłoniona w konkursie ofert, w ramach współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi. Zadanie zakłada uruchomienie konkursu w ramach dotacji z gminy na działania w obszarze pomocy społecznej – wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, na działania animacyjne, w tym animację dzieci i młodzieży (w okresie wakacyjnym szczególnie). W tym celu gmina uwzględni taki konkurs w Programie Współpracy z NGO (co będzie bezpośrednio odnosić się do działań rewitalizacyjnych na obszarze zdegradowanym). Celem wzmocnienia oddziaływania w ramach konkursu byłaby dodatkowa punktacja za działania dodatkowe – odnoszące się do aktywizacji i integracji społeczności lokalnej, niezwiązanych bezpośrednio z Programem Animacji Środowiskowej oraz za pozyskanie dodatkowych środków na ten cel ze źródeł zewnętrznych (np. w ramach mechanizmów norweskich lub Mechanizmu Szwajcarskiego, LGD, PO FIO itp., wówczas dotacja z gminy, stanowiłaby tylko uzupełnienie finansowania działań).</p> <p>Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p><u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kiszmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce); - podobszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeckich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła; - podobszar nr 12: Kęszyca Leśna, Kęszyca, Nietoperek
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego)	<p><u>Przedsięwzięcie rozwiązuje następujące problemy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem będą mieli okazję się zaktywizować i zintegrować ze społecznością lokalną, działanie wspomoże

oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>również te osoby w ich reintegracji zawodowej, dzięki poprawie kondycji psychofizycznej oraz kompetencji interpersonalnych; zadanie poprzez oddziaływanie na dzieci i młodzież pozwoli również na zagospodarowanie aktywności młodych mieszkańców na rzecz społeczności lokalnej, poprawiając ich poziom integracji i kompetencji interpersonalnych oraz koncentrując energię na rzecz działalności społecznie użytecznej.</p> <p>Dzięki projektowi zatem w istotny sposób przeciwdziała się zdiagnozowanym problemom społecznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera infrastrukturalno – gospodarcza – projekt zapewnia wykorzystanie na cele społeczne istniejącej infrastruktury technicznej. Działanie zwiększa dostęp mieszkańców obszaru zdegradowanego do usług o charakterze społecznym i edukacyjnym. Działanie przyczyni się zatem do rozwoju istniejącej infrastruktury społecznej w sensie instytucjonalnym, zapewniając dostęp do animatora środowiskowego
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdego z działań, na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie i wdrożenie programu animacji środowiskowej – 1 szt.; - utworzenie funkcji animatora środowiskowego i powierzenie zadania wykwalifikowanej osobie – 1 szt. <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości</p>
Okres realizacji	2021 – 2022
Szacunkowa wartość projektu	100.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	70.000,00 zł – środki ze źródeł zewnętrznych: środki UE lub PO FIO lub Mechanizm Norweski lub Mechanizm Szwajcarski lub PROW w ramach LGD; 30.000,00 zł – budżet gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 35. Wdrożenie narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Wdrożenie narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna
Charakter/rodzaj działania	Działanie organizacyjno – administracyjne/średnioinwestycyjne
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje pozarządowe, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, Ośrodek Pomocy Społecznej, gmina Międzyzrzecz
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej osoby zagrożone wykluczeniem zyskają możliwość przeszkolenia i rozpoczęcia działalności w ramach Spółdzielni Socjalnej (podmiot ekonomii społecznej). Przynależność do spółdzielni socjalnej pozwoli na pełne uczestnictwo w społeczności lokalnej oraz wzrost kompetencji interpersonalnych i zawodowych. Mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem zyskają bardzo ciekawy i efektywny impuls do walki ze swoją własną sytuacją kryzysową
	Lokalni przedsiębiorcy – uruchomienie spółdzielni socjalnej pozwoli zaistnieć nowemu

	<p>podmiotowi na lokalnym rynku, przez co lokalni przedsiębiorcy mogą odczuwać zaniepokojenie i odbierać spółdzielnię jako konkurencję, zgodnie z analizami spółdzielnie realizują najczęściej usługi, jakich nie podejmują podmioty prywatne, w tym znaczeniu spółdzielnia uzupełni ofertę jaka funkcjonuje na rynku i wpłynie na to, że oferta usług na lokalnym rynku będzie bardziej kompletna. Spółdzielnia socjalna ponadto pozwoli na pełną reintegrację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem, co wpłynie tak czy inaczej na poprawę rynku pracy i zwiększenie podaży wartościowych pracowników</p>
<p>Zakres realizowanego zadania</p>	<p>W ramach przedmiotowego zadania zostanie wdrożone wsparcie z zakresu ekonomii społecznej, co związane będzie z pomocą przy utworzeniu spółdzielni socjalnej przez osoby zagrożone wykluczeniem oraz wyszkolenie ich w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, oraz poprawy ich kompetencji zawodowych i kluczowych, w tym interpersonalnych.</p> <p>Celem funkcjonowania spółdzielni będzie reintegracja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem. Prowadzenie podmiotu ekonomii społecznej będzie odbywało się w oparciu o osobistą pracę osób zatrudnionych z katalogu z ustawy o spółdzielniach. Prowadzenie działalności gospodarczej i społecznej będzie miało miejsce na rzecz środowiska lokalnego. Prowadzenie działalności społecznie użytecznej będzie miało miejsce w sferze zadań publicznych, a szczególnie w zakresie prowadzenia działalności z obszaru zagospodarowania terenu, sprzątania budynków instytucji publicznych (np. szkoły, urzędy – przy organizowaniu przetargów możliwe jest zastosowanie klauzul społecznych), tworzenie i utrzymanie terenów zielonych w obszarze rewitalizacji w nawiązaniu do konieczności realizacji całej gamy zadań związanych z terenami zielonymi</p> <p>Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji, celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych</p>
<p>Miejsce przeprowadzenia projektu</p>	<p><u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kiszmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce); - podobszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła; - podobszar nr 12: Kęszycza Leśna, Kęszycza, Nietoperek
<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p><u>Przedsięwzięcie rozwiązuje następujące problemy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji osoby zagrożone wykluczeniem zostają najpierw przygotowane do prowadzenia działalności w ramach spółdzielni socjalnych, a następnie przyuczone przez osoby, które taką działalność prowadzą. Dodatkowe ułatwienie w utrzymaniu się na rynku stanowi możliwość wykorzystywania przez podmioty publiczne klauzuli społecznych w organizowanych postępowaniach na realizację zadań publicznych. Dzięki projektowi zatem w istotny sposób przeciwdziała się zdiagnozowanym problemom społecznym; - sfera infrastrukturalno – gospodarcza – projekt zapewnia osobom zagrożonym wykluczeniem rozpoczęcie działalności gospodarczej. Spółdzielnia socjalna, jako narzędzie ekonomii społecznej jest de facto prowadzeniem działalności gospodarczej, zatem wraz z utworzeniem spółdzielni tworzy się nowe miejsca pracy oraz stwarza się możliwość w zakresie późniejszego zwiększenia dostępnych miejsc pracy w spółdzielni. Projekt poprawia zatem wskaźniki aktywności gospodarczej
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru</p>	<p><u>Wskaźniki:</u></p> <p>Produkty</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu realizacji każdego z działań, przez pracowników na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie i prowadzenie spółdzielni socjalnej – 1 szt.; - realizacja szkoleń i warsztatów dla 5 członków spółdzielni socjalnej – 1 kpl

	<p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex-post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości</p>
Okres realizacji	2021–2022
Szacunkowa wartość projektu	100.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	95.000,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020, EFS 5.000,00 zł – środki własne NGO/ budżet gminy (wkład rzeczowy)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 36. Aktywizacja społeczna mieszkańców gminy – działania z zakresu aktywnej integracji

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 3	
Nazwa przedsięwzięcia	Aktywizacja społeczna mieszkańców gminy – działania z zakresu aktywnej integracji
Charakter/rodzaj działania	Działanie organizacyjno – administracyjne/średnionakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje pozarządowe, Ośrodek Pomocy Społecznej, OWES, gmina Międzyrzecz
Pozostali interesariusze działań	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku działań przedstawiciele lokalnej społeczności zyskują możliwość przeszkolenia, w tym możliwość zwiększenia swoich kompetencji społecznych i aktywności na tym polu. Poprawi się również świadomość i wiedza w zakresie możliwości kształtowania społeczeństwa obywatelskiego</p> <p>Lokalni przedsiębiorcy – podejmowane działania wpłyną na zaistnienie bardziej świadomego społeczeństwa, co wpłynie na wzrost ilości i aktywności lokalnych liderów, w tym również aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców gminy. Przyczyni się to do zwiększenia podaży pracowników lepiej przygotowanych do wymogów lokalnego rynku pracy</p>
Zakres realizowanego zadania	<p>Celem głównym zadania jest wzrost aktywności społecznej, zawodowej i edukacyjnej osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym i ich rodzin [dorosłych oraz dzieci i młodzieży z ich rodzin] ze zdegradowanych obszarów wiejskich gminy Międzyrzecz, objętych rewitalizacją, poprzez udział w kompleksowym wsparciu, opartym na indywidualnej ścieżce reintegracji z uwzględnieniem diagnozy potrzeb beneficjentów ostatecznych.</p> <p>Osiągnięcie celów projektu nastąpi poprzez realizację działań na rzecz integracji społeczności marginalizowanej z zakresu edukacji, zatrudnienia, pomocy społecznej prowadzącej do podniesienia kwalifikacji, umiejętności lub uzyskania zatrudnienia z wykorzystaniem indywidualnych diagnoz w zakresie rozwoju społeczno – zawodowego. Szeroki wachlarz oferowanego wsparcia pozwoli na trafną i efektywną pomoc dla uczestników projektu. Przewiduje się realizację m.in. następujących elementów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - indywidualna diagnoza w zakresie rozwoju społeczno – zawodowego; - interaktywne warsztaty umiejętności psychospołecznych; - indywidualny coaching; - poradnictwo prawne dla beneficjentów; - wsparcie psychologiczne; - warsztaty aktywnego i nowoczesnego poszukiwania pracy; - abc przedsiębiorczości – własna działalność gospodarcza w praktyce; - pośrednictwo pracy;

	<ul style="list-style-type: none"> - szkolenia zawodowe; - staże zawodowe; - trener pracy; - klub aktywizacji i inicjatyw społecznych; - wsparcie towarzyszące
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p><u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kizmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce); - podobszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła; - podobszar nr 12: Kęszycza Leśna, Kęszycza, Nietoperek
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p><u>Działanie rozwiązuje następujące problemy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, dzięki jego realizacji mieszkańcy zwiększą swoją świadomość w zakresie społeczeństwa obywatelskiego, co wpłynie na aktywizację lokalnej społeczności. Dzięki projektowi w istotny sposób przeciwdziała się zdiagnozowanym problemom społecznym; - sfera infrastrukturalno – gospodarcza – projekt poprzez aktywne oddziaływanie na rozwój aktywności obywatelskiej i społecznej wpłynie na wzrost aktywności organizacji pozarządowych, co zapewni mieszkańcom obszaru zdegradowanego zwiększony dostęp do edukacyjnych usług społecznych, co stanowi uzupełnienie istniejącej podaży usług tego rodzaju. Projekt również poprzez swoje działania aktywizacyjne i integracyjne przyczyni się do rozwoju lokalnego rynku pracy. Projekt poprawi zatem również wskaźniki aktywności gospodarczej
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p><u>Wskaźniki:</u></p> <p>Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - konferencja lub spotkanie edukacyjne w zakresie promowania aktywności mieszkańców – 2 szt.; - coroczne spotkania z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi w zakresie omówienia jakości usług społecznych – 2 szt.; - liczba działań na rzecz aktywnej integracji – 15 szt.; - utworzenie klubu aktywizacji i inicjatyw społecznych – 1 szt. <p><u>Rezultaty:</u> Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości</p>
Okres realizacji	2021 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	140.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	133.000,00 zł – w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS); 7.000,00 zł – budżet gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 37. Realizacja programu aktywizacji gospodarczej

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 4	
Nazwa przedsięwzięcia	Realizacja programu aktywizacji gospodarczej

Charakter/rodzaj działania	Działanie administracyjno – organizacyjne/niskonakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno–gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje pozarządowe (zaangażowane w lokalne działania społeczne); Ośrodek Pomocy Społecznej, gmina Międzyrzecz (jako partnerzy projektu)
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku uruchomienia programu mieszkańcy obszaru będą beneficjentami co do wzrostu kompetencji w zakresie przedsiębiorczości. Nowe firmy przyczynią się do utworzenia nowych miejsc pracy i poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy Lokalni przedsiębiorcy – poprawi się sytuacja na lokalnym rynku pracy, sektor gospodarczy zostanie umocniony, zwiększy się kompetencja w zakresie przedsiębiorczości, istniejący przedsiębiorcy zyskają dodatkowych dostawców i kontrahentów, co może wpłynąć na wzrost klientów z zewnątrz
Zakres realizowanego zadania	Działania związane są z realizacją warsztatów, podczas których osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą – nauczą się jakie kroki należy podjąć celem rozpoczęcia działalności, pozyskania klientów i utrzymania się na rynku. Uczestnicy warsztatów będą musieli przygotować biznes plan do swojej działalności, najlepsi otrzymają dotację rozwojową na rozpoczęcie działalności gospodarczej w wysokości do 20.000,00 zł oraz dotację pomostową na utrzymanie się przez pierwszy okres prowadzenia działalności Realizacja działania jest ważna z punktu widzenia stymulowania wzrostu aktywności gospodarczej mieszkańców, jak również ma wpływ na wzrost poczucia lokalnej tożsamości i poprawę estetyki obszaru
Miejsce przeprowadzenia projektu	<u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kizmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce); - podobszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeckich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła; - podobszar nr 12: Kęszycza Leśna, Kęszycza, Nietoperek
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<u>Przedsięwzięcie rozwiązuje następujące problemy:</u> <ul style="list-style-type: none"> - sfery społecznej – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych, wzrost zainteresowania prowadzeniem własnej działalności gospodarczej. Przełoży się bezpośrednio na spadek osób bezrobotnych, co w terminie późniejszym doprowadzi też do zwiększenia dostępnych w obszarze miejsc pracy. W związku z powyższym projekt przyczyni się w istotny sposób do eliminacji problemów społecznych; - sfery infrastrukturalno – gospodarczej – dzięki realizacji działań lokalni przedsiębiorcy mają szansę na konsolidację rynku oraz wzrost kompetencji w zakresie prowadzonej działalności. Ponadto wpłynie to na wzrost zainteresowania działalnością gospodarczą, co doprowadzi do wzrostu aktywności gospodarczej mieszkańców
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<u>Wskaźniki</u> Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu działania, na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji): <ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie i wdrożenie do realizacji programu aktywizacji gospodarczej – 1 szt., - zorganizowane warsztaty przedsiębiorczości – co najmniej 1 cykl warsztatów, - przekazane dotacje: 16 szt. Rezultaty:

	Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości
Okres realizacji	2021 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	400.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	380.000,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS) kolejny Program Rozwoju dla Województwa Lubuskiego na lata 2021 – 2027 20.000,00 zł – środki własne NGO (wkład rzeczowy)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 38. Profilaktyka prozdrowotna, aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnych

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 5	
Nazwa przedsięwzięcia	Profilaktyka prozdrowotna, aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnych
Charakter/rodzaj działania	Działanie administracyjne/niskonakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzecz, organizacje pozarządowe
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji – w wyniku realizacji przedsięwzięcia mieszkańcy obszaru rewitalizacji zyskają bezpośrednie wsparcie, które będzie skierowane do osób starszych. Przedsięwzięcie zatem zyskuje w tym zakresie możliwość przeciwdziałania zdiagnozowanym problemom społecznym. Działanie poprawi sytuację w zakresie integracji i aktywizacji osób starszych, co wpłynie na integrację pokoleń, a w efekcie na aktywizację lokalnej społeczności Lokalni przedsiębiorcy – podejmowane działania wpłyną na zaistnienie bardziej świadomego społeczeństwa, co wpłynie na wzrost ilości i aktywności lokalnych liderów, w tym wśród osób starszych, którzy mogą być drogowskazem dla młodszych mieszkańców. Działanie w tym kontekście przyczyni się również do aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców gminy, a także wpłynie na zwiększenie podaży pracowników lepiej przygotowanych do wymogów lokalnego rynku pracy
Zakres realizowanego zadania	Zadanie dotyczy realizacji działań skierowanych odpowiednio do osób starszych, celem ich aktywizacji i integracji społecznej, co będzie miało miejsce poprzez zajęcia kulturalne i artystyczne, ale również dotyczyć będzie utworzenia miejsca spotkań i punktu opieki medycznej, miejsca pobytu dziennego, gdzie osoby starsze będą mogły liczyć na usługi z zakresu ochrony zdrowia, działania animacyjne i integracyjne. Cel: integracja międzypokoleniowa, aktywizacja seniorów
Miejsce przeprowadzenia projektu	Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji: - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kizzmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce); - podobszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła; - podobszar nr 12: Kęszycza Leśna, Kęszycza, Nietoperek
Uzasadnienie realizacji	<u>Działania rozwiązują następujące problemy:</u> - sfera społeczna – zadanie wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze

(w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p>społecznej, dzięki organizacji działań integracyjnych dla seniorów, angażujących uczestników spotkań, lokalna społeczność zyska silny impuls integracyjny, co wpłynie na zwiększenie poziomu aktywności społecznej, w tym również osób zagrożonych wykluczeniem oraz osób starszych. Działanie przyczyni się przede wszystkim do integracji i aktywizacji osób starszych, w tym osób niepełnosprawnych, zapewnia też integrację międzypokoleniową.</p> <p>W związku z powyższym zadanie przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera infrastrukturalno – gospodarcza – działanie zwiększa dostęp mieszkańców obszaru zdegradowanego do usług o charakterze kulturalnym i społecznym, jak również do usług medycznych. Działanie przyczyni się zatem do rozwoju istniejącej infrastruktury w sensie produktowym, tj. zapewniając dostęp do nowych usług o charakterze kulturalnym i społecznym, pozwoli też na utworzenie takiego miejsca na terenie gminy
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych kompleksowych wydarzeń o charakterze integracyjnym – 1 szt.; - liczba uczestników kompleksowych wydarzeń o charakterze integracyjnym – co najmniej 40 os.; - utworzenie klubu integracji dla seniorów – 1 szt. <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości</p>
Okres realizacji	2021 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	400.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	360.000,00 zł – w ramach RPO – Lubuskie 2020 (program rozwoju dla województwa na kolejne lata, EFS /ewentualnie środki z budżetu państwa); 40.000,00 zł – udział własny

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 39. Modernizacja i remont stadionu Obrzyce

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 6	
Nazwa przedsięwzięcia	Modernizacja i remont stadionu Obrzyce
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana/wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza Sfera przestrzenno – funkcjonalna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzecz, Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku, Klub Towarzystwo–Sportowy Obrzyce
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – obecnie na terenie części Międzyrzecza (Obrzyce), jest zaniedbany stadion, na którym nie są prowadzone żadne działania. Społecznicy, mieszkańcy oczyszczają ten obszar z nadmiaru gałęzi, natomiast nie ma wystarczającej liczby miejsc rekreacyjno – sportowych, sprzyjających integracji społecznej i utrwalaniu więzi we wspólnocie lokalnej, do realizacji na funkcjonalnej i wygodnej infrastrukturze. W wyniku realizacji projektu mieszkańcy zyskają nową, estetyczną infrastrukturę użyteczności publicznej (stadion sportowy o

	<p>wielu funkcjach, stanowiący m.in. przestrzeń rekreacyjną, jak i sportową, na którym będą odbywać się lokalne rozgrywki sportowe), co wpłynie na poprawę warunków realizacji działań integracyjno – aktywizacyjnych dla mieszkańców tego podobszaru, w tym dzieci i młodzieży oraz poprawę jakości przestrzeni publicznej w obszarze zdegradowanym, co wpłynie na poprawę ogólnych walorów estetycznych i przestrzenno –funkcjonalnych oraz poprawę jakości infrastruktury społeczno – sportowej</p> <p>Organizacje pozarządowe (sportowe) – w chwili obecnej brak dostępu do nowoczesnych obiektów sportowo – rekreacyjnych w Międzyrzeczu, zaspokajających wszystkie potrzeby lokalnej społeczności. Modernizacja stadionu w Obrzycach pozwoli na poprawę warunków do uprawiania aktywności sportowej dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych na powietrzu, co realizowane jest w ramach działalności klubu sportowego, jest on zatem zainteresowany realizacją inwestycji, pozwoli ona bowiem na zwiększenie jakości pracy klubu. Ponadto inwestycja przyczyni się do poprawy atrakcyjności lokalizacji, da zatem również impuls rozwojowo – aktywizacyjny lokalnej społeczności, wspomagając działalność lokalnych środowisk w tym zakresie</p> <p>Lokalni przedsiębiorcy – modernizacja stadionu wielofunkcyjnego wpłynie na wzrost atrakcyjności lokalizacji, co poprawi też ogólną estetykę, w jakiej funkcjonują sąsiadujące firmy, w tym lokalne punkty handlowe. Wpłynie także na wzrost liczby zdarzeń organizowanych w Międzyrzeczu, co może zainicjować wzrost liczby potencjalnych klientów lokalnych firm</p>
<p>Zakres realizowanego zadania</p>	<p>Przedmiotem inwestycji jest stworzenie warunków do uprawiania sportu i rekreacji przez mieszkańców Międzyrzecza i okolic oraz uczestników imprez sportowych, lokalnych, regionalnych i krajowych – w szczególności w okresie od wiosny do jesieni, na otwartej przestrzeni</p> <p>Teren objęty przedmiotowym przedsięwzięciem znajduje się w Międzyrzeczu przy ulicy Poznańskiej. W ramach przedsięwzięcia realizowana będzie modernizacja i remont stadionu o przeznaczeniu sportowo – rekreacyjnym wraz z zapleczem, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonanie płyty boiska; - wykonanie budynku socjalnego z wyodrębnieniem szatni i łazienek; - wykonanie trybun; - budowa niskiego ażurowego „otwartego” ogrodzenia; - wygospodarowanie miejsca na drobny handel i pocztówek (przy okazji np. Dni Międzyrzecza), tj. utwardzony plac z dostępem do mediów; - utworzenie terenów zielonych – nasadzenia drzewek, krzewów <p>Przyjęte rozwiązania techniczne dla poszczególnych elementów projektu odpowiadają obowiązującym normom i przepisom, co warunkuje możliwość organizowania i przeprowadzania imprez sportowych o charakterze ponadlokalnym. Planuje się, zwiększenie liczby osób korzystających z oferty aktywności sportowej.</p> <p>Projekt wspomaga podejmowane działania rewitalizacyjne, bowiem dotyczy inwestycji znajdującej się w zdiagnozowanym obszarze zdegradowanym, co pozwoli na zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców, jak również zwiększy poziom poczucia tożsamości lokalnej wśród mieszkańców</p>
<p>Miejsce przeprowadzenia projektu</p>	<p><u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kiszmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce)
<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p><u>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sfery społecznej – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki rewitalizacji tkanki urbanistycznej, tj. poprzez modernizację zaniedbanego stadionu sportowego na cele funkcji sportowo – rekreacyjnych (rozwój infrastruktury sportowej), zainicjowany zostaje impuls do działań integracyjno – aktywizacyjnych oraz sportowych, realizowanych przez mieszkańców obszaru. Projekt ma duży potencjał aktywizacyjny, nowoczesny stadion przyciągnie nowych amatorów sportu i pozwoli zapewnić dostęp do usług o charakterze sportowo – edukacyjnym. Atrakcyjna i estetyczna infrastruktura wpływa również na wzrost poczucia odpowiedzialności za wspólne dobro, pozwoli na organizację działań dotyczących szkolenia sportowego dla

	<p>dzieci, młodzieży i osób dorosłych, co stanowi alternatywę dla różnych aktywności społecznych, oraz działań aktywizacyjno-integracyjnych dla lokalnej społeczności, w tym dla osób zagrożonych wykluczeniem.</p> <p>W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfery infrastrukturalno – gospodarczej – dzięki realizacji projektu zrealizowane zostaną zadania związane z zagospodarowaniem przestrzeni, zostanie poprawiona infrastruktura, w tym również infrastruktura sportowa, rekreacyjna i społeczna – jako miejsce integracji społeczności lokalnej, również w związku z możliwością organizacji imprez sportowych o charakterze ponadlokalnym, co pozwoli kibicować lokalnym sportowcom. <p>W wyniku realizacji projektu powstanie atrakcyjna lokalizacja – kompleks sportowy, oraz miejsca rekreacji, jako istotny element lokalnego społeczno–sportowego pejzażu, rozbudowane zostaną usługi o charakterze sportowym i rekreacyjnym. Inwestycja wpłynie też w istotny sposób na poprawę walorów estetycznych obszaru zdegradowanego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfery przestrzenno – funkcjonalnej – inwestycja jest elementem porządkującym dotychczas zaniedbaną i wyeksploatowaną przestrzeń, znajdującą się na obszarze zdegradowanym. Projekt wpłynie na uporządkowanie przestrzeni zdegradowanej – poprawi się estetyka i zostaną przywrócone oraz nadane nowe funkcje przestrzeni, dzięki powstałej infrastrukturze. Realizacja inwestycji pozwoli na wprowadzenie ładu przestrzennego i poprawę atrakcyjności lokalizacji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych obiektów o charakterze sportowo – rekreacyjnym – 1 szt. <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu</p>
Okres realizacji	2022 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	1.200.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	600.000,00 zł – Ministerstwo Sportu i Turystyki (50%) 600.000,00 zł – budżet gminy (50%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 40. Budownictwo społeczne

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 7	
Nazwa przedsięwzięcia	Budownictwo społeczne
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana/wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza, Sfera przestrzenno – funkcjonalna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzecz, Ośrodek Pomocy Społecznej, NGOs
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu zyskają lokale mieszkalne – w szczególności mieszkańcy zagrożeni wykluczeniem. Z racji tego, że budownictwo społeczne będzie realizowane na obszarach do tej pory zaniedbanych, mieszkańcy zyskają również atrakcyjną przestrzeń publiczną, co wpłynie na poprawę ogólnych walorów estetycznych obszaru zdegradowanego
	Organizacje pozarządowe i instytucje, działające w obszarze pomocy społecznej – osoby

	<p>objęte wsparciem zyskają możliwość poprawy swoich warunków bytowych</p> <p>Przedsiębiorcy – usługodawcy i handlowcy mający siedzibę swojej działalności w sąsiedztwie planowanej inwestycji, są zainteresowani realizacją przedmiotowej inwestycji również ze względów estetycznych. Projekt poprawi wygląd i jakość nieruchomości oraz przylegającego otoczenia</p>
Zakres realizowanego zadania	<p>W wyniku realizacji projektu będzie miała miejsce inwestycja, polegająca na budowie budynków mieszkalnych w ramach budownictwa społecznego. Miejsce, do tej pory było zaniedbane i zdegradowane.</p> <p>Dzięki inwestycji powstanie kilkanaście mieszkań, dla mieszkańców, których nie stać na własne lokum w obrocie komercyjnym</p> <p>Niniejszy projekt jest niezbędny do realizacji działań rewitalizacyjnych, celem właściwej i planowej organizacji działań, obejmuje adaptację zaniedbanego i zniszczonego obszaru na cele budownictwa społecznego. To zapewni dostęp do właściwych warunków bytowych dla osób znajdujących się w potrzebie, jest zatem bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p><u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kiszmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce)
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p><u>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sfer społecznej – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki utworzeniu mieszkań w ramach budownictwa społecznego zwiększy się możliwość zapewnienia godnych warunków bytowych dla większej liczby osób, które nie są w stanie zapewnić sobie lokum w obrocie komercyjnym, co wpłynie na poprawę sytuacji grupy osób/rodzin, w tym również zagrożonych wykluczeniem, których najbardziej dotyczą zdiagnozowane problemy społeczne. W związku z powyższym projekt przyczyni się do również do eliminacji problemów społecznych; - sfer przestrzenno – funkcjonalnej – inwestycja jest elementem porządkującym dotychczas zaniedbane i zniszczone zabudowania, obszaru znajdującego się przy lewym brzegu Obrzy, który zostanie zagospodarowany. Przy czym projekt wpłynie na uporządkowanie tego obszaru, jak i najbliższego otoczenia, oraz zostanie mu nadana nowa funkcja tego obszaru; - sfer infrastrukturalno – gospodarczej – dzięki realizacji projektu zrealizowane zostaną zadania, związane z zagospodarowaniem zdegradowanej przestrzeni (pojawią się chodniki i podwórka, przestrzeń wspólna innego rodzaju), w tym zakresie poprawiona zostanie infrastruktura obszaru. <p>W wyniku realizacji projektu powstanie atrakcyjna zabudowa i jej otoczenie, co wpłynie na znaczną poprawę walorów estetycznych obszaru zdegradowanego.</p> <p>Projekt wydobywa potencjał i nadaje charakter obszarowi zdegradowanemu, co stanowi element poprawiający estetykę lokalizacji. Tworzy przestrzeń przyjazną dla lokalnej społeczności, wspomaga procesy integracyjno – aktywizacyjne w środowisku</p>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p><u>Wskaźniki</u></p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - rewitalizacja i nadanie nowej funkcji zdegradowanemu obszarowi przy lewym brzegu Obrzy - 1 szt. <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu</p>
Okres realizacji	2022 – 2023

Szacunkowa wartość projektu	1.140.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	969.000,00 zł – środki unijne w ramach RPO – Lubuskie 2020 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego) 171.000,00 zł – budżet gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 41. Dom opieki wytchnieniowej (Obrzyce)

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego podstawowego nr 8	
Nazwa przedsięwzięcia	Dom opieki wytchnieniowej (Obrzyce)
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzecz, Ośrodek Pomocy Społecznej, Podmiot ekonomii społecznej, NGOs
Interesariusze działań	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – realizacja działania, pozwoli na udzielanie wsparcia osobom w podeszłym wieku, poprzez zagospodarowanie ich czasu wolnego, integrację z innymi ludźmi, instytucjonalną i organizacyjną pomoc w zakresie opieki zdrowotnej i rehabilitacji. Działania te pozwolą na zapobieganie wykluczeniu ze względu na wiek, choroby. Umożliwią aktywność zawodową członkom rodzin osób starszych poprzez czasowe przejście opieki nad ich najbliższymi Organizacje pozarządowe – działające w obszarze rozwoju społeczności lokalnej, w tym realizujące działania aktywizacyjne dla seniorów są zainteresowane realizacją przedsięwzięcia, ponieważ spowoduje to zwiększenie efektywności podejmowanych wspólnie działań na rzecz seniorów. Niniejsze działania ułatwią zatem pracę organizacjom, poprawiając ich efektywność, dzięki efektowi synergii
Zakres realizowanego zadania	Przedmiotowe przedsięwzięcie obejmuje działania związane z przygotowaniem i adaptacją obiektu, opracowaniem koncepcji i prowadzenie domu opieki wytchnieniowej – dla osób wymagających takiej opieki, czyli osób w podeszłym wieku. Przedsięwzięcie to będzie mogło być realizowane w specjalnie wygospodarowanych na ten cel pomieszczeniach, położonych na obszarze rewitalizacji. Działania w ramach przedsięwzięcia zapewnią szereg elementów wsparcia dla osób starszych, w tym: - działania aktywizacyjne i integracyjne; - możliwość realizacji swoich pasji i zainteresowań; - zwiększenie dostępu do opieki medycznej i rehabilitacji. Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, odnosi się bezpośrednio do aktywizacji społeczności lokalnej
Miejsce przeprowadzenia projektu	Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji: - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I , ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kizmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce)
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	Działanie rozwiązuje problemy w następujących sferach: - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów społecznych w obszarze osób starszych i niedołączonych. Pozwala na zmniejszenie obciążenia rodzin, które dzięki temu mogą większą uwagę poświęcić dzieciom i pracy zawodowej. Przedsięwzięcie wpływa też pozytywnie na rozwój społeczności lokalnej, dzięki aktywizacji osób starszych poprawi się ich samopoczucie i wzrost własnej wartości, co wpłynie pozytywnie na stosunki dobrosąsiedzkie i w obrębie rodzin poszczególnych seniorów, przyczyniając się do wzrostu poziomu integracji społeczności lokalnej. Dzięki projektowi zatem w istotny sposób przeciwdziała się zdiagnozowanym problemom społecznym;

	<ul style="list-style-type: none"> - sfera infrastrukturalno – gospodarcza w wyniku działań poprawia się świadomość społeczna osób starszych w zakresie konieczności zagospodarowania przestrzeni, co wpływa na poprawę sytuacji w tym zakresie. W wyniku działań aktywizuje się osoby starsze, co ma wpływ również na wzrost liczby klientów w zakresie korzystania z lokalnych usług i handlu
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia, dokonanego przez określonych pracowników, na podstawie informacji pozyskanych od wymienionych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie domu opieki wytchnieniowej – 1; - przygotowanie programu funkcjonowania domu opieki wytchnieniowej – 1 <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia, dokonanego przez pracowników, na podstawie informacji pozyskanych od wymienionych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji. Najpierw zostanie wykonany pomiar przed rozpoczęciem realizacji przedsięwzięcia, a następnie odbędzie się pomiar po zakończeniu realizacji przedsięwzięcia w pierwszym roku. Pomiar będzie powtarzany w kolejnych latach przez cały okres trwałości</p>
Okres realizacji	2022 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	260.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	160.000,00 zł – środki budżetu państwa program Senior + 40.000,00 zł – budżet gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 42. Budowa budynku biurowego Urzędu Miejskiego

Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 9	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa budynku biurowego Urzędu Miejskiego
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana/wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno – funkcjonalna Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzecz, NGOs
Pozostali interesariusze działań	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu mieszkańcy zyskają estetyczne zabudowania użyteczności publicznej (budynek Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu); konsolidujący usługi administracyjne i społeczne, będące dotychczas rozproszone – o dużym komforcie termicznym, efektywny energetycznie, co wpłynie na poprawę warunków realizacji działań społecznych i administracyjnych na rzecz mieszkańców obszaru oraz na poprawę jakości przestrzeni publicznej w tym obszarze, co wpłynie na poprawę ogólnych walorów estetycznych i przestrzenno – funkcjonalnych</p> <p>Organizacje pozarządowe – budowa nowych obiektów pozwoli na poprawę warunków lokalowych, budynków przeznaczonych do wykorzystania na działalność administracyjną i na rzecz dobra publicznego, w tym również w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi, NGOs są zatem zainteresowane realizacją inwestycji, pozwoli ona bowiem na zwiększenie jakości ich pracy.</p> <p>Ponadto inwestycja przyczyni się do poprawy atrakcyjności lokalizacji, da zatem również impuls rozwojowo–aktywizacyjny lokalnej społeczności, wspomagając działalność organizacji społecznych w tym zakresie</p>

	<p>Lokalni przedsiębiorcy – modernizacja budynków wpłynie na wzrost atrakcyjność lokalizacji, co poprawi też ogólną estetykę, w jakiej funkcjonują sąsiadujące firmy, oraz jakość współpracy z firmami, co może wpłynąć na wzrost liczby potencjalnych klientów</p>
Zakres realizowanego zadania	<p>W wyniku realizacji projektu będzie miała miejsce inwestycja w tkankę urbanistyczną obszaru zdegradowanego w centrum Międzyrzecza, obejmująca budowę obiektów użyteczności publicznej, tj. Urzędu Miejskiego (UM).</p> <p>Dotychczas część wydziałów UM działa w systemie rozproszonym – w 3 budynkach, co nie sprzyja integracji działań i ich efektywności.</p> <p>Zakres inwestycji zatem dotyczy budowy 3 kondygnacyjnego obiektu o wystarczającej powierzchni, aby zagospodarować całą dotychczasową aktywność UM</p> <p>Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji, celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p><u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczych, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p><u>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera przestrzenno – funkcjonalna – inwestycja jest elementem porządkującym zaniedbany obszar na cel powstania nowych obiektów użyteczności publicznej, znajdujących się na obszarze zdegradowanym. Projekt wpłynie na uporządkowanie przestrzeni zdegradowanej – poprawi się estetyka i zostaną przywrócone oraz nadane nowe funkcje zmodernizowanej infrastruktury. Realizacja inwestycji pozwoli na wprowadzenie ładu przestrzennego i poprawę atrakcyjności lokalizacji; - sfera społeczna – dzięki rewitalizacji tkanki urbanistycznej, poprawią się warunki współpracy administracji publicznej z mieszkańcami i z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji działalności społecznej. Atrakcyjna i estetyczna infrastruktura wpływa również na wzrost poczucia odpowiedzialności za wspólne dobro. Pozwoli także na organizację w komfortowych warunkach działań szkoleniowych i aktywizacyjnych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem. W związku z powyższym projekt w istotny sposób przyczyni się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów w sferze społecznej; - sfera środowiskowa – budowa nowych obiektów powoduje zmniejszenie zużycia energii finalnej, co wpływa na redukcję emisji CO₂, przyczyniając się do poprawy jakości środowiska, w tym powietrza
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p><u>Wskaźniki</u></p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej – 2 szt. <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu</p>
Okres realizacji	2022 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	900.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	765.000,00 zł – środki EFRR w ramach RPO Lubuskie 2020 (85%) 135.000,00 zł – budżet gminy (15 %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 43. Rewitalizacja obiektów folwarcznych (utworzenie muzeum)

Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 10	
Nazwa przedsięwzięcia	Rewitalizacja obiektów folwarcznych (utworzenie muzeum)
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana/wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza Sfera przestrzenno – funkcjonalna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzecz, inwestorzy prywatni, NGOs
Pozostali interesariusze działań	<p>Mieszkańcy obszaru zdegradowanego – w wyniku realizacji projektu mieszkańcy zyskają zrewitalizowaną, estetyczną przestrzeń, którą będzie można wykorzystać również na cele kulturalne i społeczne, zrewitalizowany obiekt zabytkowy jako dominanta okolicy wpłynie na wzrost estetyki otoczenia, wzrost poczucia tożsamości lokalnej. W oparciu o zrewitalizowane obiekty folwarczne, gdzie powstanie muzeum, stanowiące instrument zachowania dziedzictwa kulturalnego obszaru objętego projektem. Powstaną warunki umożliwiające tworzenie nowych miejsc pracy oraz realizację działań aktywizacyjnych, dzięki czemu nastąpi poprawa nastrojów osób znajdujących się w kryzysowej sytuacji, co wpłynie na poprawę niekorzystnych wskaźników społecznych</p> <p>Organizacje pozarządowe – projekt przyczyni się do poprawy estetyki otoczenia, co wpłynie na poprawę odbioru najbliższej okolicy przez mieszkańców i utożsamiania się z miejscowością. Dzięki temu warunki realizacji działań integracyjno – aktywizacyjnych również ulegną poprawie, co będzie oddziaływać na cały obszar zdegradowany, ułatwi pracę i działania prospołeczne organizacjom pozarządowym. Ponadto inwestycja przyczyni się do poprawy atrakcyjności lokalizacji, da zatem również impuls rozwojowo – aktywizacyjny lokalnej społeczności, wspomagając działalność organizacji społecznych w tym zakresie</p> <p>Lokalni przedsiębiorcy – projekt wpłynie na wzrost atrakcyjność lokalizacji, co poprawi też ogólną estetykę, w jakiej funkcjonują sąsiadujące przedsiębiorstwa, co przełoży się na wzrost liczby potencjalnych klientów. Ponadto projekt przyczyni się do rozwoju usług komercyjnych</p>
Zakres realizowanego zadania	<p>W ramach przedmiotowego projektu planuje się rewitalizację zdegradowanego obszaru, tzn. rewitalizację obszarów folwarcznych. W zrewitalizowanej przestrzeni powstanie nowe muzeum. Podjęte działania w ramach realizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - modernizacja zabudowań na cele muzeum; - zakup specjalistycznego wyposażenia, w tym mebli i multimediiów <p>Zadanie ze względu na jego charakter jest niezbędne do realizacji, celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia rozwoju lokalnej społeczności</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne	<p>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, na całym obszarze zdegradowanym. Dzięki rewitalizacji obiektów folwarcznych, będących lokalnym dziedzictwem kulturowym, stanowiącym dominantę architektoniczną, zainicjowany zostaje impuls do działań integracyjno – aktywizacyjnych realizowanych przez mieszkańców obszaru zdegradowanego. Infrastruktura, jaka

obszary)	<p>powstanie wpłynie również na wzrost poczucia odpowiedzialności za wspólne dobro, pozwoli też na organizację w komfortowych warunkach działań aktywizacyjnych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem.</p> <p>W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera infrastrukturalno – gospodarcza dzięki rewitalizacji obiektów folwarcznych, stanowiących dominantę architektoniczną w swojej okolicy, zostanie poprawiona infrastruktura obszaru zdegradowanego w zakresie dostępu do usług komercyjnych, kulturalnych i społecznych. Ponadto zaznaczyć należy, że w wyniku realizacji projektu poprawi się estetyka okolicy, powstaną atrakcyjne obszary przestrzeni publicznej, co wpłynie na wzrost atrakcyjności obszaru również pod względem gospodarczym; - sfera przestrzenno – funkcjonalna – inwestycja jest elementem porządkującym zaniedbane i zniszczone obiekty, znajdujące się w obszarze rewitalizacji. Projekt wpłynie korzystnie na poprawę infrastruktury społecznej, wzrost estetyki i jakości przestrzeni, na której znajduje się zespół folwarczny; - sfera środowiskowa – rewitalizacja obiektów folwarcznych przyczyni się też poprawy obszarów zdegradowanych w gminie, oraz na jakość powietrza w okolicy, w tym na zmniejszenie emisji CO₂, co przełoży się do poprawy jakości środowiska
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki</p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba zrewitalizowanych obiektów – 1 szt.; - liczba obiektów udostępnionych turystom – 1 szt. <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu</p>
Okres realizacji	2021 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	1.500.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	<p>850.000,00 zł – EFRR w ramach RPO-Lubuskie 2020</p> <p>200.000,00 zł – budżet gminy</p> <p>350.000,00 zł – środki EFRR w ramach POIiŚ 2020-2026</p> <p>100.000,00 zł – środki prywatne</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 44. Budowa sali wiejskiej w Kęszycy

Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 11	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa sali wiejskiej w Kęszycy
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana/wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno – funkcjonalna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzecz, rada sołecka wsi Kęszycy (w zakresie doradczym)
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego (miejscowości Kęszycy) – w wyniku realizacji projektu mieszkańcy zyskają estetyczny budynek użyteczności publicznej (salę wiejską) o dużym komforcie zarówno w zakresie funkcjonalności budynku, nowy element infrastruktury

	<p>społecznej – co wpłynie na znaczną poprawę warunków realizacji działań integracyjno – aktywizacyjnych dla mieszkańców miejscowości oraz poprawę jakości przestrzeni publicznej w obszarze zdegradowanym</p> <p>Organizacje pozarządowe – budowa sali wiejskiej w miejscowości Kęszyca pozwoli na stworzenie od podstaw ważnego elementu infrastruktury publicznej w miejscowości. Powstałe warunki lokalowe, przeznaczone zostaną do wykorzystania na działalność społeczną, realizowaną przez lokalną społeczność, w tym organizacje pozarządowe, co przyczyni się do polepszenia warunków i jakości ich pracy.</p> <p>Poprawie ulegnie atrakcyjność lokalizacji, da zatem również impuls rozwojowo–aktywizacyjny lokalnej społeczności, wspomagając rozwój i działalność organizacji społecznych w tym zakresie.</p> <p>Lokalni przedsiębiorcy – inwestycja w wiejską salę wpłynie na wzrost atrakcyjność lokalizacji, co poprawi też ogólną estetykę, w jakiej funkcjonują sąsiadujące firmy, oraz na wzrost liczby zdarzeń organizowanych w miejscowości Kęszyca</p>
<p>Zakres realizowanego zadania</p>	<p>Projekt przewiduje budowę sali wiejskiej w miejscowości Kęszyca.</p> <p>Nowy budynek będzie posiadał jedną kondygnację, nie będzie podpiwniczony, będzie bez poddasza użytkowego, z dachem dwu spadowym o pokryciu z dachówki zakładowej ceramicznej w kolorze czerwonym</p> <p>Niniejszy projekt wspomogę podejmowane działania rewitalizacyjne. Dotyczy bowiem inwestycji w zdegradowaną tkankę urbanistyczną. Pozwoli na stworzenie nowego elementu infrastruktury społecznej, w znajdującej się w zdiagnozowanym obszarze zdegradowanym miejscowości Kęszyca, co pozwoli na zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców, jak również zwiększy poziom poczucia tożsamości lokalnej wśród mieszkańców</p> <p>Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji, celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych</p>
<p>Miejsce przeprowadzenia projektu</p>	<p><u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 12: Kęszyca Leśna, Kęszyca, Nietoperek
<p>Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)</p>	<p><u>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sfery społecznej – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki rewitalizacji tkanki urbanistycznej, tj. utworzenia nowego ważnego elementu infrastruktury społecznej. Nowa sala wiejska zapewni znacznie lepszy dostęp do usług publicznych mieszkańcom miejscowości. Dzięki realizacji inwestycji zainicjowany zostaje impuls do działań integracyjno – aktywizacyjnych, realizowanych przez mieszkańców obszaru, w szczególności przedmiotowej miejscowości. Atrakcyjna i estetyczna infrastruktura wpływa również na wzrost poczucia odpowiedzialności za wspólne dobro, pozwoli też na organizację działań szkoleniowych i aktywizacyjnych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem. W związku z powyższym projekt przyczyni się do eliminacji problemów społecznych; - sfery przestrzenno – funkcjonalnej – inwestycja jest elementem porządkującym dotychczas zaniedbany i zniszczony teren działki należącej do gminy, znajdujący się na obszarze zdegradowanym. Projekt wpłynie na rozwój funkcjonalności i uporządkowanie przestrzeni zdegradowanej. Poprawi się estetyka i zostaną nadane nowe funkcje zmodernizowanej infrastrukturze. Realizacja inwestycji w obrębie nieruchomości pozwoli na wprowadzenie ładu przestrzennego i poprawę atrakcyjności lokalizacji; - sfera infrastrukturalno – gospodarcza – dzięki realizacji inwestycji powstanie nowy estetyczny budynek, stanowiący ważny element lokalnej infrastruktury społecznej, zapewniający lepszy dostęp do usług publicznych dla mieszkańców miejscowości, w tym m.in. umożliwi realizację szkoleń i warsztatów z zakresu kompetencji zawodowych oraz aktywizacji gospodarczej lokalnej społeczności
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru</p>	<p><u>Wskaźniki</u></p> <p>Produkty:</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji):</p>

	- liczba wybudowanych budynków użyteczności publicznej – 1 szt. Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu
Okres realizacji	2021 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	700.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	445.410,00 zł – środki EFROW w ramach PROW 2014-2020 (63,63%) 254.590,00 zł – budżet gminy (36,37 %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 45. Budowa sali wiejskiej w Nietoperku

Karta przedsięwzięcia podstawowego nr 12	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa sali wiejskiej w Nietoperku
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana/wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera przestrzenno – funkcjonalna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzecz, rada sołecka wsi Nietoperek (w zakresie doradczym)
Pozostali interesariusze działań	Mieszkańcy obszaru zdegradowanego (miejscowości Nietoperek) – w wyniku realizacji projektu mieszkańcy zyskają estetyczny budynek użyteczności publicznej (salę wiejską) o dużym komforcie zarówno w zakresie funkcjonalności budynku, zyskają przede wszystkim salę, nowy element infrastruktury społecznej – co wpłynie na znaczną poprawę warunków realizacji działań integracyjno – aktywizacyjnych dla mieszkańców miejscowości oraz poprawę jakości przestrzeni publicznej w obszarze zdegradowanym Organizacje pozarządowe – budowa sali wiejskiej w miejscowości Nietoperek pozwoli na utworzenie od podstaw ważnego elementu infrastruktury publicznej w miejscowości. Powstaną warunki lokalowe, przeznaczone do wykorzystania na działalność społeczną, realizowaną przez lokalną społeczność, w tym organizacje pozarządowe. Ponadto inwestycja przyczyni się do poprawy atrakcyjności lokalizacji, da zatem również impuls rozwojowo – aktywizacyjny lokalnej społeczności, wspomagając rozwój i działalność organizacji społecznych w tym zakresie Lokalni przedsiębiorcy – inwestycja w salę wiejską wpłynie na wzrost atrakcyjności lokalizacji, co poprawi też ogólną estetykę, w jakiej funkcjonują sąsiadujące firmy, oraz na wzrost liczby zdarzeń organizowanych w miejscowości Nietoperek
Zakres realizowanego zadania	Projekt przewiduje budowę sali wiejskiej w miejscowości Nietoperek. Nowy budynek będzie posiadał jedną kondygnację, nie będzie podpiwniczony, będzie bez poddasza użytkowego, z dachem dwu spadowym o pokryciu z dachówki zakładowej ceramicznej w kolorze czerwonym. Niniejszy projekt wspomogłoby podejmowane działania rewitalizacyjne. Dotyczy bowiem inwestycji w zdegradowaną tkankę urbanistyczną, pozwoli na stworzenie nowego elementu infrastruktury społecznej, w znajdującej się w zdiagnozowanym obszarze zdegradowanym miejscowości Nietoperek, co pozwoli na zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców, jak również zwiększy poziom poczucia tożsamości lokalnej

	Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji, celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych
Miejsce przeprowadzenia projektu	Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji: - podobszar nr 12: Kęszycza Leśna, Kęszycza, Nietoperek
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p><u>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sfery społecznej – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki rewitalizacji tkanki urbanistycznej, tj. utworzenia nowego ważnego elementu infrastruktury społecznej. Utworzenie nowej sali wiejskiej w miejscowości Nietoperek zapewni znacznie lepszy dostęp do usług publicznych mieszkańcom miejscowości. Dzięki realizacji inwestycji zainicjowany zostaje impuls do działań integracyjno – aktywizacyjnych, realizowanych przez mieszkańców obszaru, w szczególności przedmiotowej miejscowości. Atrakcyjna i estetyczna infrastruktura wpływa również na wzrost poczucia odpowiedzialności za wspólne dobro, pozwoli też na organizację działań szkoleniowych i aktywizacyjnych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem. W związku z powyższym projekt przyczyni się do eliminacji problemów społecznych; - sfery przestrzenno – funkcjonalnej – inwestycja jest elementem porządkującym dotychczas zaniedbany i zniszczony teren działki należącej do gminy, znajdujący się na obszarze zdegradowanym. Projekt wpłynie na rozwój funkcjonalności i uporządkowanie przestrzeni zdegradowanej. Poprawi się estetyka i zostaną nadane nowe funkcje zmodernizowanej infrastrukturze. Realizacja inwestycji w obrębie nieruchomości pozwoli na wprowadzenie ładu przestrzennego i poprawę atrakcyjności lokalizacji; - sfera infrastrukturalno – gospodarcza – dzięki realizacji inwestycji powstanie nowy estetyczny budynek, stanowiący ważny element lokalnej infrastruktury społecznej, zapewniający lepszy dostęp do usług publicznych dla mieszkańców miejscowości, w tym m.in. umożliwiając realizację szkoleń i warsztatów z zakresu kompetencji zawodowych oraz aktywizacji gospodarczej lokalnej społeczności
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p><u>Wskaźniki</u></p> <p>Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba wybudowanych budynków użyteczności publicznej – 1 szt. <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu</p>
Okres realizacji	2021 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	700.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	445.410,00 zł – środki EFROW w ramach PROW 2014-2020 (63,63%) 254.590,00 zł – budżet gminy (36,37 %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

9. Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Celem realizacji niniejszego programu rewitalizacji, w kontekście wymogu jego kompleksowości i komplementarności w ramach inwestycji rewitalizacyjnych będą także przeprowadzane poniżej wymienione działania, które są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji.

Poniższe działania wykorzystują lokalne potencjały, w tym potencjały instytucjonalne, znajdujące się w obszarze rewitalizacji. W ich realizację będą zaangażowane: gmina Międzyrzecz, podmioty prywatne, osoby prywatne, jednostki oświatowe, organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym „Program” zakłada także wykorzystanie zdolności instytucjonalnych podmiotów zewnętrznych, takich jak: Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej. W realizacji działań zakłada się wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej, jako preferowany sposób podejścia do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zarówno podstawowych, jak i uzupełniających. Gwarantuje uzyskanie komplementarności w wymiarze przestrzennym, problemowym, proceduralno – instytucjonalnym, komplementarność międzyokresową oraz w zakresie źródeł finansowania.

Pozostałe planowane przedsięwzięcia uzupełniające, realizowane przez różne instytucje z obszaru rewitalizowanego:

- 1) budowa przedszkola w Międzyrzeczu;
- 2) zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży;
- 3) wymiana źródeł ciepła w budynkach wielorodzinnych i jednorodzinnych (100 beneficjentów).

Przedsięwzięcia uzupełniające zostały przedstawione poniżej.

Tabela 46. Zadanie uzupełniające – budowa przedszkola w Międzyrzeczu

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego UZUPEŁNIAJĄCEGO nr 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa przedszkola w Międzyrzeczu
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana/wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera przestrzenno – funkcjonalna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza Sfera społeczna
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Gmina Międzyrzecz
Zakres realizowanego zadania	Planowana inwestycja polega na budowie przedszkola w Międzyrzeczu. Zakłada się budowę obiektu wolnostojącego dla dzieci o architekturze nawiązującej do sąsiednich obiektów. Obecnie na obszarze gminy Międzyrzecz nie ma wystarczającej liczby przedszkoli. Realizacja

	<p>inwestycji pozwoli zaspokoić potrzeby społeczne sygnalizowane przez mieszkańców gminy Międzyrzecz posiadających utrudniony dostęp do infrastruktury tego rodzaju (obecnie są zmuszeni korzystać z odpłatnej opieki albo przedszkoli zlokalizowanych poza gminą). Projekt będzie oddziaływał na teren całej gminy.</p> <p>Celem projektu jest zapewnienie mieszkańcom gminy pełnego dostępu do usług opiekuńczych oraz wyrównanie szans w dostępie do edukacji dla najmłodszych</p> <p>Niniejsze zadanie jest niezbędne do realizacji, celem właściwej i planowej organizacji działań rewitalizacyjnych, obejmuje teren, który jest bardzo istotny z punktu widzenia planów rewitalizacyjnych</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p><u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kiszmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce); - podobszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeckich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła; - podobszar nr 12: Kęszyca Leśna, Kęszyca, Nietoperek
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p><u>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – projekt wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej. Dzięki rozbudowie infrastruktury społecznej, tj. organizacji przedszkola poprawią się warunki opiekuńczo – wychowawcze, co wpłynie na wzrost możliwości realizacji celów zawodowych mieszkańców obszaru i ogólnie wzrost jakości życia. W związku z powyższym projekt przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych; - sfera infrastrukturalno – gospodarcza – projekt przyczyni się do rozbudowy infrastruktury społeczno-wychowawczej, w tym kontekście uzupełnia istniejące braki, w zakresie dostępu do usług opiekuńczo – wychowawczych, przyczynia się do poprawy warunków technicznych rozbudowywanych obiektów; - sfera przestrzenno – funkcjonalna – inwestycja jest elementem porządkującym braki w zakresie przestrzennym i funkcjonalnym w istniejącej infrastrukturze. Zmiana w tym zakresie poprawi ogólną funkcjonalność przestrzeni i istniejącej zabudowy, poprzez nadanie nowych funkcji
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p><u>Wskaźniki</u> Produkty: Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba powstałych obiektów opiekuńczo – wychowawczych – 1 szt. <p><u>Rezultaty:</u> Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości projektu</p>
Okres realizacji	2021 – 2022
Szacunkowa wartość projektu	400.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	340.000,00 zł – Program Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej/EFS 60.000,00 zł – budżet gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 47. Zadanie uzupełniające – zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego UZUPEŁNIAJĄCEGO nr 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży

Charakter/rodzaj działania	Działanie administracyjne/niskonakładowe
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera społeczna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Organizacje pozarządowe (podmioty wyłonione w konkursie na realizację zadań, które otrzymają dofinansowanie), gmina Międzyrzecz (partner do realizacji projektu)
Zakres realizowanego zadania	Działanie zakłada zaangażowanie w realizację organizacji pozarządowych, realizujących zadania z zakresu upowszechniania kultury fizycznej, poprzez realizację zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży w różnych sekcjach. Zadanie będzie realizowane w ramach współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi. Cel zadania: integracja, promocja aktywności i kultury fizycznej
Miejsce przeprowadzenia projektu	<u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kizmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce); - podobszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła; - podobszar nr 12: Kęszyca Leśna, Kęszyca, Nietoperek
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<u>Działania rozwiązują następujące problemy:</u> <ul style="list-style-type: none"> - sfera społeczna – zadanie wpływa pozytywnie na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej, dzięki organizacji działań sportowych i integracyjnych, angażujących uczestników, w tym dzieci i młodzież. Lokalna społeczność zyska silny impuls integracyjny, co wpłynie na zwiększenie poziomu aktywności społecznej, w tym również osób zagrożonych wykluczeniem. W związku z powyższym zadanie przyczyni się również do eliminacji problemów społecznych; - sfera infrastrukturalno – gospodarcza – zadanie zapewnia wykorzystanie na cele społeczne istniejącej infrastruktury technicznej, w tym sportowej. Działanie zwiększa dostęp mieszkańców obszaru zdegradowanego do usług o charakterze sportowym i integracyjnym. Działanie przyczyni się zatem do rozwoju istniejącej infrastruktury w sensie produktowym, tj. zapewniając dostęp do nowych usług o charakterze sportowym
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<u>Wskaźniki:</u> Produkty Ocena osiągnięcia produktów zostanie przeprowadzona na podstawie monitoringu: po zakończeniu inwestycji, na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji): <ul style="list-style-type: none"> - liczba zorganizowanych cykli szkoleń dla dzieci i młodzieży z zakresu aktywności sportowej – 2 szt. Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów zostanie przeprowadzona na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante, a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości
Okres realizacji	2021 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	15.000,00/rocznie
Przewidywane źródła finansowania	15.000,00 zł /rocznie budżet gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

Tabela 48. Zadanie uzupełniające – wymiana źródeł ciepła w budynkach wielorodzinnych i jednorodzinnych

Karta przedsięwzięcia rewitalizacyjnego UZUPEŁNIAJĄCEGO nr 3	
Nazwa przedsięwzięcia	Wymiana źródeł ciepła w budynkach wielorodzinnych i jednorodzinnych
Charakter/rodzaj działania	Inwestycja budowlana/wysokonakładowa
Obszar problemowy, na który oddziałuje przedsięwzięcie	Sfera przestrzenno – funkcjonalna Sfera infrastrukturalno – gospodarcza Sfera środowiskowa
Podmioty odpowiedzialne za realizację	Właściciele budynków, gmina Międzyrzecz, podmioty prywatne
Zakres realizowanego zadania	<p>Inwestycja dotyczy rewitalizacji zaniedbanej przestrzeni. Obecnie na terenie gminy Międzyrzecz znajduje się szereg zaniedbanych budynków mieszkalnych, w których zainstalowane i użytkowane są niewydajne systemy ogrzewania, nieefektywne energetycznie, tzn. zużywające za dużo energii cieplnej i przez to emitujące ogromne ilości szkodliwych substancji do atmosfery. Są to instalacje CO oparte na spalaniu węgla.</p> <p>Przedmiotowa inwestycja będzie zatem obejmowała wymianę źródeł ciepła na nowoczesne i efektywne energetycznie, przede wszystkim nastąpi wymiana węglowych źródeł ciepła na inne ekologiczne, takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gaz; - prąd elektryczny; - biomasa; - odnawialne źródła energii (np. pompy ciepła, wykorzystujące panele fotowoltaiczne). <p>W ramach projektu przewiduje się wymianę 100 szt. źródeł ciepła w budynkach jedno i wielorodzinnych.</p> <p>Przedmiotowe przedsięwzięcie będzie miało pozytywny wpływ na obszar zdegradowany i rewitalizacji – przyczyni się do lepszej jakości powietrza na tym obszarze</p>
Miejsce przeprowadzenia projektu	<p><u>Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - podobszar nr 1: MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kizsmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce); - podobszar nr 4: MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeckich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła; - podobszar nr 12: Kęszczyca Leśna, Kęszczyca, Nietoperek
Uzasadnienie realizacji (w odniesieniu do przewidywanego oddziaływania na poszczególne obszary)	<p><u>Inwestycja rozwiązuje następujące problemy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - sfera przestrzenno – funkcjonalna – inwestycja jest elementem porządkującym zaniedbane miejsca; - sfera infrastrukturalno – gospodarcza – dzięki zagospodarowaniu terenu, objętego projektem, który obejmuje obszary mieszkalne, oraz przyczyni się do modernizacji i rozbudowy infrastruktury technicznej w zakresie uzbrojenia obiektów w efektywne źródła ciepła, co poprawi wartość zasobów mieszkaniowych; - sfera środowiskowa – dzięki realizacji projektu będzie miała miejsce wymiana 100 źródeł ciepła na bardziej efektywne energetycznie. Projekt przyczyni się zatem do poprawy efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i dzięki temu zmniejszy się emisja szkodliwych substancji do atmosfery, co wpłynie na poprawę jakości powietrza. Dzięki temu projekt będzie mieć pozytywny wpływ na ochronę środowiska
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i pomiaru	<p>Wskaźniki:</p> <p>Produkty</p> <p>Ocena osiągnięcia produktów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu: po</p>

	<p>zakończeniu realizacji każdej z inwestycji, na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji):</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymiana źródeł ciepła – 100 szt. <p>Rezultaty: Ocena osiągnięcia rezultatów będzie miała miejsce na podstawie monitoringu przez pracowników na podstawie wskazanych przy każdym ze wskaźników źródeł informacji/weryfikacji. Najpierw na etapie realizacji zostanie wykonany pomiar ex-ante (przed rozpoczęciem inwestycji), a następnie odbędzie się pomiar ex – post po zakończeniu inwestycji, który będzie powtarzany co 12 miesięcy od czasu dokonania pierwszego pomiaru ex-post, przez cały okres trwałości</p>
Okres realizacji	2021 – 2023
Szacunkowa wartość projektu	1.200.000,00 zł
Przewidywane źródła finansowania	<p>600.000,00 zł – RPO Lubuskie 2020, EFRR / NFOŚiGW; 240.000,00 zł – wkład prywatny właścicieli 360.000,00 zł – budżet gminy</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

10. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym „Programem”

Komplementarność poszczególnych działań rewitalizacyjnych inwestycyjnych miękkich względem siebie jest pokazana w tabeli poniżej:

		Działanie inwestycyjne							
		Działania podstawowe							Działania uzupełniające
		Modernizacja i remont stadionu Obrzyce	Budownictwo społeczne	Dom opieki wyczerpieniowej (Obrzyce)	Budowa budynku biurowego Urzędu Miejskiego	Rewitalizacja obiektów folwarcznych (utworzenie muzeum)	Budowa sali wiejskiej w Kęszycy	Budowa sali wiejskiej w Nietoperku	Wymiana źródeł ciepła w budynkach wielorodzinnych i jednorodzinnych
Działania miękkie	Działania Podstawowe	Przygotowanie i wdrożenie programu animacji środowiskowej	X	X	X	X	X	X	X
		Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna	X		X	X	X		
		Aktywizacja społeczna mieszkańców gminy – działania z zakresu aktywnej integracji	X	X	X	X	X		X
		Realizacja programu aktywizacji gospodarczej	X			X	X		X
		Profilaktyka prozdrowotna, aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnych	X	X	X	X	X		X
	Działania	Budowa przedszkola w Międzyrzeczu			X		X	X	
		Zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży (piłka nożna, taekwondo)	X	X	X				

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych

a. Komplementarność przestrzenna

Projekty rewitalizacyjne przedstawione powyżej dopełniają się wzajemnie przestrzennie i zachodzi między nimi efekt synergii. Łącznie oddziałują na ten sam problem, co wpływa na spotęgowanie efektu. Sama przestrzeń objęta działaniami obejmuje cały obszar, zarówno w zakresie działań inwestycyjnych, które uwzględniają uczestnictwo w działaniach interesariuszy z

całego obszaru zdegradowanego, jak również w zakresie planowanych działań o charakterze miękkim, które są skierowane do wszystkich mieszkańców obszaru.

W kartach zadań szczegółowo opisano na jakie problemy każdy projekt wpływa. Wszystkie projekty są planowane do realizacji w obszarze rewitalizacji i są tak zorganizowane, aby oddziaływać na cały obszar dotknięty kryzysem i nie prowadzić przy tym do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Cała społeczność lokalna będzie korzystać z efektów lokalnych, nikt nie będzie wykluczony, a działania są tak zaplanowane, aby objąć wszystkie grupy społeczne. Ponadto co ważne, z planowanych działań miękkich mogą korzystać również mieszkańcy innych obszarów gminy, tak aby osoby zagrożone wykluczeniem i potrzebujące wsparcia nie były wykluczone z działań i aby zachować równowagę między poszczególnymi obszarami gminy i nie doprowadzić do sytuacji, w której problemy mieszkańców obecnie zdefiniowanego obszaru przeniosły się na sąsiedni obszar.

b. Komplementarność problemowa

Planowane przedsięwzięcia dopełniają się tematycznie i w efekcie końcowym będą skutkowały kompleksowym rozwiązaniem problemów. Projekty oddziałują na każdą ze sfer, w której w wyniku diagnozy stwierdzono sytuację kryzysową i na tej podstawie wyznaczono obszar zdegradowany. Są to problemy w sferach: społecznej, infrastrukturalno – gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej, co w efekcie doprowadzi do znaczącego zmniejszenia skali występujących problemów determinujących sytuację kryzysową.

Oddziaływanie planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na zdiagnozowane problemy w poszczególnych obszarach					
Lp.	Przedsięwzięcie	Sfera społeczna	Sfera infrastrukturalno – gospodarcza	Sfera przestrzenno – funkcjonalna	Sfera środowiskowa
DZIAŁANIA PODSTAWOWE					
1	Przygotowanie i wdrożenie programu animacji środowiskowej	X	X		
2	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna	X	X		
3	Aktywizacja społeczna mieszkańców gminy – działania z zakresu aktywnej integracji	X	X		
4	Realizacja programu aktywizacji gospodarczej	X	X		
5	Profilaktyka prozdrowotna, aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnych	X	X		
6	Modernizacja i remont stadionu Obrzyce	X	X	X	
7	Budownictwo społeczne	X	X	X	
8	Dom opieki wytchnieniowej (Obrzyce)	X	X	X	
9	Budowa budynku biurowego Urzędu Miejskiego	X	X		X
10	Rewitalizacja obiektów folwarcznych (utworzenie muzeum)	X	X	X	
11	Budowa sali wiejskiej w Kęszycy	X	X	X	
12	Budowa sali wiejskiej w Nietoperku	X	X	X	

DZIAŁANIA UZUPEŁNIAJĄCE					
1	Budowa przedszkola w Międzyrzeczu	X	X	X	
2	Zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży (piłka nożna, taekwondo)	X	X		
3	Wymiana źródeł ciepła w budynkach wielorodzinnych i jednorodzinnych (100 beneficjentów)		X	X	X

c. Komplementarność proceduralno – instytucjonalna

W ramach niniejszego „Programu” w toku działań przygotowawczych, zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania „Programem”, który uwzględnia strukturę zarządzania działaniami rewitalizacyjnymi w sposób kompleksowy, pozwalający na zaangażowanie i efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz zapewnia wzajemne uzupełnianie się działań poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację i spójność stosowanych procedur.

Taki model realizacji zadań rewitalizacyjnych zapewnia komplementarność proceduralno – instytucjonalną zaplanowanych działań.

d. Komplementarność międzyokresowa

Działania rewitalizacyjne zostały tak zaplanowane, aby zapewnić zachowanie ciągłości programowej polegającej na kontynuacji wsparcia udzielonego gminie Międzyrzecz w ramach polityki spójności w latach 2007 – 2013.

Obszar zdegradowany to część gminy, która działaniom rewitalizacyjnym jest poddawana już od lat. Działania te odnosiły się przede wszystkim do działań miękkich, związanych z aktywizacją mieszkańców zagrożonych wykluczeniem, na obszarze gminy, ale związane też były z działaniami rozwojowymi w zakresie gospodarczym, jak również z działaniami poprawiającymi efektywność energetyczną.

Podejmowane działania związane były z realizacją strategii rozwoju, mającej na celu ogólny rozwój obszaru gminy, w tym również poprawę aspektów społecznych, infrastrukturalno – gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych i środowiskowych. Powyższe przedsięwzięcia w dużej mierze odnosiły się także do Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Terenów Wiejskich Gminy Międzyrzecz na lata 2008 – 2013, który jednak od 2013 r. nie był uaktualniany.

W kartach działań zaplanowane są działania komplementarne w stosunku do poprzednio realizowanych zadań, stanowią one kontynuację realizacji zaplanowanych celów, odnoszących się do konieczności przeciwdziałania zdiagnozowanym sytuacjom kryzysowym. Działania komplementarne, przewidziane do realizacji w perspektywie unijnej 2014 – 2020 i kolejnej, w tym o charakterze społecznym, wykorzystujące efekty działań zrealizowanych w okresie poprzednim.

Aktualnie obowiązujące w gminie dokumenty o charakterze strategicznym szeroko pojęte inicjatywy rewitalizacyjne wskazują jako niezmiernie istotne dla stworzenia warunków dla mieszkających na tych terenach osób w celu wyprowadzenia tych obszarów z sytuacji kryzysowych.

Rewitalizacja jest procesem niezbędnym do osiągnięcia celów wyznaczonych w Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego gminy Międzyrzecz na lata 2011 – 2020. W dokumencie tym działania rewitalizacyjne dla zdegradowanych obszarów gminy Międzyrzecz są istotne do wyprowadzenia tych obszarów z sytuacji kryzysowej, stworzenia warunków dla zamieszkujących je mieszkańców oraz realizacji misji gminy, która brzmi:

„Rozwijający się poziom infrastruktury, przedsiębiorczości, a przede wszystkim turystyki, to lepsza przyszłość mieszkańców i gminy Międzyrzecz”

– co wprost oddaje charakter i cel koniecznych działań rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych gminy.

Działania objęte Strategią pozwalają na kompleksowe ujęcie zrównoważonego rozwoju gminy w dziedzinie infrastruktury technicznej i społecznej, gospodarki oraz środowiska przyrodniczego, poprzez realizację celów:

Cel strategiczny 1: Poprawa stanu infrastruktury technicznej i społeczno – kulturalnej, co ma zostać zrealizowane poprzez realizację celów szczegółowych, w tym m.in.:

Cel szczegółowy 1.2. Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodno – kanalizacyjnych i gazowych.

Cel szczegółowy 1.3. Budowa, rozbudowa i modernizacja bazy kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i turystycznej.

Cel strategiczny nr 2: Wspieranie rozwoju mieszkańców – działania społeczne, co ma zostać zrealizowane poprzez realizację celów szczegółowych, w tym m.in.:

Cel szczegółowy 2.1. Kreowanie właściwych zachowań mieszkańców z myślą o ich rozwoju i zwalczaniu patologii społecznych.

Cel szczegółowy 2.2. Rozwój i promocja funkcji mieszkalnej gminy.

Cel szczegółowy 2.3. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy.

Cel strategiczny nr 4: Rozwój i wspieranie przedsiębiorczości, co ma zostać zrealizowane poprzez realizację celów szczegółowych, w tym m.in.:

Cel szczegółowy 4.1. Przygotowanie i uzbrajanie terenów pod rozwój przedsiębiorczości.

Cel szczegółowy 4.2. Zapewnienie właściwej obsługi przedsiębiorców lokalnych i inwestorów zewnętrznych ze strony administracji publicznej.

Cel szczegółowy 4.3. Zintensyfikowanie działań na rzecz promocji gospodarczej gminy.

W strategii zatem na pierwszy plan wysuwają się zagadnienia związane z rozwiązywaniem problemów społecznych, co wskazuje układ celów strategicznych i szczegółowych. Wskazana jest zatem konieczność realizacji działań rewitalizacyjnych, celem nadania nowych funkcji obszarom zdegradowanym, w wyniku współdziałania różnych podmiotów. Działania te dotyczą kierunków działań związanych z realizacją projektów infrastrukturalnych i społecznych, zorientowanych na mieszkańców obszarów zdegradowanych.

Oznacza to, że władze gminy postrzegają kompleksową rewitalizację jako jeden z zasadniczych instrumentów poprawy sytuacji gospodarczej gminy i jej mieszkańców, a przez to pośrednio poprawy jakości ich życia. Zatem kontynuacja działań rewitalizacyjnych to jedno z najważniejszych działań na rzecz rozwoju gminy Międzyrzecz, która jest w trakcie tego procesu. Niniejszy „Program” zapewnia ciągłość zadań, konsolidując działania rewitalizacyjne o charakterze społecznym i urbanistycznym, wpływając na koncentrację interwencji i dzięki temu zwiększając efekty planowanych działań strategicznych, co zawarte jest w strategii rozwoju gminy.

e. Komplementarność źródeł finansowania

W ramach planowanych działań uwzględniono różne źródła finansowania dla projektów rewitalizacyjnych, ujętych w „Programie”. Wsparcie przewidziano, zgodnie z charakterem planowanych zadań i podmiotów je realizujących, uzupełniając i łącząc je, m.in. ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, ponadto planuje się udział środków prywatnych oraz środków ze źródeł krajowych, a także w ramach Mechanizmu Szwajcarskiego, Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich. Możliwe jest połączenie środków zewnętrznych z wkładem własnym gminy lub podmiotów zewnętrznych zaangażowanych w realizację.

Jednocześnie wykluczono ryzyko podwójnego dofinansowania, co będzie miało miejsce w wyniku monitoringu poszczególnych działań.

11. Orientacyjne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć

Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych w gminie Międzyrzecz z sytuacji kryzysowej jest procesem długotrwałym i wymagającym znacznych nakładów finansowych na realizację poszczególnych projektów. Gmina planuje wykonanie poszczególnych inwestycji w oparciu m.in. o zewnętrzne środki finansowe (z akcentem na bezzwrotne dotacje), jak również o środki własne i innych podmiotów działających na terenie gminy, w tym osób prywatnych.

Duży potencjał niesie ze sobą perspektywiczne zaangażowanie w rewitalizację innych partnerów, angażujące tym samym dodatkowy kapitał rozkładający ciężar finansowy rewitalizacji na różne podmioty, **tym samym realizując zasadę dodatkowości środków UE**. Do głównych źródeł finansowania projektów rewitalizacyjnych należą przede wszystkim:

- środki Unii Europejskiej – m. in. fundusze strukturalne i inwestycyjne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny, Fundusz Spójności, Instrument Łącząc Europę, Europejski Fundusz na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich;
- środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów, jako niezależne źródło finansowania, Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich;
- środki budżetów samorządów – wojewódzkich, powiatowych – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania;
- inne środki publiczne – np. fundusze celowe, Szwajcarsko – Polski Program Współpracy, Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy EOG;
- środki prywatne – np. środki organizacji pozarządowych;
- kredyty, pożyczki, obligacje komunalne i inne narzędzia oraz instrumenty finansowe kierowane do jednostek samorządu terytorialnego.

W regionie lubuskim istotnym z punktu widzenia planowanych działań źródłem realizacji zadań rewitalizacyjnych jest Regionalny Program Operacyjny Lubuskie 2020. W programie tym działania rewitalizacyjne przyporządkowane są do działania 9.2. „Rozwój obszarów zmarginalizowanych”, poddziałania 9.2.1 „Rozwój obszarów zmarginalizowanych – projekty realizowane poza formułą ZIT”.

Poniżej przedstawiono zagadnienia finansowe dotyczące planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych i uzupełniających, bez których wizja rewitalizacji obszaru zdegradowanego nie ma szans na realizację.

Tabela 49. Orientacyjne ramy finansowe realizacji zadań podstawowych programu rewitalizacji

Lp	Nazwa projektu	Podmioty zaangażowane w realizację projektu	Szacowany koszt całkowity	EFRR	EFS	FS	PROW	budżet gminy	budżet państwa	środki prywatne i inne	źródło finansowania
1	Przygotowanie i wdrożenie programu animacji środowiskowej	Organizacje pozarządowe (podmiot wyłoniony w konkursie na realizację zadania, który otrzyma dofinansowanie), OPS, gmina Międzyrzecz (partnerzy do realizacji projektu)	100.000,00				70.000,00	30.000,00			70.000,00 zł – środki ze źródeł zewnętrznych: środki UE lub PO FIO lub Mechanizm Norweski lub Mechanizm Szwajcarski lub PROW w ramach LGD; 30.000,00 zł – budżet gminy
2	Wdrożenia narzędzi ekonomii społecznej – spółdzielnia socjalna	Organizacje pozarządowe, Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej, OPS, gmina Międzyrzecz	100.000,00		95.000,00					5.000,00	95.000,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020, EFS 5.000,00 zł – budżet gminy
3	Aktywizacja społeczna mieszkańców gminy – działania z zakresu aktywnej integracji	Organizacje Pozarządowe, OPS, OWES, gmina Międzyrzecz	140.000,00		133.000,00			7.000,00			133.000,00 zł – w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS); 7.000,00 zł – budżet gminy
4	Realizacja programu aktywizacji gospodarczej	Organizacje pozarządowe (zaangażowane w lokalne działania społeczne); OPS, gmina Międzyrzecz (jako partnerzy projektu)	400.000,00		380.000,00					20.000,00	380.000,00 zł – środki w ramach RPO – Lubuskie 2020 (EFS) i kolejny Program Rozwoju dla Województwa lubuskiego na lata 2021-2027 20.000,00 zł – środki własne NGO (wkład rzeczowy)
5	Profilaktyka prozdrowotna, aktywizacja i integracja osób starszych	gmina Międzyrzecz, organizacje pozarządowe	400.000,00		360.000,00			40.000,00			360.000,00 zł – w ramach RPO – Lubuskie 2020 (kolejny program rozwoju dla województwa na kolejne lata, EFS /ewentualnie środki z budżetu państwa;

	i niedołączonych										40.000,00 zł udział własny
6	Modernizacja i remont stadionu Obrzyce	gmina Międzyrzecz, Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku, Klub Towarzystwo – Sportowy Obrzyce	1.200.000,00					600.000,00	600.000,00		600.000,00 zł Ministerstwo Sportu i Turystyki (50%) 600.000,00 zł – budżet gminy (50%)
7	Budownictwo społeczne	gmina Międzyrzecz, Ośrodek Pomocy Społecznej, NGOs	1.140.000,00	969.000,00				171.000,00			969.000,00 zł – środki unijne w ramach RPO – Lubuskie 2020 (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego) 171.000,00 – budżet gminy
8	Dom opieki wytchnieniowej (Obrzyce)	Gmina Międzyrzecz, Ośrodek Pomocy Społecznej, Podmiot Ekonomii Społecznej, NGOs	260.000,00					60.000,00	200.000,00		200.000,00 zł środki budżetu państwa – program Senior + 60.000,00 zł – budżet gminy
9	Budynek biurowy Urzędu Miejskiego - budowa	gmina Międzyrzecz, NGOs	900.000,00	765.000,00				135.000,00			765.000,00 zł – środki EFRR w ramach RPO Lubuskie 2020 (85%) 135.000,00 zł – budżet gminy (15 %)
10	Rewitalizacja obiektów folwarcznych (utworzenie muzeum)	gmina Międzyrzecz, Inwestorzy prywatni, NGOs	1.500.000,00	850.000,00		350.000,00		200.000,00		100.000,00	850.000,00 zł – EFRR w ramach RPO- Lubuskie 2020 200.000,00 zł – budżet gminy 350.000,00 zł – środki EFRR w ramach POIiŚ 2020-2026 100.000,00 zł – środki prywatne
11	Budowa sali wiejskiej w Kęszycy	gmina Międzyrzecz, rada sołecka wsi Kęszycy (w zakresie doradczym)	700.000,00				445.410,00	254.590,00			445.410,00 zł – środki EFROW w ramach PROW 2014-2020 (63,63%) 254.590,00 zł – budżet gminy (36,37 %)
12	Budowa sali wiejskiej w Nietoperku	gmina Międzyrzecz, rada sołecka wsi Nietoperku (w zakresie doradczym)	700.000,00				445.410,00	254.590,00			445.410,00 zł – środki EFROW w ramach PROW 2014-2020 (63,63%) 254.590,00 zł – budżet gminy (36,37 %)
SUMA			7.540.000,00	2.584.000,00	968.000,00	350.000,00	960.820,00	1.752.180,00	800.000,00	125.000,00	

Tabela 50. Orientacyjne ramy finansowe realizacji zadań uzupełniających „Programu”

Lp	Nazwa projektu	Podmioty zaangażowane w realizację projektu	Szacowany koszt całkowity	EFRR	budżet gminy	budżet państwa	środki prywatne i inne	Program
1	Budowa przedszkola w Międzyrzeczu	gmina Międzyrzecz	400.000,00	-	60.000,00	340.000,00	-	340.000,00 zł – Program „Maluch” Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej / EFS 60.000,00 – budżet gminy
2	Zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży	Organizacje pozarządowe (podmioty wyłonione w konkursie na realizację zadań, które otrzymają dofinansowanie), gmina Międzyrzecz (partner do realizacji projektu)	75.000,00	-	75.000,00	-	-	15.000,00 zł /rocznie budżet gminy
3	Wymiana źródeł ciepła w budynkach wielorodzinnych i jednorodzinnych	Właściciele budynków, gmina Międzyrzecz, podmioty prywatne	1.200.000,00	600.000,00	360.000,00	-	240.000,00	600.000,00 zł – RPO Lubuskie 2020, EFRR /NFOŚiGW; 240.000,00 zł – wkład prywatny właścicieli 360.000,00 zł – budżet gminy
SUMA			1.675.000,00	600.000,00	495.000,00	340.000,00	240.000,00	

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych.

12. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji

a) Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna jest nieodłącznym elementem procesu rewitalizacji w gminie Międzyrzecz na każdym jego etapie (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). W proces rewitalizacji zostały włączone wszystkie grupy interesariuszy (w szczególności społeczność obszarów rewitalizacji, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, ponadto grupy osób zagrożonych wykluczeniem wspólnoty, seniorzy i młodzież). Władze lokalne w toku działań partycypacyjnych umożliwiły interesariuszom współdecydowanie w zakresie prowadzonych działań rewitalizacyjnych.

W toku działań partycypacyjnych mieszkańcy i poszczególne grupy interesariuszy (m.in. niepełnosprawni, wspólnoty, przedsiębiorcy, NGO, seniorzy, młodzież, zagrożeni wykluczeniem społecznym) uczestniczyli we wszystkich etapach działań rewitalizacyjnych, od diagnozy, programowania, wdrażania po monitoring i ewaluację. Poszczególne elementy zrealizowanych działań partycypacyjnych to warsztaty środowiskowe i animacja społeczna.

Warsztaty środowiskowe

Gmina Międzyrzecz przygotowując zarys projektu Programu „Rozwój lokalny” w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2014 – 2021 dokonała szeregu działań partycypacyjnych, m.in. przeprowadzono warsztaty środowiskowe dla mieszkańców i zaangażowanych w rozwój gminy interesariuszy. Informacja o warsztatach trafiła do mieszkańców za pośrednictwem ogłoszeń, plakatów, ulotek rozpropagowanych na terenie Międzyrzecza oraz gminnej strony internetowej i mediów społecznościowych. W spotkaniach, które odbyły się w dniu 27.06.2019 r. w Bukowcu oraz w dniu 03.07.2019 r. w Międzyrzeczu udział wzięli aktywni mieszkańcy oraz pracownicy Urzędu Miejskiego.

Praca w podgrupach, aktywnymi metodami warsztatowymi pozwoliła na wyłonienie głównych kierunków rozwoju dla gminy. Uczestnicy pracowali nad zwerbalizowaniem zasobów i potrzeb w odniesieniu do miejsc, w których mieszkają i pracują.

Efekty prac uczestników warsztatów w Międzyrzeczu przedstawiono poniżej. Miasto Międzyrzecz podjęło działania służące przygotowaniu i opracowaniu diagnozy problemów i potencjałów rozwojowych. Jednym z niezbędnych elementów rzetelnego przygotowania takiej diagnozy są działania partycypacyjne.

Animacja społeczna

Wywiady:

Metoda wywiadu, zakładająca pozyskanie danych podczas swobodnej rozmowy z mieszkańcami, wspomaganą poprzez zadawanie zaplanowanych wcześniej pytań oraz poruszanie kluczowych kwestii, wykorzystana została na przełomie czerwca i lipca 2019 r.

W wywiadach udział wzięli przede wszystkim mieszkańcy zdegradowanych części Międzyrzecza, gdzie zauważalna jest intensyfikacja negatywnych zjawisk społecznych. Przeprowadzono 30 wywiadów. Opracowany kwestionariusz wywiadu stanowił szkielet prowadzonych rozmów, pozwalał jednak na rozbudowę poruszanych kwestii lub zmianę w zależności od profilu rozmówcy i przebiegu rozmowy. Badanie pozwoliło poznać perspektywę i opinie mieszkańców nt. rozwoju miasta oraz zagadnień tj:

- subiektywna jakość życia mieszkańców;
- poczucie tożsamości i więzi społecznych w miejscu;
- stopień aktywności społecznej i zaangażowania w rozwój lokalny;
- analiza zasobów i potencjałów;
- wyrażenie oczekiwań rozwoju;
- wskazanie kierunku zmian.

Uzyskane odpowiedzi umożliwiły realizację kilku zaplanowanych celów szczegółowych:

1. Określenie stopnia identyfikacji z miejscem zamieszkania i otoczeniem.
2. Określenie stopnia aktywności i zaangażowania mieszkańców w działania społeczne.
3. Analizę potencjału, jaki widzą mieszkańcy na terenie badanego obszaru.
4. Zdiagnozowanie potrzeb mieszkańców.

Przeprowadzone działania składały się z następujących etapów:

1. Opracowanie założeń teoretycznych dotyczących badanego obszaru.
2. Weryfikacja narzędzi.
3. Przeprowadzenie wywiadów.
4. Opracowanie wyników w postaci sprawozdania z wywiadów.

Liczba przeprowadzonych wywiadów: 30; wiek respondentów: od 17 do 80 lat. Płeć respondentów: 16 kobiet i 14 mężczyzn. Miejsce prowadzenia wywiadów: ulice: Kilińskiego, Dąbrowskiego, Głowackiego, Dr T. Podbielskiego, Kazimierza Wielkiego, Bolesława Chrobrego, Ks. Skargi, Ściegiennego, Hugo Kołłątaja, Szkolna, Staszica, M. Mikuły, Sportowa, Plac Powstańców Wlkp.

Uczestnicy wywiadów wskazali następujące problemy:

- pogarszająca się jakość powietrza w mieście;
- bariery komunikacyjne – brak obwodnicy miasta, funkcjonalnych ciągów komunikacyjnych do obszarów przemysłowych;
- zbyt mało zieleni w mieście przy ulicach;

- zanieczyszczenie środowiska dymem z pieców;
- problemy z utrzymaniem czystości na terenach zielonych, rekreacyjnych;
- wyludnienie, migracja do większych miast;
- starzenie się społeczeństwa;
- zwiększająca się liczba osób starszych w gminie;
- rosnąca liczba osób starszych korzystających z usług opiekuńczych;
- niski poziom życia osób starszych w gminie;
- niewielka liczba osób starszych, kontynuujących aktywność zawodową;
- malejący udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych;
- nieadekwatna do potrzeb osób starszych infrastruktura techniczna;
- istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie;
- zbyt mało mieszkań socjalnych;
- wysoka liczba rodzin dysfunkcyjnych, rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego;
- brak grup i ośrodków wsparcia dla osób samotnie wychowujących dzieci;
- niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży;
- niewystarczająca dostępność placówek żłobkowych;
- nieadekwatna do potrzeb dostępność opieki medycznej w gminie;
- trudność w znalezieniu zatrudnienia młodzieży po studiach, wyjazdy młodych do innych miast oraz za granicę;
- bariery fizyczne w dostępie osób niepełnosprawnych w budynkach użyteczności publicznej;
- niedostosowanie budynku urzędu miejskiego do kontaktu z osobami starszymi i niepełnosprawnymi;
- niewystarczający dialog między władzami a mieszkańcami i innymi grupami lokalnych interesariuszy.

Propozycje naprawy aktualnego stanu:

- podłączenie budynków do sieci ciepłowniczych i gazowych;
- zmiana sposobu wytwarzania ciepła w kotłowniach Zakładu Energetyki Ciepłej sp. z o.o. dla miasta Międzyrzecz z węglowego na OZE;
- likwidacja pieców węglowych w budynkach wielorodzinnych;
- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej;
- zainstalowanie OZE na budynkach użyteczności publicznej wraz z wymianą energooszczędnych opraw oświetleniowych na LED;
- wymiana opraw oświetleniowych sodowych i rtęciowych na LED;
- wdrożenie systemu inteligentnego zarządzania energią w gminie dla budynków użyteczności publicznej oraz oświetlenia dróg i ulic;
- remonty dróg i ulic w mieście oraz nasadzenia zieleni;

- budowa inteligentnego systemu sygnalizacji świetlnej, zarządzającego ruchem pojazdów w mieście wraz z pobieraniem i analizowaniem danych o ruchu pojazdów;
- utworzenie sieci bezpiecznych ścieżek rowerowych wraz z system wypożyczalni rowerów w mieście;
- wprowadzenie automatów do przyjmowania pustych butelek PET i ze szkła za kody rabatowe np. do wypożyczenia rowerów;
- prowadzenie akcji edukacyjnych o ochronie środowiska;
- dostosowanie istniejącej infrastruktury w celu likwidacji barier architektonicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych i wykluczonych społecznie, co przyczyni się do poprawy jakości oferowanych usług w każdej dziedzinie życia;
- świadczenie przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu usług o charakterze profilaktycznym poprzez organizację poradnictwa, terapii, edukacji i innych usług skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz świadczenie usług o charakterze interwencyjnym, służących zabezpieczeniu niezbędnych potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych w formie zajęć rehabilitacyjnych i wsparcia psychologicznego;
- opracowanie w urzędzie i podległych jednostkach formularzy, aplikacji do załatwiania spraw bez wyjścia z domu;
- utworzenie spółdzielni ekonomii społecznej.

Spacery badawcze:

Zgodnie z założeniami w ramach pracy animacyjnej realizowane były również spacery badawcze w łącznej liczbie 7, które odbywały się w czerwcu i lipcu 2019 r. Metoda tzw. „krytycznego audytu”, pozwoliła na bezpośrednią identyfikację miejsc problematycznych oraz wskazanie potencjałów rozwojowych. Przewodnikami po mieście oraz współtowarzyszami spacerów byli mieszkańcy gminy, reprezentujący różne środowiska oraz grupy interesariuszy.

Przygotowanie spacerów odbywało się etapami:

1. ustalenie obszaru spaceru i ustalenie trasy;
2. opracowanie wstępnej listy wątków – zasoby, deficyty, ważne aspekty badanej przestrzeni;
3. przeprowadzenie próbnego spaceru;
4. dobór uczestników/przewodników;
5. realizacja spaceru – prowadzenie wywiadu, obserwacji, notowanie i fotorelacja;
6. opracowanie wyników – sprawozdanie ze spacerów.

Celem przeprowadzonych spacerów badawczych było:

- zbadanie odczuć i potrzeb użytkowników przestrzeni;

- poszerzenie wiedzy na temat sytuacji diagnozowanego obszaru;
- wypracowanie rekomendacji dla wybranego obszaru.

Spacery przeprowadzono ulicami: Chłodna, Młyńska, Garncarska, Jacka Malczewskiego, Józefa Chełmońskiego, Krasińskiego, Zachodnia, Kopernika, B. Prusa, Kossaka, Wita Stwosza, Słowackiego, Matejki, C.K. Norwida, Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła.

Zagadnienia podejmowane podczas spacerów badawczych to próba odpowiedzi na pytania:

- Na czym polega atrakcyjność badanego miejsca?
- Jakie są widoczne na tym obszarze zjawiska kryzysowe?
- Jakiej zmiany, poprawy, działań wymaga miejsce?
- Jakie uwarunkowania historyczne posiada dany teren?

Spacery badawcze, pozwoliły na sformułowanie i wyłonienie następujących potrzeb:

- dbałość o środowisko naturalne i poprawę jakości powietrza;
- przeciwdziałanie wyludnianiu się miasta (starzenie się społeczeństwa, wyjazd młodzieży do większych miast i za granicę);
- zapewnienie miejsc pracy, także osobom niepełnosprawnym;
- zniesienie barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej;
- rozbudowa bazy turystycznej i rekreacyjnej oraz oferty kulturalnej miasta;
- poprawa bezpieczeństwa w mieście.

Kierunki zmian i formy interwencji w obszarze w/w problemów można ująć następująco:

- termomodernizacja budynków publicznych i mieszkalnych, instalacje OZE;
- budowa ścieżek rowerowych wraz z parkingami typu park&ride, wprowadzenie tzw. roweru miejskiego;
- prowadzenie kompleksowych akcji edukacyjnych w zakresie gospodarki niskoemisyjnej, w tym stosowania OZE;
- poprawa rozwiązań komunikacyjnych, w tym budowa obwodnicy miasta i mostu;
- wzrost kompetencji i świadomości mieszkańców w zakresie gospodarki niskoemisyjnej, w tym stosowania OZE;
- aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;

- rewitalizacja zdegradowanych obszarów, w tym terenów zielonych;
- poprawa kompetencji urzędników, zajmujących się wsparciem osób zagrożonych wykluczeniem poprzez szkolenia;
- wdrożenie programu monitoringu miejskiego;
- poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów – sieć dróg rowerowych oraz remonty dróg i ulic w mieście, budowa inteligentnego systemu sygnalizacji świetlnej;
- budowa mieszkań socjalnych;
- uzbrojenie Międzyrzeckiego Parku Przemysłowego;
- promowanie przedsiębiorczości;
- wprowadzenie ulg dla nowych przedsiębiorców;
- budowa budynku urzędu miejskiego posiadającego rozwiązania dla osób niepełnosprawnych;
- realizacja programów szkoleniowych dla przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 485) oraz w oparciu o „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” (Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r., MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015) rewitalizacja stanowi proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Obszar zdegradowany to przestrzeń, w której koncentrują się zjawiska negatywne (społeczne, gospodarcze, przestrzenne) oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców. Obszar rewitalizacji obejmuje całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację. Nie może on obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkanym przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. Określenie obszarów wymagających interwencji w ramach „Programu” następuje po przeprowadzeniu wieloczynnikowej analizy ilościowej i jakościowej. Następnie wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji.

W niniejszym opracowaniu wyznaczono administracyjny przebieg obszarów gminy Międzyrzecz, a także dokonano identyfikacji występujących na jej terenie problemów, czynników i zjawisk kryzysowych dokonano w odniesieniu do sfery społecznej, infrastrukturalno – gospodarczej, przestrzenno – funkcjonalnej i środowiskowej. Efektem prezentowanej diagnozy jest wskazanie obszaru o największej kumulacji zjawisk kryzysowych. Analizę poszczególnych obszarów oparto na zestawie przedstawionych w opracowaniu wskaźników, pozwalających na obiektywne określenie

stopnia zróżnicowania rozwoju społeczno – gospodarczego poszczególnych stref zwiększających poziom aktywności społecznej mieszkańców i ich kompetencje, w tym zakresie.

PODSUMOWANIE

Animacja w Międzyrzeczu, składająca się z wywiadów i spacerów badawczych, pozwoliła na sformułowanie wniosków i kierunków rozwoju miasta. Mieszkańcy Międzyrzecza dali się poznać jako ludzie umiarkowanie aktywni, oraz średnio zaangażowani w życie miasta. Stosunkowo chętnie brali udział w działaniach partycypacyjnych, dzielili swoimi opiniami, wypowiedzieli na temat zmian, które ich zdaniem są konieczne aby warunki życia oraz więzi społeczne i kulturowe były mocniejsze.

b) Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji – konsultacje społeczne

Gmina po przygotowaniu koncepcji rewitalizacji w procesie konsultacji lokalnej społeczności poddała pod szczegółowe rozważanie proponowane rozwiązania, pod kątem zdiagnozowanych deficytów i potencjału w wyznaczonym obszarze zdegradowanym, który pokrywa się z granicami obszaru rewitalizowanego.

Badania zostały przeprowadzone na podstawie anonimowych ankiet. Ankiety dostępne były w Urzędzie Miejskim w Międzyrzeczu. Wypełnione kwestionariusze ankietowe można było zostawiać w oznakowanych skrzynkach, rozmieszczonych w siedzibie Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu oraz jednostkach pomocniczych. Ponadto rozesłanych zostało 100 kwestionariuszy ankietowych skierowanych do przedsiębiorców (wysyłka zarówno drogą pocztową, jak i elektroniczną) oraz do organizacji pozarządowych działających na obszarze miasta. Liczba ankiet przesłanych przez przedsiębiorców i organizacje pozarządowe była niewielka (6 kwestionariuszy dostarczyły organizacje pozarządowe i 3 przedsiębiorcy), odpowiedzi tych podmiotów zostały włączone do zestawienia ankiet wypełnianych przez mieszkańców gminy Międzyrzecz.

W trakcie badań uzyskano 128 wypełnionych kwestionariuszy ankietowych na podstawie, których przeprowadzono raport. Dane pozyskane z badań po wprowadzeniu do arkusza kalkulacyjnego, zostały przeanalizowane. Analiza danych ilustrowana jest wykresami graficznymi, które zamieszczane są poniżej analizowanego zagadnienia. Dane przedstawione są najczęściej w postaci liczbowej.

1. Jaka jest w odczuciu mieszkańców jakość życia w mieście Międzyrzecz?

Mieszkańcy miasta Międzyrzecz są na ogół zadowoleni z tego, że żyją w mieście i czują się z nim związani. Respondenci czują się bezpiecznie, odczucia te wzrastają jeszcze w przypadku własnej miejscowości. Ankietowani doceniają aspekty związane z funkcjonowaniem szeroko rozumianej sfery

społecznej gminy (edukacja, kultura, aktywność społeczna). Głosy negatywne pojawiły się w obszarze bezrobocia i zatrudnienia.

2. Jak mieszkańcy oceniają poszczególne aspekty funkcjonowania miasta Międzyrzecz?

Z wypowiedzi mieszkańców wynika, że są oni bardzo zadowoleni z tego, jak w mieście funkcjonuje sfera edukacji publicznej. Zarówno poziom edukacji w szkołach, jak i stopień ich wyposażenia zostały ocenione wysoko. W sferze infrastruktury technicznej, w opiniach respondentów powszechny jest dostęp do Internetu i zadowolenie ze swojej sytuacji mieszkaniowej, choć zwrócona została uwaga na problemy z możliwością znalezienia mieszkania przez ludzi młodych. Negatywnie oceniony został stan dróg w gminie oraz niewystarczające skanalizowanie i gazyfikacja gminy, a także jakość usług zdrowotnych i medycznych.

3. Czy mieszkańcy Międzyrzecza utożsamiają się ze swoim miastem?

Można stwierdzić, że mieszkańcy utożsamiają się z miastem. Są zadowoleni z tego, że mieszkają w Międzyrzeczu. Respondenci uważają, że w ciągu ostatnich 5 lat miasto się rozwinęło. Mieszkańcom zależy też na dalszym rozwoju zarówno gminy, jak i miejscowości, w której mieszkają.

Formuła partycypacji przy wdrażaniu „Programu”:

- organizacja raz na rok spotkań z mieszkańcami i interesariuszami w sprawie podejmowanych działań rewitalizacyjnych;
- organizacja konsultacji społecznych, poprzez spotkania z mieszkańcami i interesariuszami, zamieszczeniem materiału informacyjnego na stronie internetowej urzędu i udostępnienie w miejscu wraz z wyznaczeniem terminu – każdorazowo przy podejmowaniu kluczowych decyzji w sprawie podejmowanych działań rewitalizacyjnych.

Formuła partycypacji przy monitoringu działań:

- organizacja raz na rok spotkań z mieszkańcami i interesariuszami w sprawie przekazania informacji z podjętych działań rewitalizacyjnych;
- informowanie mieszkańców i interesariuszy o podjętych działaniach, poprzez przekazanie do wiadomości raportu z monitoringu poprzez stronę internetową urzędu i udostępnienie w miejscu.

Formuła partycypacji przy ewaluacji działań:

- organizacja spotkań w okresie ewaluacji śródkresowej i końcowej z mieszkańcami i interesariuszami w sprawie przekazania informacji z podjętych działań rewitalizacyjnych;

- informowanie mieszkańców i interesariuszy o podjętych działaniach i zmianach poprzez przekazanie do wiadomości informacji z ewaluacji poprzez stronę internetową urzędu i udostępnienie w miejscu.

13. System realizacji (wdrażania) „Programu”

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu takie kierowanie działaniami, by możliwe było wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym nastąpiła poprawa jakości życia jego mieszkańców, przy zaangażowaniu różnych podmiotów i środków finansowych czy rzeczowych.

W gminie Międzyrzecz zaprojektowano odpowiedni system wdrażania i zarządzania „Programem”, który pozwala na zaangażowanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Proces wdrażania „Programu” realizują pracownicy Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu.

Skuteczne, terminowe i efektywne wdrażanie „Programu” wymagać będzie szeregu działań: koordynacyjnych, organizacyjnych, koncepcyjnych, kontrolnych i informacyjnych.

Udział optymalnej reprezentacji społecznej w procesie rewitalizacji poprzez konsultacje społeczne ułatwi rozpoznanie oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy oraz osiągnięcie generalnej akceptacji dla planowanych zmian, zarówno ze strony mieszkańców, jak i innych podmiotów objętych procesem rewitalizacji. Na każdym etapie planowania działań rewitalizacyjnych zostanie zapewniona równowaga pomiędzy działaniami służącymi społeczności obszaru rewitalizacji, a interesem ogółu mieszkańców gminy. Poszczególne etapy prac będą konsultowane ze społeczeństwem, zapewniając partycypację społeczną na etapie wdrażania. Proces włączenia mieszkańców i interesariuszy odbywać się będzie poprzez organizowane konsultacje, spotkania informacyjne w zakresie podejmowanych działań oraz poprzez możliwość śledzenia postępujących prac w trakcie opracowywania i wdrażania „Programu”, do czego będą mieli dostęp poprzez informacje ukazujące się na stronie internetowej urzędu oraz w ogłoszeniach i doniesieniach medialnych, jak również poprzez inne działania.

Za współpracę ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym w szczególności ze społecznością obszaru rewitalizacji, będzie odpowiadać Zespół do spraw Rewitalizacji powołany przez Burmistrza Międzyrzecza Zarządzeniem nr 34/2021 z dnia 25 lutego 2021 r.

Członkowie Zespołu zostali m.in. zgłoszeni przez mieszkańców zdefiniowanych obszarów zdegradowanych w gminie. Do powołanego Zespołu ds. Rewitalizacji należy:

- zgłaszanie propozycji rozwiązań/działań rewitalizacyjnych;
- opiniowanie działań partycypacyjnych i rewitalizacyjnych;
- monitoring i udział w ewaluacji „Programu”;

- informowanie mieszkańców (wsparcie dla gminy w jej działaniach na rzecz zachęcania wszystkich podmiotów do możliwie szerokiego uczestnictwa w konsultacjach indywidualnych, z poszczególnymi mieszkańcami oraz przedsiębiorcami).

Zgodnie z regulaminem prac Zespołu jest on zobligowany do przedstawiania Burmistrzowi Międzyrzecza sprawozdania z działalności raz na kwartał.

14. System monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu „Programu”

W celu zapewnienia należytej prawidłowości w realizacji „Programu” konieczne jest zastosowanie systemu monitorowania postępów. Monitorowanie polegać będzie na systematycznym pozyskiwaniu i analizowaniu danych dotyczących realizacji poszczególnych projektów. Analiza danych ilościowych i jakościowych umożliwi odpowiednio wczesne wykrywanie niezgodności, a także umożliwi prewencję możliwych do przewidzenia komplikacji. Wyróżnić można dwie formy monitoringu, które znajdą zastosowanie w ocenie realizacji założeń niniejszego dokumentu. Monitoring rzeczowy polegać będzie na bieżącej inspekcji przeprowadzanych w danym czasie inwestycji, pozyskiwaniu informacji o postępach w ich realizacji, w tym osiągniętych wskaźnikach produktu i rezultatu oraz zapewnieniu zgodności z założeniami „Programu”. Monitoring finansowy z kolei umożliwi kontrolę finansowych aspektów inwestycji w oparciu o plan finansowy „Programu”. Poszczególne inwestycje będą objęte jednakowym systemem ewaluacji. Coroczna ocena realizacji programu będzie podlegać ogłoszeniu na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że program wymaga zmiany Burmistrz Międzyrzecza, konsultując z radą gminy i interesariuszami społecznymi podejmuje decyzję o zmianie „Programu”.

Na etapie ewaluacji zasada partnerstwa i partycypacji zostanie osiągnięta poprzez aktywne działania związane z informowaniem mieszkańców o przebiegu realizacji programu i jego wynikach (np. strona internetowa Urzędu, prasa, spotkania informacyjne, debaty).

Istotną kwestią jest, aby proces monitoringu pozwalał zidentyfikować bariery realizacji „Programu” natury formalnej, ekonomicznej, gospodarczej, tożsamościowej, mentalnej, czy też wynikające z przekonań społeczności lokalnej.

Monitoring „Programu” będzie prowadził Zespół ds. Rewitalizacji, którego zadaniem jest koordynowanie wdrażania programu. Poziom wdrożenia i realizacji poszczególnych zadań oraz analizę wskaźników na obszarach zdegradowanych zostanie przedstawiona w raportach Zespołu, co pozwoli na reagowanie na ewentualne nieprawidłowości. W ramach monitoringu i ewaluacji „Programu” Zespół ds. rewitalizacji będzie także prowadził konsultacje społeczne w formie spotkań indywidualnych z mieszkańcami. Ponadto prowadzona będzie ankietyzacja mieszkańców gminy,

dzięki czemu każdy zainteresowany będzie się mógł wypowiedzieć anonimowo na temat przebiegu procesu rewitalizacji.

Wskaźniki monitoringowe wdrażania „Programu”

W celu monitoringu wdrażania „Programu”, wybrano wskaźniki monitoringowe, w których zidentyfikowane obszary zdegradowane osiągnęły najwyższe/najniższe (w zależności od danego wskaźnika) wartości referencyjne. W poprzednich rozdziałach wskazano, iż obszarem zdegradowanym w gminie są następujące obszary funkcjonalne:

- **podobszar nr 1:** MIĘDZYRZECZ I, ulice: Długa, Leśna, Alfa Kowalskiego, Sybiraka, Żołnierska, ks. Inf. Henryka Guzowskiego, L. Kizmanowicza, Tadeusza Zawadzkiego, Stefana Cyraniaka, Poznańska (Obrzyce);
- **podobszar nr 4:** MIĘDZYRZECZ IV, ulice: Winnica, Libelta, Jana Zamoyskiego, os. Kasztelańskie, Pięciu Św. Braci Międzyrzeczkich, T. Kościuszki, Komisji Edukacji Narodowej, Podzamcze, Ogrodowa, Lipowa, Wesoła;
- **podobszar nr 12:** Kęszycza Leśna, Kęszycza, Nietoperek.

Tabela 51. Wskaźniki monitoringowe wdrażania – podobszar 1

SFERA SPOŁECZNA	Wartość dla gminy	Wartość obecnie	Wartość docelowa do 2023 r.
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	7,32	9,09	spadek o minimum 0,5 rodziny/100 os.
Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców	1,55	0,45	wzrost o minimum 0,5 szt./10 os.
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	0,47	0,91	spadek o minimum 0,2 os./100 os.
Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os./100 mieszkańców)	1,93	2,50	spadek o minimum 0,5 os./100 os.
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców)	5,04	7,05	spadek o minimum 0,5 os./100 os.
Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)	1,61	2,50	spadek o 0,5 os./100 os.
SFERA INFRASTRUKTURALNO – GOSPODARCZA			
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki (ogółem/100 mieszkańców)	3,89	3,64	wzrost o minimum 0,2 szt./100 os.
SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA			
Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	24%	27%	spadek o minimum 2 %
Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	49%	63%	spadek o minimum 10 %
SFERA ŚRODOWISKOWA			
Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	74,10%	82%	spadek o minimum 2 %
Udział źródeł ciepła generujących niską emisję	81,01%	88%	spadek o minimum 2 %

w instalacjach ogółem (%)			
---------------------------	--	--	--

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 52. Wskaźniki monitoringowe wdrażania – podobszar 4

SFERA SPOŁECZNA	Wartość dla gminy	Wartość obecnie	Wartość docelowa do 2023 r.
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	7,32	7,81	spadek o minimum 0,2 rodziny/100 os.
Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców	1,55	0,00	wzrost o minimum 0,5 szt./100 os.
Liczba osób dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)	6,38	7,81	Spadek o minimum 0,5 os. 100 os.
Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os./100 mieszkańców)	1,93	3,13	spadek o minimum 0,5 os./100 os.
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców)	5,04	7,81	spadek o minimum 0,5 os./100 os.
Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)	1,61	3,13	spadek o 0,5 os./100 os.
SFERA INFRASTRUKTURALNO – GOSPODARCZA			
Liczba ofert pracy (ogółem/100 mieszkańców)	0,15	0,00	wzrost o minimum 0,05 szt./100 os.
SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA			
Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	24%	29%	spadek o minimum 2 %
Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	49%	67%	spadek o minimum 10 %
SFERA ŚRODOWISKOWA			
Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	74,10%	79%	spadek o minimum 2 %
Udział źródeł ciepła generujących niską emisję w instalacjach ogółem (%)	81,01%	89%	spadek o minimum 2 %

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 53. Wskaźniki monitoringowe wdrażania – podobszar 12

SFERA SPOŁECZNA	Wartość dla gminy	Wartość obecnie	Wartość docelowa do 2023 r.
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS (liczba rodzin/100 mieszkańców)	7,32	9,28	spadek o minimum 0,5 rodziny/100 os.
Liczba inicjatyw lokalnych podejmowanych przez mieszkańców danego obszaru/100 mieszkańców	1,55	0,90	wzrost o minimum 0,5 szt./100 os.
Liczba osób dysfunkcyjnych (ogółem/100 mieszkańców)	6,38	7,01	spadek o minimum 0,5 os./100 os.
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny (ogółem/100 mieszkańców)	0,47	1,13	spadek o minimum 0,3 os./100 os.
Liczba osób bezrobotnych niezarejestrowanych (liczba os./100 mieszkańców)	1,93	2,26	spadek o minimum 0,2 os./100 os.
Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych (liczba os./100 mieszkańców)	5,04	6,33	spadek o minimum 0,5 os. /100 os.
Liczba zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy przez co najmniej 12 miesięcy w ostatnich 24 miesiącach) (liczba os./100 mieszkańców)	1,61	2,04	spadek o 0,3 os./100 os.

SFERA INFRASTRUKTURALNO – GOSPODARCZA			
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki (ogółem/100 mieszkańców)	3,89	3,62	wzrost o minimum 0,2 szt./100 os.
SFERA PRZESTRZENNO – FUNKCJONALNA			
Udział zaniedbanych podwórek w ogólnej liczbie podwórek (%)	24%	27%	spadek o minimum 2 %
Udział powierzchni zdegradowanych obszarów zielonych w powierzchni ogółem obszarów zielonych (%)	49%	57%	spadek o minimum 10 %
SFERA ŚRODOWISKOWA			
Udział budynków o niskiej termoizolacyjności w ogóle budynków (%)	74,10%	81%	spadek o minimum 2 %
Udział źródeł ciepła generujących niską emisję w instalacjach ogółem (%)	81,01%	90%	spadek o minimum 2 %

Źródło: opracowanie własne.

15. Podsumowanie

Program rewitalizacji stanowić będzie podstawowe narzędzie prowadzenia zintegrowanych działań, polegających na wyprowadzaniu ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji, prowadzonych w sposób kompleksowy na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, w kontekście wykorzystania funduszy strukturalnych na lata 2014-2020 oraz innych źródeł finansowania z udziałem wkładu własnego beneficjentów. Działania rewitalizacyjne prowadzone będą z zapewnieniem partycypacji społecznej. Realizacja zapisów zawartych w „Programie” prowadzi będzie do zrównoważonego rozwoju obszaru rewitalizacji gminy Międzyrzecz poprzez działania na rzecz jego odnowy i ożywienia oraz wzmocnienia integracji społecznej. Mając świadomość wagi procesu konsultacji społecznych, będących podstawą prowadzenia dialogu obywatelskiego i społecznego, proces tworzenia dokumentu przebiegał z zachowaniem wymagań w zakresie partycypacji społecznej.